

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

UMEÅ UNIVERSITETSBIBLIOTEK

3480079

195.

SVINNL. KONTORIST & EXP. FÖRENINGEN

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

UMEA

51877

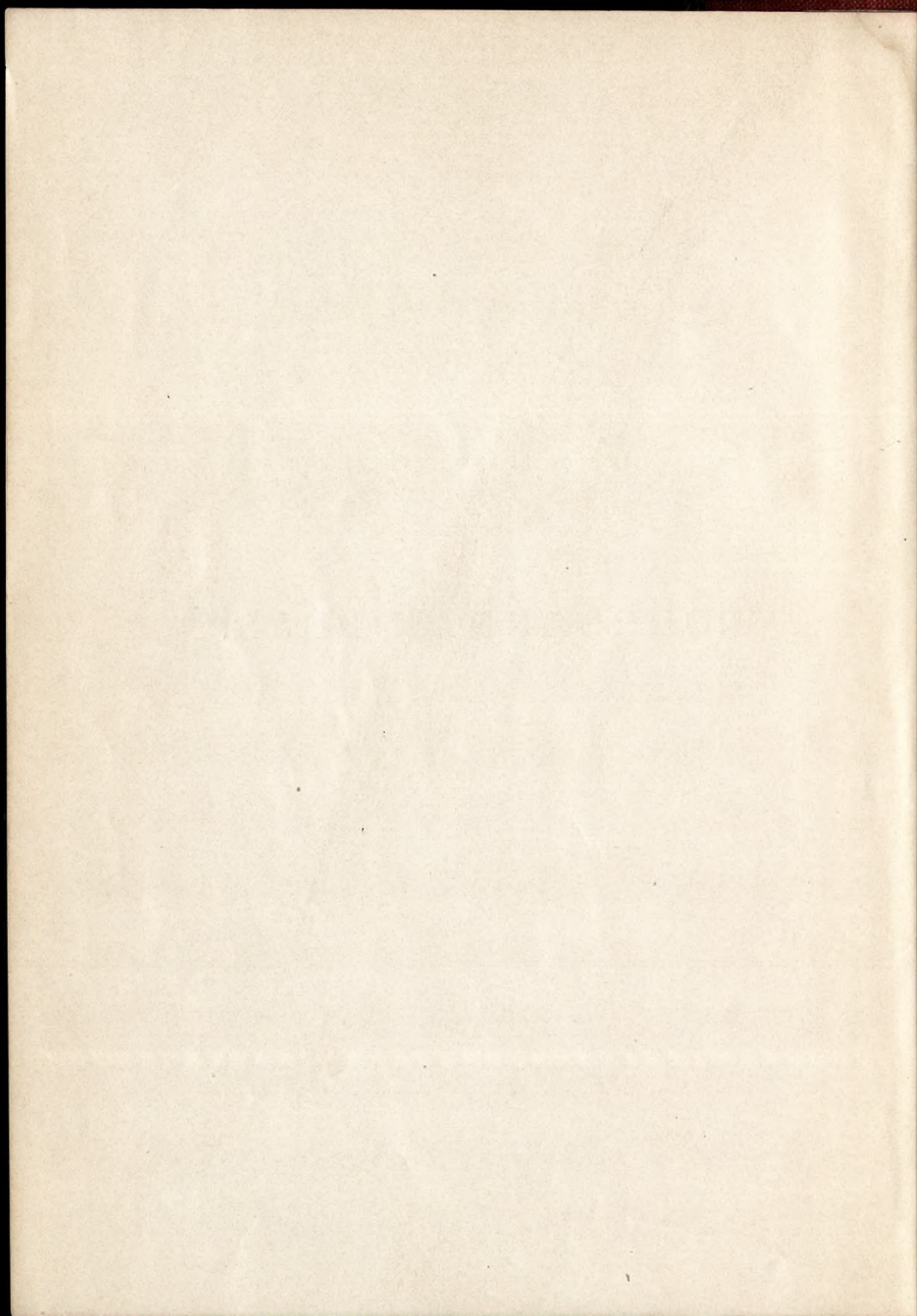
Ex. 1

Uppsala universitetsbibliotek

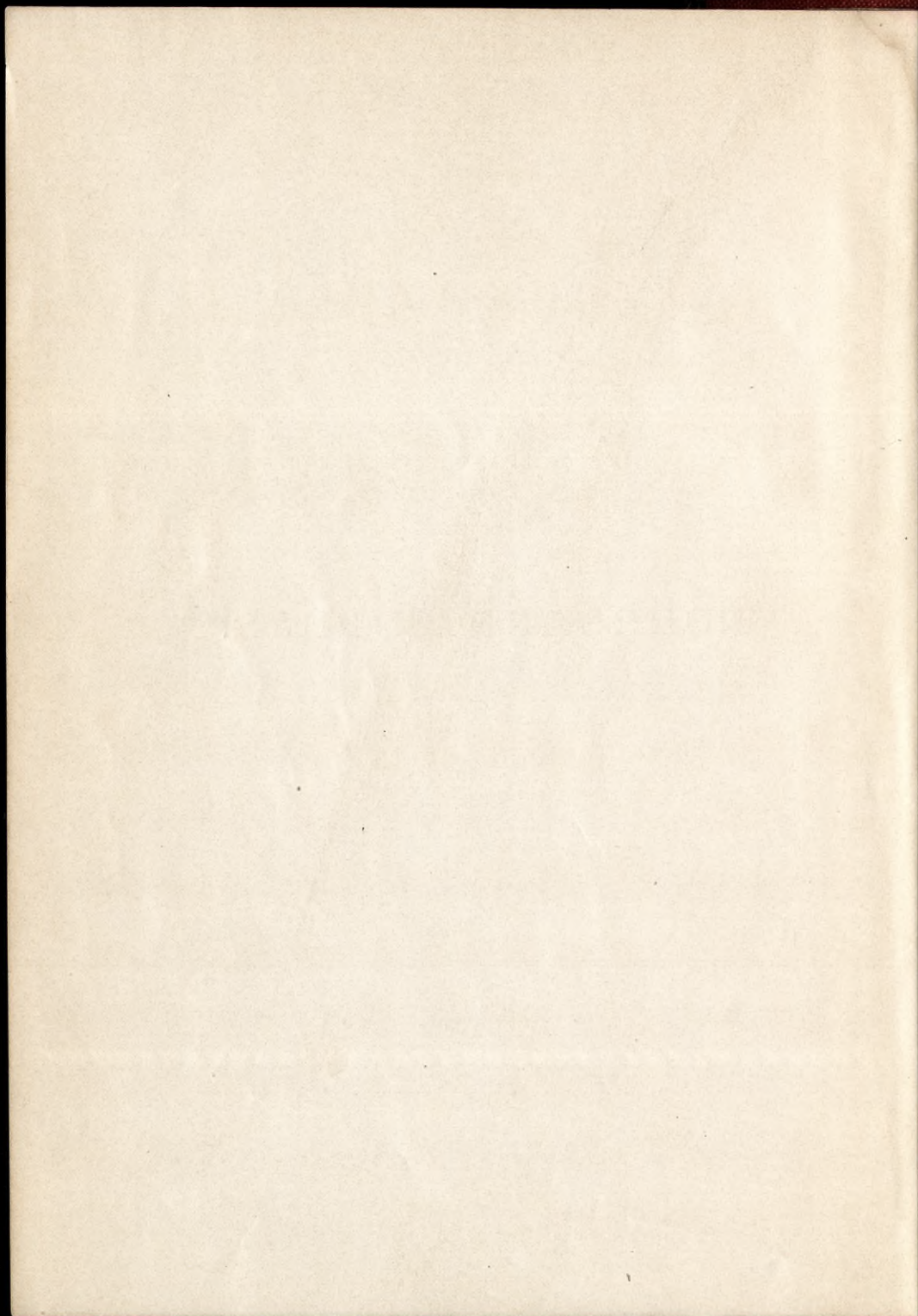

00001418779

Uppsala universitetsbibliotek
Uppsala universitet
Uppsala

NORRLANDSGUBBAR.

NORRLANDSGUBBAR

OCH

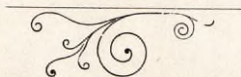
NORRLANDSGUMMOR

SAMT

ANDRA GAMLINGAR OCH UNGDOMAR

AF

ALFHILD AGRELL.

STOCKHOLM,
N. J. SCHEDINS FÖRLAG.

NORRLANDS BOKFÖRLAG

NORRLANDS BOKFÖRLAG

NORRLANDS BOKFÖRLAG

STOCKHOLM,
GULLBERG & HALLBERGS BOKTRYCKERI,
1899.

FÖRETAL.

Det har varit med en viss tvekan som jag gifvit vika för förläggarens önskan att utgifva en folkupplaga af mina för en del år sedan tryckta allmogeberättelser. Tvekan har kommit sig däraf, att jag med mig själf vet att dessa skildringar ingalunda äro uttömmande, att de äro ögats skildringar — åtminstone flera af dem — och att ögat, sin natur likmätigt snabbast upptager och återger det i naturen förskärpta och starkast färglagda.

Men just därför att jag samtidigt alltid har skådat det som fans bakom; att jag både genom blodsband och varm sympati ständigt känner mig nära förenad med den norrländske bonden, just därför har jag så sorglöst och utan all känsla af att öfva ond kritik kunnat återgifva äfven de mindre sympatiska sidor som särteckna honom, ty samnerligen det är lätt att härvidlag uppdraga någon bestämd linje.

Det som från en annan bildningsnivå förefaller smått och fult är för bonden som oftast stort och aktningsvärdt. Vi se lifvet slipadt i fasetter, han ser det i stora enkla linier. Jag har mer än en gång hört helt små franska bondbarn rent ut gräla på sina föräldrar om dessa gifvit ut några ören till något för lifvets nödortf icke absolut nödvändigt, gräla därför att föräldrarna genom den handlingen förminskade deras, barnens, arf!

Och föräldrarne böjde hufvudet under förebräelsen; ja, mer än så, de berättade sedermera saken för grannarna såsom bevis för barnens förstånd och hoppgifvande omtänksamhet.

Att en måg, när bruden är klädd och prästen redan väntar vid altaret, försöker afpressa sin blifvande svärfar ännu några eftergifter i fråga om hemgiften, väcker hos oss, mildast sagdt, löje; men för bonden ter sig saken helt annorlunda.

Inte ens den plockade svärfadern känner harm, nej, hans aktning för den blifvande mågen är tvärtom ökad, ty han, lika så väl som de franska bondbarnens föräldrar, taga sikte på grundmotivet, viljan att öka värdet af gård och grund för att sedermera i tur och ordning kunna i förbättradt skick lämna arvet åt efterkommande. I fråga om andra sidor af bondens känslolif är skillnaden lika stor.

För många år sedan åkte jag en gång med skjuts i öfre Norrland. Vi mötte en kärra, i hvilken satt en ensam bonde. Kärrorna stannade båda som genom en mekanisk knyck och så utspann sig följande samtal:

»J ä ute och kör?» »Jaha.» »J mår bra?» Joho. Å J själf?» »Joho. Ä J gift?» »Joho. Än J själf?» »Joho.» »Jaså. Ja, hälsa då?» »Tack, hälsa själf.» »Adjö.» »Adjö.»

De samtalande voro tvänne bröder, som inte träffats på fjorton år!!

Beskrifver man ett sådant samtal så förefalla oss de knappa orden lustiga. Men *orsaken* till ordknappheten är ingalunda lustig, den är både djup och vacker.

Den norrländske bonden, som bonden i allmänhet, lever sitt sjäslif med så långsamma och kraftiga pulsslag, tar så djup näring ur den jordmån, som står honom till buds, att han icke har behof af något stort ordförråd.

Under den minut, dessa två män samtalade, bokstafligt insögo de hvarandra med ögonen, och när de kommo

hem är jag säker att de kunde beskrifva hvarje egenhet i den andres utseende, hvarje ansiktets rynka, hvarje klädplaggs snitt, sedan drogo de nog helt sakt ut slutledningar af hvad de sett, för att till sist vara färdiga med en sorg eller med en glädje som kanske skulle räcka lifvet ut, eller åtminstone hålla vid makt broderskärleken i kanske ännu fjorton år till. Vi må gärna le åt bonden, endast vi på djupet akta honom; ja, jag går så långt att jag säger, att **endast** den, som aktar honom har eröfrat rättigheten att njuta af löjet. För öfrigt skola vi inte tro, att bonden skonar oss. Åh nej! Med sin dräpande humor slår han spiken genom alla våra svagheter på en gång, samtidigt som han med den obildades orubbliga rättskänsla fordrar »att herrskapet, som fått lära bättre», skall vara honom ett föredöme i **allt** hvad godt och rättskaffens är.

Det vore frestande att försöka utveckla ämnet vidare, men utrymmet är mig tillmätt och tiden knapp.

Mina gubbar och gummor och gamlingar och ungdomar passa dess värre inte för den fina boksocietén på salongsbordet; därtill äro de för »naturliga i mun». Men möjligtvis passa de på de större barnens bokhylla. Om så vore fallet skulle det innerligen glädja mig. Jag tror nämligen att vi icke tidigt nog kunna gifva våra barn också bokliga intryck, liknande dem från Skansen, till motvikt mot allt det öfverraffinerade och öfversensuella, som nutidens litterära värld bjuder. Få barnen från början smak för »groft rågröd och honung», kommer nog deras andliga matsmältning att vämjäs vid mycket osundt som den kanske eljes skulle smälta. **Allt** läsbart om vårt land, och om vårt folk borde, enligt min åsikt, göras till barnaböcker. De starka orden äro ju endast folkets naturliga uttrycksmedel, och böra således icke kunna såras.

Man har så ofta frågat mig om mina gubbar och gummor äro riktigt sanna?

På detta svarar jag helt enkelt, att **verka** de som sanna, så **äro** de också sanna. En författare kan dikta typer, men han kan aldrig dikta sanning och han kommer sitt mål närmast när han ger, icke hvad som finns utan hvad som **kunde** finnas!

Hade jag varit i Sverige skulle nog boken ha fått en grundlig genomarbetning, men nu är afståndet för stort, svårigheter med korrektur m. m. allt för många: Jag får därför lof att skicka ut mina stackars gubbar och gummor i världen i alldeles samma dräkt, som de buro för en tio, tolf år sedan. Mätte den bara inte verka som **allt** för sliten. Ett fel kommer nog Norrländingarna genast att märka och anmärka på att alla de talande äro så svaga i »målet.»

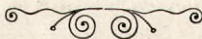
Kära norrländingar! Det felet är det enda, som jag tagit frivilligt för att locka »sörlänningarna» att bli mina läsare. Till dessa — om jag får några — säger jag: bondmål är inte alls svårt förstå — allra minst ett bondmål som är så »inskränkt» som detta!

För »Stig Stigsons» vänner blifva dessa skildingar »tak och väggar», för hans fiender blifva de kanske —. Men jag föredrar att hoppas att han inga fiender har och att mina gubbar och gummor inga fiender skola-få!

Det är så kärt att hoppas äfven det omöjliga — hoppas, så länge det går!

Caux sur Montreux 99

Alfhild Agrell.

En bönemanshistoria.

Nej, hva' säg J, skomakar-
Olle, ha J sett Jan Ers
far i Gryte på gångstigen
hem till vårt, me' sjö-

skumspipa' i mun, å pojken hans me' blomkvast i näfvan?
Ja, va' dä inte dä ja' tänkte, när ja' såg hur'en bliga på a
Lisa Lena, där hon satt i körka i sönda's la me' dom andre
jäntern. Men oj-i-a-meg så hånne ser ut! Ä dä att ta
emot en tocken böneman i tocke skramasch! Golfve' ä lor-
tigt, mjölkråga oskurad', strömmingsbena ligg' på bordet, å
far sitt' i päråkern! (potatislandet.) Raske deg, Olle! Släng
på kaffepanna', Brita Kajsa! Finns dä int' nå' kaffe?
Oj-i-a-meg tocke' elänne! Nå, så spring till a Backstu-
Anna å låne ett mått: ho bruke aldri' vara utan. Säg'na
att hon ska' få två tebakars. Varpa på hälar'n (skynda

dig) dä värschta du kan, å repa deg ett förklä' enris unner tiden!»

Mor torkade svetten ur pannan och rusade in i storstugan, följd af skomakar-Olle — »hemmansegarn» (han hade verkligen en liten gård, fast han var för snål att lefva som bonde), som rödhårig, spetsnäsad och halt linkade bakom henne, inte olik en skadskjuten räf. I väfstolen satt en tjock nitton års jänta och sof, med näsan i vädret och halföppen mun.

»Tyck' du dä ä tider att sofva nu!» ropade mor och skakade henne omildt i armen. »Släng opp deg på vinna ditt lata elänne, å sno ihop hårspinka, så du ser ut som folk.»

»Men — —»

»Å sätt på deg nykläninga, som du väft själf.»

»Ja' säg!»

»Å ta' fram lärtstycke', som ja' sålt åt handelsman sta'n, å häng opp'et på stängren i take', så dä syns.»

»Hä?»

»Å så kan du flytte Brita Kajsas svartkläning öfver te ditt —»

»Ha J mista vette', mo — —»

»Ja, du kan ta hvitstubben hennes me', så ser dä hedersamt ut. Jan Ers far i Gryte ä' på friarstig hem te vårt!»

»Nej, du min eviga värld!»

Inom ett ögonblick hade den tillämnade bruden kastat sig ur väfstolen och var stadd på flykt.

»Häjde deg!» ropade mor. »Tag fram sängklära me', å — häjde deg, säg ja!' — så kan du — häjde deg, säg ja'» Men hon talade för tomma väggar.

Tunga, klampande steg uppe på vinden läto höra, att Lisa Lena höll på att ställa sig de moderliga råden till efterrättelse.

Erik Hansson var ingen storbonde, och att Jan Ers i Gryte, socknens rikaste man, skulle begära dottern deras till sonkvinna, gjorde mor alldeles vild af högmod. »Visst va' Lisa Lena klingerlätt fet, å vacker, å trifven, å duglig, å otroligt 'mån om', men dom va' ju fatti', fast dä kunne då inte Jan Ers, som utsockensbo, vete så ackurat, å inte *skulle'n* få vete't häller, dä spötta hon på, å då va' dä visst.» — »Undan, skomakar-Olle!» skrek hon. »Sätt er ve fönstre' å passe, så J gör nå'n nytta. En sup? Ja, J ska' få två, å en fårbog, å en bytta smör, å, men då ä dä så godt att J inte ger er i tal me' Gryte-folke. Förstå' J hva' ja men'? Akte bena era! Ja ha' inte ti' att se på allt elänne som finns.»

Björkkvasten tog långa slag, strömmingsbenen hyfvades ner från bordet, såpa och tvaga gjorde underverk, och snart hade rummet ett helt annat utseende än nyss. Erik Hanssons mora var känd som en duktig arbetsmänniska 'när hon satte till', men hon hade den lilla svagheten att glömma sig hos grannarna ibland, och då fingo sysslorna stå efter. Hon var liten och mager, med ett brunt och ett blått öga, hvilket gjorde att hon såg litet omaka ut. Man sade, att hon varit så obegripligt blyg och sedesam

på den tiden far gick tre byar bort och friade, att hon aldrig vågade se honom i ansiktet, och att han, när han på bröllopsmorgonen upptäckte, att hon hade omaka ögon, börjat skrika 'att han hade fått en bortbyting i sänga'. Men ungmor lär så rappt — så påstod man — ha förflyttat det blå ögat öfver till honom, att han rakt kommit af sig och afsigkommen hade han varit ända se'n. Emellertid erkände alla, att hon hade en otrolig talarförmåga och var rent 'utslängd i' att få smulornas deras att räcka till.

Under tiden utspelades en helt annan scen på 'gångstigen hem till vårt'.

Skräddar-Olle hade inte misstagit sig. Den rike Jan Ers och hans son voro verkligen stadda i friarärende; men att döma efter utseendet måtte det ha varit ett obehagligt ärende nog att gå — åtminstone tycktes det inte ha främjat sämjan.

Först kom sonen, en hurtig ungdom på några och tjugo år, med trotsig blick och skarpt buktad mun, som han för tillfället höll hårdt sammanprässad, halshuggande alla blad och blommor han kunde komma åt med en nyskuren björkkäpp, som han höll i handen. Bakom kom 'far', stänkande och pustande, lyftande fötterna så tungt, som om han haft bly i skorna. Kinderna voro utblåsta som ett par guttaperkabollar, och de tofsiga ögonbrynen voro i ständig rörelse, som om de stått i något hemlighetsfullt samband med vissa obehagliga tankar.

Kall-pipan (den fick inte tändas förr än 'fästesupen'

var tagen och förhandlingarna väl voro avslutade) tycktes han hägad att spotta ut hvad stund som hälst, så vårds- löst höll han den i munnen, och af den sedvanliga silkes- duken, som skulle flyttas från bönemannens till brudens hals, som bevis på att hon var bunden, syntes inte ett spår. Att det endast varit med motvilja som Jan Ers gifvit vika för bruket att sätta upp hästen hos någon bekant och gående begifva sig af på bönemannafärden, kunde en hvar förstå, som kände hur ömtålig han var om sitt anseende som socknens rikaste man, men denna förklaringsgrund torde dock knappt kunna anses tillräcklig för det synbara misshumör hvori han befann sig.

»Häjde deg», sade han slutligen. »Vi hinn' nog fram.»
Sonen teg.

»Ha du miste måle?»

»J sa nyss ja' skulle hålle mun.»

»Dä ä' skillnad på att prata dynja å hålle mun, skulle ja' tro.» Far stannade och torkade svetten ur pannan.

»Du kan gärne vänte ett tag te», tillade han, efter en tämligen lång paus.

»Nehej!»

»Nehej? Ä' dä ett svar dä?»

»Jaha.»

»Akte deg!» Far höjde käppen, men sänkte den nästan genast. »Hva' ska' du trilskes för», sade han, just som skamsen. »Inte ä' du en pojke för en tocka som hon.»

Sonen svarade inte, men slog så häftigt med käppen mot ett träd, att den sprang i bitar.

»Då ä' väl kyrkvärdens Greta en bra mycket likare flicka.»

Inte ett ord till svar.

»Hon får båd' hemman och pängar å har en anständi' slägt.»

Sonen blef först blodröd och sedan blek, men ännu teg han.

»Dä kom' te bli' en visa för hela sockna», jämrade sig far, »att rike Jan Ers gått bönenman till —»

»Dä va' ingen som ba' er», afbröt sonen tvärt. »Ja hadde kunna' gå ensam.»

»För att folke' skulle säje, att ja' fått en sonhustru kastanes öfver meg, utan att ja' visste orde åf. Nej tack, du! Ska'na begäras, ska' dä ske åf *meg* me' mitt samtycke å me' *min* pardon, som om hon vore en storbonnes dotter och inte en tocken där» — sonen tvärstannade, far hostade till — »fattiglapp», tillade han käckt.

»Fatti' ä'na inte me' ett tocket ansigte, tockna arbetshänder å tocket sinne», svarade sonen lugnt, fast det lät som om rösten gått i vågor. »Ängslas inte, J far. J ska' få se, att J kom' att bli lika gla' i'na, J som ja'.»

Far rätade ut sig. Det var som om sonens undfallenhet gifvit honom det mod, han hittills saknat. Han pöste ut kinderna, så de voro färdiga att spricka, och tog pipan ur mun.

»Ännu ä' dä ti' på», sade han drygt. »Ja' ger aldri' mitt samtycke te en tocken skam.»

Sonen tog ett språng, som om någon stuckit till honom med en knif.

»Skam!», dånade han till, så fadren ofrivilligt tog ett steg baklänges. »Dä ä' J som borde blyge's att tale om skam, när J talar om son erans fästekvinna. Fy!» Ögonen blixtrade och händerna knöto sig. »J känn' meg far», fortfor han lugnare, »å J vet att ja' inte ä' go' te ta's me', när ja' sätt meg på dä'n sian. Ja' ha nu tjene dräng ett helt års ti', bare för att vise er, att ja' inte ä' nå'n latdrög, som J behöf' föda. Vill inte J ta' jän-tan min te heders å låta'na bli matmor i erat hus, så skaffe ja' oss ett torp, å där kom' vi å bo te vår dö'. Nu ha J hört mitt siste ol.»

Fars kinder föllo ihop, som om någon stuckit en nål i guttaperkabollarna, och ögonbrynen skälfdde till, som om tråden, hvilken hållit dem i rörelse, blifvit sliten af med våld.

Han visste, att sonen var i stånd att verkställa sin hotelse, och han visste också, att det skulle bli hans egen död. Jan Ers var en mäktig och dryg man, som aldrig gaf vika för någon — utom för en. Kärleken till sonen hade tyranniskt beherskat honom allt från den första stund han höll den duktiga, skrikande pojken i sina armar. Han lät honom i allt få som han ville, men tog igen skadan genom att förtrycka modern i stället. Hon fick uppbara allt galet som sonen gjorde, han afundades henne

hvarje blick, hvarje smekning; han pinade och plågade henne, så att hon till sist knappt vågade se åt gossen. Hon dog helt plötsligt af hjärtslag en vinter, när hon ansträngt sig för mycket vid julstöket. Sonen, som då var nitton år, sörjde henne med hela sitt häftiga lynnes våldsamhet. Det gjorde far ursinnig.

Nu skulle han minsann ta tömmarna om hand, nu skulle pojken få lära sig »veta hut» — men det var för sent. Häftiga scener blefvo följderna, och det var efter en sådan scen som sonen lämnade hemmet och tog tjänst som dräng hos andra. Det året blef Jan Ers far gråhårig. Han kunde inte undvara honom. Hur vacker var han inte, hur stark, hur duglig, hur gladlynt och godsinnt, när inte det onda sinnet rann på! Ingen socken kunde uppvisa maken till pojke, det var då säkert. Och så lofvade Jan Ers, att gossen skulle få allt han ville, bara han kom tillbaka. Men hvem hade också kunnat tro, att den galna pojken skulle — —! Nej, så minsann det skulle bli något af! Han hade varit tokig, som någonsin — — —. I detsamma kom sonen, som gått litet i förväg, tillbaka. Det friska, trotsiga ansigtet var nu lugnt, men mellan ögonen låg ett litet veck, som tydde på orubblig beslutsamhet.

»Så far», sade han nästan vänligt. »Kom nu, om J tänk' gå fram. Dä börjar te kvällas, å vi ska' tebakars, å. Men int' ska' vi följes åt som ett par ilskna tjurar —.» Han höll fram handen. »Slå till, J far, ja' läfvar, att J inte ska' komme te å ångre er. Ja' ska'

försöke att häjde lynne' mitt, å vi ska' äre å tjene er te eran dö».

Far försökte att blåsa ut kinderna, men det lyckades inte. — Han snöt sig och spottade. Men så sträckte han ut handen och slog till. —

Hos Erik Hanssons var man nu i ordning att 'ta emot'. Golfvet var beströdt med enris och såg nästan ut som nyskuradt; far satt vid spisen 'rent hemma åf en händelse' och täljde selpinnar. Lisa Lena satt i väfstolen mörkröd, svettig, strålande, iklädd sin allra »nyaste» och med doft af björnpomada i håret. Skomakar-Olle var undanstufvad i lillkammaren, som hade utsigt ända fram till skogsbrynet, där vägen bröt sig till byn — fortfarande med order att 'passe'; — Brita Kajsa skurade mjölkkråg ute på backen, så vattnet yrde; Olle bar fång efter fång med timotej från logen...

Hela gården, såväl ute som inne, var en bild af arbetsamhet och trefnad.

Lill-Kalle läste katekesen, och mor klippte till arbetströjor ur en blågarnsväf, som inte tycktes ha något slut, så väl var den placerad på golfvet.

Ja den, som inte kände, att han kom i ett välbärgadt och hedersamt hem, skulle väl vara riktigt förstockad. Den ende, som inte var riktigt 'säker', var far. Också passade mor på och gaf honom några sista förhållningsorder.

»J glöm väl int', far, att ja' ha en farbror som ja' får ärfve?»

»Ha J?» Ett uttryck af svag förvåning flög öfver fars tåliga ansikte. Mor brydde sig inte ens om att svara.

»Å så kan J låfva'n bästa mjölk-kon, å sugga, å smågrisa, å skällgumsen.»

Far började att klia sig i hufvudet.

»Å fjäderbolstra', å kopparkastrulla.»

Far kliade sig allt ifrigare i hufvudet.

»Dä dänne ä' just allt hva' vi eg' dä», kom han sig slutligen för att säga.

»Bry er inte, far», svarade mor. »Låfve ä' en sak, hålle en annan. Nu gäll' dä' bara, att int' låt'en gå. Vill'en ha tredjedasbröllop, så svare ja till dä', å».

»Men slantar --- —!»

»Vi få sälje smågrisa'.»

»Men dom skulle ju Lisa Lena ha?»

»Bry er int', far», inföll Lisa Lena och slog en knyck på nacken. »Tocka skaffa ja' meg själf!»

Hon kände sig redan som stormor i Gryte och tyckte sig rent af ha vuxit en tum.

Far stoppade munnen full med snus och såg missbelåten ut. Han var en ärlig man, och att sno ihop historier var inte i hans smak. I detsamma hostade skomakar-Olle. Det var den öfverenskomna signalen att friaren var i sikte.

Det blef dödstyst i rummet; väfspolen darrade i handen på Lisa Lena, som om den haft spasmer. Mor började gnola en julsalm. Skomakar-Olle hostade igen.

»Låfva'n allt han vill, far»; hviskade mor. Läs, lill'-Kalle, väf, Lisa Lena!»

Ännu en gång tycktes skomakar-Olle ämna signalera — men plötsligt lät det som om något fastnat i halsen.

»Den signade dag», sjöng mor. (Tänk hur afundsjuka grannars skulle bli! Väf, Lisa Lena!) »Som nu runnit upp». (Att dom int' kom', men Jan Ers va' skral te gå, då visste 'na då utante'. Läs, lill'-Kalle!)

I detsamma öppnades dörren till lillkammaren, och skomakar-Olle syntes på tröskeln med den nyss bekomna smörbyttan och färbogen under armen.

»Ja' tror då blir så godt ja' går», sade han. »Hååå ja ja.» Och därmed linkade han genom rummet, mer lik en skadskjuten räf än någonsin förr. Men väl kommen utom dörren, stack han in hufvudet igen. »Dom därne J vänte på», sade han harklande, »ä' just int' värddt att J vänte på, för dom slank allt in till torpar-Jans.» — Han slog hastigt igen dörren, och strax därpå hördes haltande steg brådslande aflägsna sig.

»In te torpar-Jans! Te *deras* torpar-Jans! En torparunge!» — Mor blef alldeles mörkröd i ansigtet och — —. Men öfver det uppträde, som nu följde, är det så godt att kasta tystnadens slöja. Alltnog en stund senare hade lill-Kalle tagit sin tillflykt under sängen, Brita Kajsa i fähuset och far lagt i väg till »päråkern» med en fart, som betydligt skilde sig från hans vanliga säffliga lunk.

På stridsfältet (köksgolfvet) satt mor med förklädet öfver hufvudet och gret, kanske de bittraste tårar hon någonsin gjutit i sitt lif, på samma gång som hennes rastlösa hjärna sökte utfinna något medel 'att hålle tyst

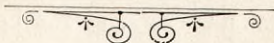
I detsamma öppnades dörren till milkkammaren och skomakar-Olle synes på tröskeln.

me' elänne', och uppe på vinden låg Lisa Lena framstupa på en ullsäck och snyftade sin hjärtesorg till ro.

Men inne hos torpar-Jans satt Jan Ers far belåtnare till sinnes än han varit på åratal. »Jäntan va' grann å sedesam nog att passe ve hans bord, och nyss, när han tagit henne i hand, hade pojken sett på honom ackurat som han brukade se på mor sin i lifstiden!» Och det gjorde honom stoltare än om han fått sju nämdemänsdöttrars hemgift i sitt hus. Och så var det något annat. En rik sonhustru kunde då passa åt hvem som hälst, men en fattig passade bra åt honom, *Han* var rik nog för två, ja, för tio om det gällde. Det var litet mer hedersamt, skulle han tro! Den tanken gjorde honom så belåten, att han sträckte ut handen mot torpar-Jans, som med luggen i pannan och mössan i hand stod framför honom, alldeles yr i hufvudet 'åf en tocken obegriplig heder, som kommi' öfver hans hus.'

»Slå till J, torparfar», sade han nedlåtande, och blåste upp kinderna igen. »Dä ä' ja' som bjuder!»

Dagen därpå berättade Erik Hans' mora, att deras Lisa Lena varit bortlofvad en hel månads tid och att det skulle bli' dubbelbröllop fram på våren i storgården, efter som torpar-Jans' »va' så rent uschli, att han inte kunde lämna ut dottern ifrån sitt.» Men det blef bara enkelbröllop af: skomakar-Olle sa nej!

En mor.

röllopet i Å. talades om i månader, ja i år! En gladare, trefligare tillställning hade ingen varit med om, och hvad trakteringen angår, var den 'golik' hvilket herrskapshus som hälst. Bruden skrattade så lång dagen var; brudtärnorna skrattade; pojkarne skrattade; de gamla skrattade, och hvad brudgummen angår, så skrattade han allra mest af dem allesammans, och det hade han skäl till!

Maja i Å var minsann en jänta att kunna vara glad i. Ljushylt och blåögd, kvicktänkt och gladlynt, lyste hon som upp hvar fläck hon stod på. Därtill hade intet knussel vid utstyrseln kommit i fråga. »Jänta ska komme som folk utur hemme», sa far, och däri instämde mor, och så gäfvo de ifrån sig så nära, att de endast nätt och jämt hade så mycket kvar att de kunde lefva.

I nya hemmet följde glädjen med. Mor sjöng, skrattade och trallade så lång dagen var. Arbetet gick som en dans, men »hann med sig», gjorde hon.

Snart blef det lika eftersökt att komma i tjänst på Häggviksgården som att få gå i kyrkan på söndagarna. Vid slåttern var det som om där hållits gille. Far, svång kring lifvet, med stubbigt, rödgult hår och näsa, som hade en käck bukt inåt, körde själf in första hövagnen och sedan vardt det ett sådant skoj mellan jäntor och pojkar, att grannarne skakade på hufvudet och sa, att det aldrig kunde gå, men gick gjorde det likväl, och om Häggviksgården icke var det bäst skötta hemmanet i byn, så var det likväl icke långt därifrån.

Ett par år gingo.

Men så började helt omärkligt som en skugga att falla öfver hemmet. Mors skratt lät inte fullt så naturligt som förr, och ibland rent som vek hon undan för far, nästan som om hon varit rädd. Saken var den, att han hade ett sätt att se på henne ibland, som gjorde henne så ängslig och sorgsen. Hon kände, att han kräufde något af henne — något, som hon, dess värre, icke tycktes kunna komma att uppfylla.

Ännu efter fyra år fanns det inte något småfolk i huset, och Maja kände, att far ansåg det för en skam, fast han höll sig för god att låtsas om det.

Själf sörjde hon ännu icke öfver saken. Hon var så hjärtligt fäst vid mannen, hon höll så mycket af gården, af arbetet, hon var så fullt upptagen af sitt, att hon skulle ha varit fullkomligt lycklig, om hon bara fått vara i fred — men det fick hon inte. Grannhustrurna, som känt sig tillbakasatta för Majas röda kinder och friska

skratt, började nu att ta hämnd genom att oupphörligt sticka och pika henne. Gubbarna hjälpte också till och det med ord så mustiga, att Maja mången gång sprang och gömde sig, för att slippa se mannen i ansiktet, så skamsen kände hon sig. Ibland hissade hon visserligen upp humöret och försökte ge svar på tal, men hur det var, så kom det så småningom en känsla af brinnande blygsel öfver henne.

När hon var i kyrkan och en hustru kyrktogs, blef hon blodröd i ansiktet och kröp ihop i bänkhörnet, som om hon velat gömma sig. Hon tyckte att alla sågo på henne och smålogo. Och när någon ungmor bad henne komma in och se på 'lillen' — något som ofta hände — svarade hon ibland helt kort nej, eller också föll hon i en gråt, som aldrig ville sluta.

Till sist var hon så ömtålig, att hon knappast tålde att se på.

Nu tyckte grannhustrurna, att de pinat henne nog och började att ge råd, som Maja tog emot med största tacksamhet.

En råde henne till att lägga ett kors af jungfru Marias sänghalm under bolstret, samt att dricka ett glas björksafsvin tre torsdagsnätter å rad, just som klockan slog tolf. En annan råde henne att vända linnet afviggt och binda en krans af nio slags strå, samlade under mid-sommarvakan, och lägga den vid fotändan af sängen.

Maja gjorde detta och mycket mera till. Det fanns snart inte ett 'kuckel', som hon ej försökte. Kloka gum-

mor blefvo rådfrågade, både till öster och väster, men utan resultat. Ännu efter åtta år fanns det inga barn i huset.

Maja hade mist sin själf tillit och med den sin glädje. Hon sprang i arbetet som en piskad häst från morgon och till kväll och fick ett besynnerligt, ängsligt drag kring munnen. Hon var rädd att inte göra rätt för sig och så var hon så rädd att mannen skulle tröttna upp. Hon vaktade hvarje hans ord, hvarje hans min. Så småningom tog mannen styret om hand alldeles. Inte i ondo, ty ondsint var han ej, utan så där som en gifven sak. Ett kvinnfolk, som inte födde barn, var nu en gång för alla inte stort att hålla på, det föll af sig själf, men som Maja inte sparade sig vid arbetet och dessutom passade upp honom ordentligt, kände han sig mindre missbelåten än hvad eljest skulle ha varit fallet. Smälek var det i alla fall, och smälek föder agg, och agg var det just som far kände, om han också behöll det för sig själf.

Det var en varm julidag 10 år efter det glada bröllopet i Å. Majas föräldrar voro båda döda. Det var den enda yttre förändringen. På Häggviksgården var allt sig likt. Ute på fälten försiggick höskörden under brinnande brådska. Hela huset var vid liorna och räfsorna, med undantag af mor, som hölls hemma för att rusta med maten.

I det stora, hemtreffiga köket, hvars hyllor skeno af koppar och tenn, arbetade Maja, svettig och röd, med vispen i vällinggrytan, som hängde på hank öfver elden

och var stor nästan som en bykså. På ett skärbräde lågo tjocka skifvor af amerikanskt fläsk; på den framkratsade glöden puttrade potatisgrytan, och på bordet voro riktiga bärg af tunnbröd och fyrskurna jästbröds-kakor uppstaplade.

Man skulle haft svårt att i denna magra, oroliga kvinna med de trötta, oupphörligt blinkande ögonen och de djupa fårorna kring munnen, känna igen den en gång så strålande Maja. Men log hon till någon gång, var det som om den gamla, eller rättare, som om den unga Maja tittat fram igen. Groparna i kinderna voro ännu täcka, och tänderna lyste ännu bländhvita i det friska tandköttet. Men de gånger man numera såg Majamor le, voro räknade.

Till den gamla ångesten, att tro sig vara föraktad, hade kommit en ny. Majas modersinstinkt hade vaknat. Numera längtade hon efter ett barn, längtade nätter och dagar, inte längre för andras skull, utan för sin egen. Maja hade en mer sammansatt natur, än hvad som i allmänhet förekommer inom hennes klass, därför led hon också mer. — Kanske led hon mest därför, att hon inte hade någon att anförtro sig till. Ibland kom det öfver henne ett sådant begär att låta mannen veta hur det var fatt med henne — men hon tordes inte. Det var rakt som om han under årens lopp glidit ifrån henne, tyckte hon. Och att anförtro sig till någon ann, föll henne inte in. Numera svarade hon rent af snäsigt, ifall någon grannkvinna inbjöd henne att se på den sist komne lillen. Hon

kunde inte. Det gjorde för ondt! Hon bar ständigt på en brännande afundsjuke — och oftast på en brännande harm. Hvarför skulle *de* få barn och inte hon? Hvarför skulle Vår Herre lägga korset just på henne? Var det därför, att hon varit glad? Kanske fick man inte vara glad? Men numera var hon ju aldrig glad. Kunde då inte det ena få hjälpa det andra?

Och så förödmjukelserna till. Åh, hon såg nog hur ringaktad hon var af mannen först och af de andra se'n. Aldrig ombads hon att på kalaserna inta hedersplatsen. Ingen brydde sig om att fråga *henne* till råds. De andra hustrurna talade så att säga öfver hufvudet på henne om barn, barn, barn, och det naturligtvis endast för att pina *henne!* Men hvad brydde hon sig om sådant, bara Vår Herre ville vara så nådig och se till henne i hennes nöd någon gång — häst snart. Ännu var det ju inte för sent. Men ibland hände det ju, att man liksom måste hjälpa Vår Herre litet. Kanske hade hon inte gjort nog!

Just i dag hade hon stämt »Luffslisa» hem, för att få höra hvad Tattare-Anna sändt för bud. Tattare-Anna hade ett mer än dåligt rykte. Hon ansågs stå i förbund med en så ful, att han icke ens kan nämnas. Också hade Maja dragit sig i det längsta för att fråga henne till råds. Men när det kom för henne, att det kanske var Guds vilja att hon skulle ödmjuka sig *riktigt*, hade hon genast följt sin länge, om också i smyg, närda längtan, att höra hennes tanke.

Om nu bara Luffslisa ville passa sig, innan middagsfolket kom!

Maja kastade, trots brådskan, litet emellan en ängslig blick ut genom fönstret. Ändtligen såg hon Luffslisa komma kilande på skogsstigen så fort hennes upparbetade ben tilläto. Men när hon fick se slätterfolket med far i spetsen på lägdan, gjorde hon en tvär vändning, kastade sig vigt öfver gärdesgården och kom ned till gården från en helt och hållet annan sida.

Luffslisa hade ett märkvärdigt 'begripningsförstånd' för hvad karlar tålte med och inte tålte med. Också var hon alla hustrurs hjälpreda och tröst vid kinkiga tillfällen. För öfrigt var hon sned, liten och mager och talade så fort, att orden liksom slogos för att fort nog komma fram ur den tandlösa munnen.

En kvart senare smög Luffslisa åter osedd öfver vedbacken ner till byn med ett knyte ull i handen och bröstet svällande af en smörgås, som hon inte ansett rådligt förtära på stället.

En vecka senare for Majamor, trots den brinnande brådskan, till staden — med fars lof likväl — och när hon kom igen, blef det ett tissel och tassel utan ände i byn. Man hade också märkvärdiga saker att förtälja.

Vaggan, som följt med i Majas utstyr, hade blifvit nedtagen från vinden, och pigorna påstodo, att mor sydde småkläder, fast det skedde i smyg.

De talade sanning. Maja sydde verkligen småkläder i smyg.

Tattare-Anna hade nämligen hälsat, att om Maja skaffade en vaggga i huset, höll den bäddad och fin i ett varmt rum och lade en omgång nysydda småkläder under täcket, skulle nog barnet komma efter. Det måste 'dragas' till huset, eljest orkade det aldrig fram.

Det var en oändlig glädje för Maja detta sömmande.

Maja sydde verkligen småkläder i smyg.

Täcket gjorde hon af fint, rödt tyg, som hon köpt i sta'n, och lakanen och örngåttan prydde hon med breda spetsar. Hon hade haft en sparslant ända från hemmet, och den hade fått springa till sista styfvern. Allt skulle vara af finaste och bästa sort. I synnerhet skänkte henne mössan stor fröjd. Hon hade så länge drömt om hur den

skulle se ut — af sockerduk med rynkade spetsar på kullen och en röd sidenrosett rakt öfver pannan — alldeles som den länsmans lilla flicka hade haft, när hon bars till dopet.

Ibland kom det så lefvande öfver henne, att barnet verkligen var på väg, att hon höll andan för att lyssna, om hon icke kände dess hjärta slå. — Ändtligen var utstyret färdigt. En söndagsmorgon, medan klockorna klingade, bäddade Maja vaggan under brinnande bön, och sedan låg det i veckor ett stilla skimmer af glädje öfver hennes ansikte. Hon väntade och trodde!

Luffslisa hade inte kunnat hålla mun, och snart visste hela byn hvad Maja hade för sig. Det fanns dock ingen enda som skrattade. Kvinnorna voro bara ytterst intresserade för resultatet, och om gubbarne också icke 'låt-sade höra' hände det dock, att de som af en slump drogo sig närmare när ämnet kom på tal. En gång öppnade far som händelsevis dörren till lillkammaren och tittade in, men han teg — till Majas stora fröjd. Hade han fällt ett enda skojsamt ord, hade hon dött på fläck af skam, det kände hon. Ibland i skymningen, när huset var tomt, smög hon sig in i lillkammaren och rörde helt sakta vid vaggmedarna med foten. — Ett par gånger gnolade hon med skygg, öm röst en vaggsång — och när hon sedan smög sig ut, skedde det med så mjuka, försiktiga steg som en verklig mor, hvilken fruktar att väcka sitt sofvande barn.

Under dessa veckor af väntan kände hon sig nästan

fullkomligt lycklig igen. Hon trodde så fullt och fast att Vår Herre skulle bönhöra henne! Men när månad efter månad förflöt och allt blef vid det gamla, började Maja att åter blekna af. Det trötta, nervösa draget kring munnen, kom tillbaka och ögonen blinkade lika oroligt som förr. Ännu smög hon då och då in i lillkammaren, men hon stannade aldrig länge. Lakanen voro gulnade, täcket hade mist sin glans — allt såg ut på ett helt annat vis än förr. Hon *trodde* inte längre!

En afton, ungefär sex månader efter mors stadsbesök, ryckte far bullersamt upp dörren till lillkammaren, hvilken han hittills nästan som genom en föresats undviktit.

»Ta bort skräpe!», sade han och sparkade till vaggan med foten, som om den stått i vägen vid hans gång till hälgdagskistan.

Samma kväll bar Maja själf upp vaggan på vinden. Hon tyckte att hon aldrig burit tyngre börda. — — —

Sedan dess voro åter tio år förflutna. Maja, nu en fyratio års kvinna, hade varit gift i nitton år. Af hennes skönhets återstod numera icke ens tänder och gropar. De sistnämnda hade blifvit två djupa fåror, som möttes under hakan, och af de två förstnämnda hade hon förlorat två midt i munnen, hvilket i hög grad åldrade henne. Ansiktet hade numera ständigt ett trött, utslitet uttryck, som kom folk att undra, hvad hon egentligen gått igenom, hon, som hade det så rart! Inga barn att slitas med och en man, som aldrig sa ett ondt ord. Nej, det gjorde han aldrig — och gång på gång tackade Maja Gud för

den nåden, — Men ibland kom det på henne en sådan önskan att han *skulle* säga något — hur svårt som helst. Nu var det nästan som om hon aldrig funnits till — och det kändes ändå som det allra tyngsta.

Lika godt rykte som Häggviksgården fordom haft för att vara treflig, lika illa anskrifven var den nu som tråkig. Mor låg i arbetet så det var både synd och skam, och tog hon sig ledigt för att hålla sällskap en stund, när någon tittade in, hade hon aldrig ett ord att säga. Också blef gästfolk inom hus allt mer och mer sällsynt. — »Man trifieds inte.» Utom hus var det en annan sak. Här höll far målron vid makt, och skratt och skämt klingade lika friskt på åkrar och ängar som någonsin förr. Egentligen sa far mycket litet själf, fast alla trodde, att han talade så mycket. Men han hade ett sätt att lyssna, som bedrog. Han kom folk att tala — och arbeta, utan att de visste om det. Det var *hans* gåfva, och af den visste han att begagna sig till det yttersta. — Han hade fetmat under årens lopp och ett tydligt drag af dryghet, som hittills hållit sig doldt, började att allt mer arbeta sig fram. Eljest var han sig lik.

Åter var det en varm junidag. Öfver Häggviksgården hängde ett tungt åskmoln, som påskyndade arbetet ute på åkern till det yttersta. Man hann också nätt och jämt kasta ihop den sista hösåten, när rågnen störtade ned

I detsamma hojtade mor från bron och vinkade med

ett hvitt kläde. Middagsmaten var färdig. Utan att brådska, med jämna, litet knäiga steg, marscherade karlarna med liorna öfver axeln upp till gården. En bit bakom dem slamsade och skrattade pigorna, obekymrade om att rågnet inom ett par ögonblick vätte dem igenom ända in till skinnet. Men den som inte tog saken så lugnt, det var Luffslisa, som var ute på språng och tydligen ämnade sig till gårds.

Långt före karlarne slank hon in genom dörren och flämtade sitt: »Gud signe!»

Maja, som höll på att hälla upp potatisen i två stora kopparbunkar, svarade endast med en nick.

Luffslisa, som under årens lopp sprungit sig till både håll och andnöd, hade numera en vana att gapa äfven när hon inte talade. Man kan icke säga att det klädde henne, men på det hela betydde det ingenting. Det var ej för skönhets skull hon var så eftersökt.

»En tallrik välling, håll till godo!» sade mor Maja en stund senare och höll fram en tallrik, så bräddfull, att det fordrades stor vana för att kunna ta emot den så ledigt som Luffslisa gjorde, och det till utan att spilla en enda droppe.

— — »För mat och dryck dig vare pris och lof!» sade Luffslisa några minuter senare och neg, sedan hon väl skrapat tallriken så blank och slickat skeden så ren, att vatten knappast behöfde komma åt den — ett förfarings-sätt, som ansågs lätta husmoderns möda, och till följd däraf var ett artighetsbevis. »Jaha, dä ä så dä», till-

lade hon och suckade, fast i mycket raskt tempo. Det var tydligt, att hon hade brådt om att komma fram med något, som låg henne på hjärtat. Pigorna lystrade! Luffslisa bar på nytt! Det var tydligt. Om bara mor ville fråga! Men det ville hon naturligtvis inte. Hon tycktes inte ens ha hört signalen. »Ja ha», sade Luffslisa nu med större eftertryck — *dä — ä så — dä!*»

Det hjälpte inte Majamor var tydligen döf.

»Att tänka att ho' var på dans i förra vecka'!
— —» fortsatte Luffslisa oförtrutet. Nu såg Majamor upp.

»Ha nå'n vurti krank?» frågade hon.

Luffslisa höll sig för mun och hostade anständigt.

»Int' just preksis dä håller», svarade hon. Men så kom det framstörtande oemotståndligt, som när vårisen brakar loss.

»Anna i torpe har fått en pojke!»

Drängarnas fem skedar stannade i luften, och fem par ögon lyftes som genom en öfverenskommelse mot fars ansikte. Far såg lika lugn ut som vanligt, men öfverläppen vek sig för ett ögonblick uppåt, som om han fått något starkt i munnen.

»Ett elänne till kråk, som genast måst få nö'dop», fortsatte Luffslisa, som om hon läst upp en utanläxa.

Det hade funnits en tid, när Majamor hade haft dubbelt ondt af *sådant*, när hon tyckte, att synden blef belönad, men så hade hon lärt sig förstå, att det måste ske, för att synden skulle bli *uppenbarad*. Också tog hon nu icke vid sig mer än vanligt.

Anna i torpe har fått en pojke!

»Ja ha just nu vari dänne me en mjölkskvätt — —»
Luffslisas små gula ögon spelade späjande öfver fars ansikte. — »Dom ha dä rent uschlitt. Morstackarn ha int en droppe att ge barnkräke, å Torpar-Hans ha ju ingen ko.»

Nu började hon åter att ro fram och tillbaka. »Ja-ha, ja ha. — Dä ä så dä! Väla ä ond!»

I det samma mötte Majas ögon mannens.

Hon blef blek ända till läpparna, och handen grep så hårdt kring bordshörnet att fingrarna hvitnade.

»Hocken ä far?» kom det slutligen så lågt, att orden knappt nådde fram. Luffslisa hostade. »Det visste hon inte, det ville hon inte säga — åtminstone inte *här!*» Så hostade hon till igen. »Men inte var han nå'n barfotalasse, *så* mycket var då säkert. Jäntan lär hadde fått okristligt med pängar — åter flögo de små gula ögonen forskande öfver fars ansikte — fast hon slamsat bort dem i sta'n — —» Och så vidare i oändlighet. Med ett ord: Luffslisa var späckad med detaljer och hon sparade dem icke. Men så kom hon helt plötsligt ihåg, att hon hade brådtom, tackade för sig och kilade i väg, tydligen mycket mer uppfylld af 'nytt', än när hon kom.

Drängarnas skedar hade åter sänkt sig. Måltiden fortgick i ostördt lugn. — —.

På aftonen dröjde far ovanligt länge ute. Först efter kvällsgröten voro han och Maja ensamma i köket.

De voro båda tysta länge.

Maja stod vid spisen med de knotiga fingrarna hårdt sammansnodd; far sysslade vid bordet.

»Make er», sade han slutligen kärft. »Ja ä trött ä vill omkull.»

Maja tycktes inte höra.

»Ä dä J, som ä far te barne?» kom det slutligen. Far teg.

»Nå, om så vore?» frågade han slutligen snäsigt.

»Då ä dä synd, som J begått!»

Maja darrade så hon knappt kunde stå, men orden föllo lugnt och sakta.

Far skrattade till litet ansträngdt.

»Dä blir *min* sak», sade han drygt, »inte eran. Förrexten...»

Maja såg upp.

»Nu vet åtminstone folke att fele inte ä *mitt* att huse ä tomt.»

Tyst gjorde Maja sängen i ordning, och fem minuter därefter var mannen djupt insomnad. Hur länge Maja sedan satt vid spishällen försjunken i tankar, visste hon aldrig. Hon visste bara, att hon frös, frös intill mårgen. Slutligen reste hon sig likväl upp, tog locket af soffan och kröp ned under fällen för att försöka bli varm.

»... att fele inte var hans!» Jesus Kristus, var det då hennes! — bröt det loss i de stelnade tankarna. Hade hon inte velat ge sin vänstra hand, ja, sin högra, för att — — Anna i torpet! Rödjäntan, slampan, de kallade. Nej, hon kunde inte bära det! Hon hade aldrig trott honom om *sådant*! Aldrig, aldrig! —

»Jesus Kristus, hjälp mig att bära't!» kom det nästan som ett ångestskri, men så stack hon schalhörnet i munnen för att ingen skulle höra hur hon grät och jämrade sig. På morgonen, när far vaknade, var mor som vanligt i arbete. Allt gick som vanligt, men den dagen låg skuggan tyngre än någonsin öfver Häggviksgården. När mor på aftonen kom ned på slåttern med aftonvardens, såg folket på hvarandra. Hon såg ut nästan som en död, tyckte de, så underligt blekt och stelt var ansiktet och så konstig var hon i ögonen. Far var däre-mot vid sitt yppersta lynne. Det låg nästan som skryt öfver honom. Han höll till godo med hvilka anspelningar som hälst om Anna i torpet, utan att försvara sig. Han skrattade bara och sade: »att va dä int han, så va dä väl nå'n ann'.» Det var alltsammans. På kvällen kom det en sådan oro öfver Maja. Hon ville dit bort, hon ville se *henne* och — —

Hvad hade Luffslisa sagt — att de hade det uselt! Det var rätt åt *henne*, uslingen — som trängt sig emellan — alldeles rätt! Hon borde slita — hon *skulle* slita — det var rättvist. Det gjorde *henne* godt. Men — — — det där andra — barnet — barnet, som borde ha varit hennes — —

Hon gick likväl inte.

Dagen därpå tittade grannkvinna efter grannkvinna in för att höra 'hur det stod till'. Men de kommo sig icke för att göra några frågor. Det var någonting i Majas utseende, som höll nyfikenheten tillbaka. De nöjde

sig med beskärmsler i allmänhet. En gift karl var det, så mycket var då visst! Var det inte ända skamligt? Han borde stå skampall, han som hon. Tyckte inte Majamora det?

Men Majamora tyckte ingenting. Hon bara bjöd på kaffe och teg. Men ovanligt skakhändt var hon den dagen, det lade alla märke till. Det kom lika mycket kaffe på faten som i kopparna, om inte mer. Och hur hon rörde sig se'n! Alldeles som om hon inte vetat hur hon gått.

På natten blef det åter lika svårt för Maja. Men så bad hon till Gud af innersta hjärta, att Han skulle späka hennes upproriska sinne. En hustru måste ju förlåta och öfverse med allt, det hade ju prästen sagt. Allt! Gud hjälpe henne. — — Men jäntan behöfde hon inte förlåta — henne skulle hon aldrig förlåta. Hon var glad att hon åtminstone slapp *det*. Men så kommo Luffslisas ord åter för henne — om det där — andra, om barnet som borde ha varit hennes. Var det rättfärdigt, att det kanske skulle gråta i nöd för en mjölkttår — när fadern — — Gud hjälpe henne!

På morgonen, när Maja silade upp mjölken i träträgen, hällde hon oförmärkt en slunk i en bleckflaska, som hon ställde undan. — —

Sedan, när folket väl farit till kyrkan — det var nämligen söndag — kastade hon ett huckle öfver sig och sprang gent genom skogen framåt torpet till.

Det var en sval och härlig morgon. Solljuset rent som droppade Maja i ansiktet. Genom trädskronorna vaggade

vinden helt sakta. — — Här var så lugnt och stilla. Mossan var så mjuk och sval, fåglarna kvittrade så vackert, och långt, långt borta sorlade vattenfallet sakta, sakta, som om det sjungit en sjuk till ro.

Den onaturliga spänningen i Majas sinne lade sig. Hon satte sig på en trästubbe och grät, grät sig riktigt mätt. Det kändes som om hon gråtit för många år. Så

Hon satte mjölkflaskan utanför dörren.

lätt blef hon om hjärtat. Så började hon att springa igen, med lugnare sinne. Men när hon fick se det grå torptaket, grep sorgen och harmen henne på nytt lika hårdt. Hon satte mjölkflaskan utanför dörren, och skyndade tillbaka samma väg hon kommit, utan att så mycket som ens kasta en blick in genom rutan.

Aftonen därpå tog hon sig åter tid att springa dit öfver med en mjölkttår. Hon visste inte riktigt hvarför hon gjorde det. Hon kände bara att hon inte kunde låta bli! Den förra flaskan stod tom utanför dörren, som om man väntat att den skulle hämtas.

Så gick det hela veckan, utan att Maja ännu fått mod att titta in genom rutan. Slutligen på lördagskvällen trodde hon sig vara tillräckligt stark för att våga försöket. Hon höjde sig på tåspetsarna och såg in. — —

Där låg hon, »slampan», hvit i ansiktet, kan tänka, på en halmsäck med ett trasigt lakan under sig och en gammal mansrock till täcke.

Jesses, att »han» kunde lämna henne sådan!

Bredvid spisen satt 'moran', skrynkelig i ansiktet och med händerna knotiga af gikt, sysselsatt med att framför elden sköta ett litet skrikande barn. Åh, ett sådant uselt elände till barnkräk! Litet, eldrödt, skrynkligt — fult! Tvi! Annat skulle hennes ha sett ut! — — Men det *var* ändå ett barn — och det var *inte* hennes! Gud i himmelen så det kändes! Som om skorpan rifvits af ett svidande sår!

Men så rusade blodet upp till kinderna. Skulle hon, den laggifta hustrun, stå utanför som en tiggare och titta på sådan otäckelse! Nej, spotta åt dem skulle hon — tvi! tvi! tvi! Mjök fick de skaffa sig bäst de ville — just bäst de ville.

Hon släppte sig hastigt och vände sig om för att skynda därifrån. I detsamma fick hon höra ett svagt skri.

Hon stannade och tryckte handen mot hjärtat. Det kändes så konstigt. Alldeles som den gången, när hon tyckte att barnet var på väg!

Ännu ett litet hjälplöst rop, en svag, kvidande gråt. Så Guds jämmerligt det lät! Alldeles som ett nyfött lamm i dödsnöd!

Det föll som ett mörker för ögonen på henne. Marken gungade. Hon lade sig på knä i det klara solljuset och stödde hufvudet mot stuguväggen. Det lisade. Men så kommo tankarna. Skulle hon äfven gå igenom *detta!* Nej, hon kunde inte, hon ville inte. »Jesus Kristus, hjälp mig i min nöd!» bröt det snyftande fram. »Jag vill inte, jag kan inte.» Men så kom det för henne, att kanske mannen narrats, bara för att få säga stygga ord. Kanske att han aldrig — Plötsligt sprang hon upp och öppnade stugudörren med en häftig knyck.

»Guds fred härinne», hälsade hon sårft, fast hon försökte göra rösten så mjuk hon förmådde.

Gumman reste sig upp med barnet på armen, och kvinnan i sängen kröp ängsligt ihop under täcket.

»Ja ha' kommi' för att göre er en fråge eller två», fortfor Maja i samma sträfva, onaturligt dämpade ton. »Ä dä eller ä dä inte man min, som ha bringa er i olycka?»

Den sjuka teg. Men man såg hur ängsligt hennes blå ögon tindrade genom de röda hårmassor, som föllo henne öfver ansiktet.

»Dä ä dä», sade nu gumman, med en viss omedveten

värdighet. »Till dess han locka' henne ha jänta fört ett anständigt lif, dä kan ja sväre på.»

»Å nu har han lämna'na sådan?»

Orden tvungo sig öfver Majas läppar, utan att hon ens visste hur.

»Åh, hon har fått sitt.» Svaret kom sträfft och kort. »Men dä som tjänes i synd — kan int' räcke i glädje. — Dä enda ä att dä hänne uschla lilla lifve' kan då väl int' hänge i så länge.» — Därmed skakade gumman sakta barnet, som åter börjat gråta. — — —

Maja såg på henne med tomma, trötta ögon. Åter kände hon krafvet inom sig, kände det som ett brännande järn.

När far samma kväll kom hem från ett besök hos klockarns, fick han se att det var ljus i lillkammaren.

I tanke att det kommit främmande till gårds, påskyndade han stegen, men när han öppnade dörren fick han se en underlig syn.

Framför den högt flammande brasan stod vaggan från vinden, och i den låg ett litet rödt skrynkligt barn och stirrade med vidöppna ögon på lågorna.

»Hva' vill de' hänne säje?» sade far, medan ådrorna i hans panna svällde upp till ett blåsvart y.

Maja stängde helt lugnt dörren, fast händerna famlade litet osäkert öfver dörrlåset.

»Dä vill säje», sade hon slutligen, »att ja' ha' tagi' hem barne' erat. Det behöf' ans å vård för att kunna bli' ve lif.»

Orden kommo ojämnt, som om det kostat henne möda att få fram dem.

Far stod som förstenad, men så slog han näfven i bordet, så att både difflaskan och talgljusstaken hoppade till.

»Hva ta' J er för!» skrek han.

»Bort me'n på eviga minuta, säg' ja! J borde just skamme er, om J hadde nå'n skam!»

»Dä ä int' ja', som bör skamme meg!» sade Maja, hvit i ansiktet som ett lärft och med darrande läppar, »utan J.»

»*Jag!*»

Allt det dryga, hela den bonddryga högfärden i fars natur bröt rätt fram i detta utrop.

Han blef gråhvit i ansiktet och öfverläppen vek upp sig, som den alltid gjorde, när han blef djupare upprörd.

»Ja' tänk», sade han slutligen långsamt, »att dä ä så godt J int lägg er i. Om dä ä så för en gång skull, tack vare J, fattes så'na här på Häggviksgåla, som kan ärfve, så har nog ingen oäkting plats här för dä. Ja har tega tills nu, därför att J ha skött er så pass som J ha gjort, men bjud int te' att beställe någe utan min vilje ä vet-skap, ä först ä sist, bju inte te att dra hit nå'n skam, för dä nyttjar ja' min rätt — för dä ä min rätt — ä kaste er ut åf döra. Nu ha J hört mitt ol! Skick hem ungen genast — därifrån J ha tag'en — *genast* hör J!»

Maja reste sig upp. Färg kom på de infallna kinderna, ögonen återfingo sin forna glans. Hon var i det ögonblicket fullt ut lika vacker som i sin ungdom.

»Hadde ja' stuli, hadde ja' lefva ett otuktigt lif, hadde ja' vanskött erat å lates i ert hus, då hadde J haft rätt att kaste meg åf dörra. Men för dä att ja' ha lidi' å bedt förgäfves i nitton är, för dä att Vår Herre förhållit *meg* hva' han gett åt *henne*, — kanske just mest för att tukta erat högfärdiga sinne — för *dä* ha J ingen rätt att jage meg ut. Finns dä lag på'et, så säjer ja' att dä ä en orättfärdi' lag, som inte ä kommen af Vår Herre. *Han* ä dä som ger lif å förnekar lif. Nu vet J dä. Hva barnkräke där anbelanger, så gör J som samvete bjud! Men ett ä visst: endera stanne vi båda, eller å må J kaste ut oss både. Hva *ja'* känn eller int känn för kräke, dä blir mellan meg å Herran, men ans å vård ska'n ha, så länge ja' finns i gäl'n, dä ä visst å sannt. Nu vet J dä *å*. Å nu kan J jage ut oss åf huse, om J vill, om dä så vore denna kväll. Dä blir eran sak. *Ja'* ryggar inte!»

Far stod som träffad af en förflamning. Despot mer genom omständigheternas makt än af naturel, kände han sig alldeles förvirrad inför detta, Munnen var halföppen, hälgdagspipan, som han hållit i handen, hade glidit i golfvet och han stirrade på Maja i en slags hjälplös förvåning. Så mumlade han några ord, harklade sig och lämnade rummet.

Veckan som kom blef nog inte i hast glömd på Häggviksgården. Mor skaffade en kokpiga, som fick »stå för» det hela.

Själ' stängde hon sig inne i lillkammaren och 'skötte' — både nätter och dagar. Alla, som tittade in, och de

voro många, blefvo emottagna och för alla hade mor samma tal: »De kunde väl inte lämna barnkräket att dö i elände häller, om också far glömt sig för en gång!»

Men ingen glädje låg i blicken och ingen fanns i hjärtat häller.

Moderskänslan tycktes död. Hon gjorde hvad hon gjorde för samvetsfridens skull, men ibland, när hon satt med den lilla fula, sprattlande kroppen i knäet — kom det nästan en känsla af äckel öfver henne. Ett par gånger försökte hon att sjunga honom till sömns, men det gick inte. Hon fick inte fram en ton. Om hon haft vana eller förmått att förstå sig sjelf, skulle hon ha känt, att hon inte ville ge ifrån sig det vackraste minne hon hade: sången, som 'hennes egen' rådt om!

Far teg. Dag efter dag gick, utan att han läddes om något. Men kökspigan hade svåra dagar. Ingenting var honom i lag. Han kinkade och var onöjd med allt i huset och framför allt med sig själf.

En dag kom pastorn, för hvilken far hade stor respekt, på besök. Han både risade och lisade. Människokännare som få, talade han icke ett ord om mors uppförande, men så mycket mer om fars — som han, med reservation för själfva fakta, i hög grad berömde. Att på ett *sådant* vis försöka försona sitt fel var nästan att aflana det; — ett sådant exempel af rättvisa och ödmjukhet var mera värdt än hundratals predikningar, m. m. Han slutade sitt anförande därmed, att han erbjöd sina råd och sin hjälp, ifall far, som han naturligtvis antog, ämnade fullfölja sin

vackra handling och genom en adoption insätta den lille nykomne i en sons alla lagliga rättigheter.

Far, som våndats illa — isynnerhet under den senare delen af talet — han hade nämligen svurit på, att en oäkting aldrig skulle komma till makt på Häggviksgården, och var fast besluten att hålla sin ed — såg vid dessa ord upp, och sedan pastorn på hans begäran riktigt klargjort hvad som menades med en adoption, började han fundera.

Först när mor inte längre sprang i skacklorna, märkte han helt hvilken god dragare hon varit — och så var det inte fritt, att han allra, allra innerst kände, att hon hade rätt, men erkänna *det*, skulle han aldrig göra, förr skulle han dö, och något erkännande behöfdes häller aldrig.

Sedan det kommit så pass mycket lif i gossen, att mor vågade lämna honom åt en ann, satte hon kökspigan vid vaggan och tog åter själf tömmarna om hand. Men hon skötte dem på ett annat sätt än förr.

Far kände, att hon på ett eller annat vis fått öfvertaget, fast allt till det yttre var sig likt, men det pinade honom inte: tvärtom. Han hörde till dem, som tycka bättre om att styras än att styra. En vilja, som satte sig upp, ingaf honom respekt, och det var icke fritt att han kände respekt för Maja. Han tänkte som oftast på hennes ord, sakta och varligt, som om han knogat uppför en brant backe. — Orätt hade hon — det var solklart. Ja, det kunde han ta nattvarden på. Oförskämtdt hade hon burit sig åt. Men ändå så — -- —! Och så var

det också något annat. Han kunde sitta långa stunder i köket och höra på tasset inne i barnkammaren, på de små skriken, på jollret och skrattet, och när han, ett par månader senare, fann ett litet rödblommigt, knubbigt barn

Far tvekade litet, men så tog han den mjuka barnahanden.

med ljusa lockar, sofvande på fällen i stora sängen, tog han helt sakta storstöflarna af sig för att inte 'bullra'. när han rörde sig i stugan.

Dagen därpå hälsade han på i prästgården, och så

blef Karl Johan Sven Oskar Fin i laga tid erkänd som rättmätig son och arfvinge på Häggviksgården.

Samma kväll adoptionen ägt rum, trädde Maja, dagen till ära iklädd sina bästa kläder, fram till far med lillen på armen.

»Ja' tackar», sade hon enkelt.

Far teg.

»Lill' Sven tackar han med», tillade hon och höll fram gossens lilla hand.

Far tvekade litet, men så tog han den mjuka barnahanden varligt i sin och skakade den högtidligt som till bekräftelse på ett löfte.

Det var den enda uppgörelse som skedde.

Ett par månader därefter gifte sig Anna i torpet, efter att ha fått ett par hundra kronor extra till utstyr, med en skomakare och flyttade till Amerika.

Hur många gånger Majamor sedermera tackade Gud för den saken, låter icke räkna sig.

Hon hade aldrig kunnat lära sig att dela! Hennes modersinstinkt hade vaknat på nytt, och starkare än någonsin. Hon älskade sin pojke nästan med raseri. Hon tröttnade aldrig att tala om hans märkvärdiga förstånd och begripningsförmåga. Med stolthet upprepade hon allt hvad han sade och gjorde och hennes utsväfvande framtidsdrömmar kände inga gränser.

Han skulle allra minst bli präst — kanske biskop!

Grannkvinnorna, som gång på gång blefvo indragna för att beundra lillen, — något som Maja uppriktigt trodde

skulle glädja dem — skrattade och gjorde narr af Majamor och hennes tokiga pojke. Men det bekom inte Maja en smul. Hon skrattade med. Gammal och härjad som hon var, lät skrattet som i hennes unga dagar. Det var nästan som om det hvilat sig. Hennes glada lynne återkom efter hand. Hon kände sig aktad, det gaf henne mod att vara lycklig. Visst fanns det i botten på hjärtat en punkt, som ömmade länge, men så småningom blandades hennes största sorg och största glädje så tillsammans, att hon icke förmådde skilja dem åt. Mannens förtroende vann hon sakta och säkert — och till sist lärde hon sig att glömma och förlåta helt.

Solskenet var åter fallet öfver Häggviksgården.

De enda mulna dagar, som numera förekommo, voro när lill' Sven skulle ha stryk. Hvarken far eller mor ville 'sta.

Far hade den åsikten, att pojken var bra sådan han var: han bråddes ju på honom! Ja, i botten var det inte fritt, att han ansåg honom vara ett mycket större mästerverk, än Majamor själf någonsin ansåg honom vara. Maja däremot påstod, att han skulle fostras i tukt och Herrans förmaning, om de skulle kunna stå till svars. Också var det alltid hon, som till sist grep till riset. Efteråt låg hon visserligen i långa stunder och grät uppe på vinden, men det var icke tårar, som lämnade spår. — —

»Ha J hört sista nytt?» frågade Luffs-Lisa ett par år senare på spinningillet hos nämдемans, nu så däst att hon flämtade fram orden.

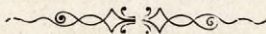
Nej, det hade man inte.

»Jo, nu för tiden talar Majamor om hur sjuk hon va, när pojck-kräke kom te. Hon akurat tror att hon ha födt'en själf!»

Hennes åhörarinnor skrattade så de kunde dö.

Men när Majamor fick höra ryktet, trängde det gamla tärda draget för ett ögonblick fram vid munnen och läpparna darrade till. Men så log hon ljust och sade gladt:

»Häls' dom, att nog ha ja' sliti mer för min pojke, än de ha sliti för sina. Men vår Herre styr allt te de bästa. Häls' dom dä å!»

På fältet.

Fandsvägen sträckte ut sig som en dammig, grå strimma; gräset på dikeskanterna var afbrändt och förtorkadt; inuti skogen rådde tystnad, endast ett par bofinkar läto emellanåt höra ett sömnigt: chip, chip! Middagshettan var kommen. Ute på åkern gingo en man och en kvinna i arbete. Han, ännu ung, med runda, kraftiga skuldror, röda kinder och tjockt, grågult hår, genom hvilket svetten plöjde mörka fåror. Hon, omkring fyratio, senig, utarbetad, med kantigt ansigte, stora händer och magra, röda ben sönderstuckna af åkerstubben. Slag efter slag lade han ned den guldgula, svajande säden; slag efter slag tog hon upp med sin skära och lade i bundtar på de utlagda halmbanden, som sedan skulle vridas ihopa till kärfvar. Solen gassade allt hetare, själfva fjärlarna flögo med tyngda vingar. Mannen svalkade sig allt emellanåt med en klunk dricka ur en trästånka, som stod i skuggan af en tall; kvinnan däremot skakades, trots värmen, af frossa, och pannan var våt af kallsvett. Slutligen blef hon efter, först obetydligt, men sedan mer och mer; till

sist satte hon sig ned på marken, hvitare i ansigtet än sin tröjärm samt tydligen på väg att svimma.

Mannen vände sig om, men sade ingenting. När han slutat sitt slag, gick han tillbaka, tog skäran ur handen på henne och började betänksamt och långsamt att taga upp.

»Bli' int' ond, Karl August», sade hustrun, som nu hämtat sig litet, nästan ödmjukt. »Dä går nog snart öfver. Jag blef bara så konstig i hufvu't. Åkerlappen börja rakt gå kring. Dä ä' int' mer än fjorton dar, se'n jäntan föddes, som du vet», tillade hon ursäktande, när mannen fortfarande teg, »å dä ä' bara fyra, se'n vi la'na i grafven.» Hon tystnade och drog fram hufvudklädet, som om solen gjort ondt i ögonen, men så kastade hon plötsligt ned sig bland halmen och började att gråta så vildt och häjdlöst, som om tårarna med våld tryckts undan och nu ville fram alla på en gång.

»Du rent fördärfvar kärften», sade mannen ängsligt, noga läggande hvarje ax, hvarje strå i ordning. »Pär Jons ä' inte den, som ser genom fingrarna me' folk. Hva' vår Herre har tagit, dä har Han tagit. Dä va' ju ändå bara en flicka.»

Solen sänkte sig bakom en björkdunge; hettan på fältet blef mindre tryckande; hustrun återtog sitt arbete, och så föll ånyo i slag efter slag den svajande säden. Slutligen ringde kvällsmål; dagsverket var slut. Mannen torkade svetten ur pannan, drack ur resten af drickat, lade lien på axeln och lämnade med långa, knäiga steg

fältet, utan att se sig om. Hustrun tog rocken, som han lagt af sig, samt stånkan och följde efter, men hon darade, så hon knappt kunde stå, och allt gick rundt nu igen. Hon hade aldrig känt sig så »rent uslig». Hade det varit en pojke hon fått, så hade hon nog legat veckan ut, men nu tyckte hon det var skamligt att hålla sig ur arbetet mer än fyra dagar, »å dä va' väl dä, som kom ätter, kunde hon tro.» »Ja, dä va' nog bäst som dä va', att flick-kräke' fick gå bort, svag och eländig som hon va', till! Visst va' dä bäst.» Hon sade ett af orden för hvarje steg hon tog, som om det skulle hjälpa henne fram. »Hon måste skynda sig! Gris-stackarn va' väl halfdö' af svält, å kon böla sig väl rent fördärfvad, för att bli af med mjölken.» Hon försökte att öka på stegen, hållande kurs efter mannen, hvars lie på afstånd allt emellanåt blixtrade till, lik en skarp stråle. Men så kastade hon stånkan ifrån sig, kröp ned bakom en stubbe, slog rocken öfver hufvudet och började att gråta lika häftigt, lika våldsamt som nyss. »Hon kunde inte hjälpa't! Hon kunde inte hjälpa't!» Det var som om man slitit hjärtat ur bröstet på henne. Hon skulle aldrig, aldrig komma öfver det, det kände hon — så bara en flicka det än var!

Kraf.

orden var svart och mjuk efter det långvariga regnet. Vägen till ladugården rent gungade under däjornas klafsande steg, och bäcken, som eljest så fridsam och lugn flöt igenom ägorna, porlade och fräste som en ström.

Långt borta på klöfvervallen dröjde morgondimman kvar, som om den haft svårt att slita sig loss från den späda andra skördbrodden, hvilken så käckt försökte att arbeta sig fram, trots brist på både sol och värme, och i hagen fröso björkarna i sina tunna röda och gula dräkter, medan däremot ekarne re'n fällt sin ömtåliga bladskrud och praktiskt och tryggt fallit tillbaka i vinterens lugn och hvila.

Invid herrgården var allt tyst och stilla; endast ibland flög ett skarpt, uppmanande rop genom luften och trängde genom de öppna balkongfönstren in i de hemtrefliga, gammaldags rummen, men det störde ingen.

Man plöjde vid smedjan, och att oxarna icke gingo »utan musik», var en gammal känd sak.

Fältet vid smedjan myllrade af folk och djur. Sex par oxar och tre par hästar och deras körare voro i färd med att lägga upp den luckra jorden i djupa, svartbruna fåror. Hästkarlarna hade lagt tömmen kring halsen, för att så mycket ledigare kunna sköta piskan och stadigt hålla fast i den lätta, skarpa plogen. Oxkarlarna där- emot höllo tömmarna i hand och hade piskan under armen — åtminstone stundtals, medan de hvilade sig —, framdrifvande djuren med rop och hojtanden.

Man kunde se på både folk och djur, att tiden varit bråd. Karlarna sågo trötta och håglösa ut, och djurens knotor skönjdes tydligt under det slappa hullet.

»Upp med snoken, kräk!» ropade Ox-Hans och ryckte så häftigt i tömmarna, att hans rygg nästan bågnade, för att förmå sina djur att lämna det späda, friska höstgräset vid dikeskanten i fred.

»Har du varit på bal i natt?» skrek nu rättaren, som körde första oxparet, och gaf den vänstra oxen ett rapp, »efter du är så vek i benen?»

»Hej! Hopp! Hopp! Heej-ej! Tjå — fram — nå — tänker du lägga dej?» skrek en tredje. »Det är inte kväller än!»

»Tjo, hej — hopp hopp — fram — nå — håj —»
ljöd det öfverallt, men oxarna tyektes känslolösa. De
flyttade säffligt den ena foten framom den andra, stannade
oupphörligt och slickade snålt i sig en mun gräs, så ofta
körsvennens uppmärksamhet på minsta vis slappades.

»Håhå, jaaaaa», sade Jöns, bästa plöjaren, och tor-
kade med rockärmen svetten ur pannan:

»Att köra med slöa oxar är värre än att dras med
trilsket kvinnfolk. *Dom* tar då stryk på, åtminstingen!»

Så började ropandet och skrikandet igen.

Vid smedjan, genom hvars öppna dörr man såg sme-
den smida sôm så gnistorna yrde kring städet, stod den
nykomne inspektoren, en lång, ljus, vacker man i stor-
stöfflar och hade i handen en tjock käpp, som bar tydliga
spår efter ägarens nyss företagna vandring öfver de le-
riga fälten.

Det låg en häftig rynka mellan den unga mannens
ögonbryn och han såg på taflan framför sig med en djupt
missnöjd blick.

Arbetet gick för lamt! Det var inte fart nog hvarken
i människor eller djur! Han visste hur de brukade plöja
»där hemma» i Skåne. Hur fåra efter fåra lades upp,
raskt och jämt, som om de varit dragna efter linial medan
däremot här — —.

Folket var tydligen bortskämdt och kreaturen vana
att få gå och dra benen efter sig, bäst de ville. Nej, här
skulle bli annat af:

»Raska på därborta!» ropade han otåligt. »Vi ha

ju strax middag, och fältet borde ha varit uppe för län-
gesedan!»

Piskorna smällde som till svar; oxkarlarna skreko så
svetten drefs fram, skällsord och glåpord rent af haglade
öfver oxarnas hufvuden, men de flyttade som förut fot
efter fot, utan att akta på hvarken rop eller stryk.

Inspektoren piskade otåligt mot stöfvelskäftet med
käppen.

Sådana fåror! Sneda, buktiga, grunda! Det var en
riktig skam.

»Hej --- upp — tjo! Hopp hopp! Hvila får du
göra hos slaktarn, ditt — — —.»

De ropade bara för att narra honom! Det visade ju
resultatet bäst.

Plötsligt ryckte han tömmarna ur ox-Hans' hand,
satte plogbillen fast och snabbt i marken och gaf oxarna
ett rapp mellan hornen, som de brukade göra hemma i Skåne,
när det föll djuren in att söka trilskas. Han skulle visa
dem, han!

Oxarna skakade litet på sina hufvud -- men satte
som förut fot efter fot i marken och han tyckte att de
vacklade i skacklarna, när han tryckte billen djupare ned,
för att få fåran så djup som *han* ville ha den.

Rättaren, som just kom tillbaka med sitt par, stan-
nade och tittade nyfiket på experimentet.

Att den nye inspektoren var en styf karl, fast han
var för ung och het, det hade han redan lärt sig inse,
men dög han till att få lif i de där så — —

»Stå inte där och gapa!» sade den unga plöjaren, medan harmen att inte komma fram fortare än de andra, färgade hans kinder blodröda. »Raska på, det är bättre!»

Hans fåra lades upp rakare och jämnare än de andras, tack vare hans fastare grepp, men det var också alltsammans. Inte en smul fortare gick det för hans oxar än för de andras.

»Ni ha alldeles förstört kreaturen!» ropade han, »men det vore väl då också tusan, om man inte skulle kunna få lif i dem!»

Därmed sprang han fram och lät piskan, med all den kraft, hans starka, unga arm var mäktig, falla ned mellan de tredskande djurens horn. Den vänstra oxen ryckte till och tog ett par hastiga steg, den högra följde; men så sjönk han helt sakta till marken, med stirrande, vidöppna ögon.

»Är han död?» frågade inspektoren ifrigt.

»Nej», svarade rättaren lugnt. »Bara utsliten.»

Oxen, som icke rörde en lem, blef med stor möda förd till ladugården, och så fortsattes plöjandet till senan kväll.

Morgonen därpå hördes åter vid smedjan: »Hopp hopp! — hej — hej! Tjo — så — fram, — hopp — hopp — —» och åter lades fåra efter fåra upp lika långsamt, lika mödosamt som i går.

Den unge inspektoren stod åter och såg på arbetet. Vecket mellan ögonbrynen var om möjligt djupare än dagen förut — men han teg.

»Hemma i Skåne» hade de haft unga, starka djur;

där var marken jämn och jorden utan sten; där var hvilat afvägd efter arbetet — djurens antal efter gårdens storlek — —

Så nya, hjärtlösa, ja grymma ropen ljödo. Men fram måste de ju, plöjas måste det ju — jorden måste han ju sköta som *han* ansåg riktigt!

»Raska på!» ropade han barskt.

»I få skaffa oss nya piskor — —»

»Hopp, hopp — hej — hej — Tjo, fram» ljödo åter ropen — —

Vår Herres blomster.

id hvilken tid man än under sommaren gick förbi Ängstorpet, kunde man höra en svag kvidan, som enformig och hjärtskärande bröt sig fram genom förstugudörren, hvilken den årstiden nästan jämt stod på glänt, så att mor skulle kunna passa på sjukbädden därinne, när utesysslorna tvingade henne att gå ifrån.

»Lilla Gustaf» hade varit ett sorgebarn allt sedan han föddes. Inte en hälsodag hade han haft. Bölder och utslag hade följt honom ifrån första stunden, och att han hade kunnat släpa sig igenom i sex hela år, var mer än någon kunde förstå. De andra barnen voro starka och friska. Äldsta sonen var redan antagen som trädgårds-

elev på herrgården och skötte sig som en hel karl; båda flickorna hade tjänst, den ena i byn, den andra i staden.

— Ja, nog hade mor Anna trott sig vara fri från vagg-sorgen, när inte något småfolk funnits i huset på tolf år! För sju år se'n hade mannen legat sjuk en hel vinter i »ryggmatisk feber» och varit så eländig, att man knappt sett lif i honom. Han hade förkylt sig på timmerkörning. Dystert nog såg det ut i torpet den hösten, men mor Anna hörde inte till dem, som gifva tappt i brådrasket. Yngsta dottern, som då var hemma, fick passa far, medan mor och Brunten hölls i skogen och släpade fram timmer till sågen, som låg så oländigt till, att både folk och kreatur höllo på att fördärfva sig hundra gånger om. Brunten var gammal, utarbetad och nästan blind (han hade också bara kostat trettio kronor i inköp), mor var liten och svaglemmad, — men hur det var, så knogade de sig fram med körslorna genom att knoga jämt. Till sist blef det en sågen bland de andra körarna, att de där två åto när de sofvo, och sofvo när de åto. Ja, ett tungt och svårt arbete var det och knappt hade det gått för sig håller, om inte mor fått sig ett hjälptag då och då af en ung granngårdsdräng, som hade ett godt öga till den äldsta dottern. Våt, hungrig och trött fick hon vara i veckotal, men hälsan stod bi, Gud ske lof, och när mannen kom upp igen, hade de bara aderton kronors skuld i boden och den arbetade de af, innan hösten föll på. Ja, det var inte fritt, att de till och med hade en sparslant dessutom — grundplåten till en bättre häst, men så kom

det här lilla krypet, Gustaf, som han kallades efter farfadern, helt oförmodadt fram på nyåret, och med honom sjukdom och pänningutgift tillbaka i stugan.

Först, när mor Anna fick se det lilla vaxgula ansigtet med de smala, bruna ögonen, som stirrade på henne så sorgset, blef hon nästan rädd. Han bråddes hvarken på far eller mor eller syskon. Pannan var ovanligt bred och kullrig, med en liten fördjupning i midten, »som om vår Herre lagt sitt finger på honom». Den stackars lilla näsan var alldeles hvit, och mungiporna höll han neddragna, som om han varit beredd på jämmer ifrån första stunden — och jämmer blef det. De sökte både läkare och kloka gummor; lade ned riktiga summor på apoteket för medikament och skaffade, med hvad uppoffring som hälst, alla de olika sorters smörja, som de kloka ordinerade, men ingenting hjälpte.

Mor Anna hade nog varit en öm mor mot de andra barnen, men något pjunk hade hon, lika litet som andra mödrar af allmogeklassen, ej befattat sig med. När föräldrarna gingo på arbete, fick äldsta flickan tillsägelse att sköta småsyskonen. Tändstickorna gömdes noga undan; en skål skummad mjölk och ett par hårda brödkakor lämnades fram till middagsmat, och så fingo de små sköta sig själfva, bäst de kunde, tills kvällen kom. Men med den här var det någonting helt annat. Mor kände för honom på ett helt nytt sätt. Hon skötte, bar, sjöng och vakade, som om hon egt tio mödrars styrka och tio mödrars pligter att uppfylla.

Lika svag för honom var mannen. Fast de aldrig talade om saken, ja, knappast tänkte sig in i den, så kände de ändå instinktmässigt, att de hade större pligter emot honom än mot de andra barnen. Han hade också ett sätt att se på dem ibland — alldeles som om han förebrått dem att han var till, brukade mor Anna säga. Det var just den blicken, som trängde så djupt och som gjorde så ondt... Hur han lärt sig läsa, visste ingen, men läsa rent kunde han, när han knappt var fyra år. Modern hade, för att förströ honom, ett par gånger visat ut bokstäfverna i bibeln — det var alltsammans. Märkvärdigt klok och »begripsam» var han också i alla andra fall, så vår Herre hade nog märkt honom på mer än *ett* vis, tänkte mor Anna, som vid minsta skynt af bättring gjorde upp lysande framtidsplaner för »lillen», om kapp, krage och prästvigning, om nattvardsgång och tröst på sot-sängen af egen son.

Kort efter se'n lilla Gustaf fyllt sex år, blef han så sjuk, att man väntade slutet hvilken dag som hälst. Bölderna bulnade inte ut. Eljes brukade han numera tiga i det längsta och säga, att det bara gjorde *lite* ondt, men nu jämrade han sig både nätter och da'r. Till sist stodo inte föräldrarna ut längre, utan lånade en fjäderkärra af grannen, satte för Brunten, som ännu, tack vare god vård, kunde släpa sig fram, svepte in den sjuka så väl de någonsin kunde och åkte in till staden, för att visa honom för doktorn, som hittills ordinerat bara efter »gehör». Doktorn sade, att han gärna skulle försöka att skaffa in ho-

nom på lazarettet, om de ville; men något hopp gaf han inte. Men då neg mor Anna det bästa hon kunde och svarade, att i så fall ville de sköta honom själfva till det sista, tackade höfligt för sig och gick med än tyngre steg, än hon kom. — När hon, rödgråten och förstörd, kom ut till mannen, som väntade vid porten, hade han af en bekant fått höra talas om en stor doktor från Stockholm, som var i staden och hälsade på släktingar. Han hade hjälpt otroligt många af beskedlighet och...

»Ja, då gå vi dit, vi å», sa' mor Anna beslutsamt.
»Värre än hva' dä ä', kan dä ju int' bli.»

»Den store doktorn» undersökte gossen på det noggrammaste. Knackade, lyssnade, bultade — och så föll domen: intet hopp. De fingo litet, som såg ut som vatten, i en flaska att lindra hans plågor med, och så var besöket slut.

Hvarken far eller mor sade ett ord på hemvägen. Brunte ryckte åt sig tömmarna och gick sedan och flåsåde i landsvägsdammet, som om han vetat, att nu gjorde det just detsamma, när de kommo fram — men Gustaf öppnade de smala, mörka ögonen och såg sig undersam omkring. Denna utflygt var hans första. Gång på gång sträckte han ut handen efter en blomma, och gång på gång hoppade far ur och gaf honom hvad han begärde — »så pjåskigt det än var». Till sist hade han båda händerna fulla, och då somnade han lugnt och belåtet in, för första gången på en vecka, men var så lik en död, med det hvita ansiktet mot den svarta sjalen, att mors

hjärta flödade öfver. Så snart de ånyo fått honom i sängen, bad hon far passa honom en stund, och så smög hon sig ut, för att få gråta sig riktigt mätt i ensamheten. Utan att tänka på hvart det bar, tog hon vägen till bäcken, som skilde deras åkerlapp från Stor-Hans' egor. Där kröp hon in under ett träd och snyftade så tungt och

Till sist hade han båda händerna fulla och då somnade han.

svårt, som hon aldrig gråtit förr. Om han dog, skulle hon aldrig kunna hjälpa sig mer — — aldrig mer!

Det var vid midsommartid. Från ängarna kom en söt, stark lukt af klöfver; kvarnbacken var alldeles blå af natt och dag; dikeskanterna voro öfverfyllda af kummin

och svajande midsommarblomster, och bland röddockorna glänste stora, hvitgula tufvor af kamomill.

Plötsligt kom det för mor Anna, hur begärligt gossen under hemvägen sträckt ut händerna efter alla blommor han sett. Hade inte det varit en Herrens anvisning? Lät han blommorna bara växa till kreaturens nytta? Hon började rifva förklädet fullt med gräs och blommor, allt hvad hon fick tag i. I detsamma kändes ett sådant märkvärdigt lugn komma öfver henne. Vår Herres blomster skulle bota honom, det visste hon med ens. Doktorn hade ju talat om bad — att han borde få resa och bada — och bada skulle han få — i vår Herres blommor. I sin ifver sprang hon hem efter en säck och började insamlandet ånyo, denna gång med större urskiljning och lugn. Nu tog hon bara sådana växter, som hon visste vara nyttiga. Händelsevis var yngsta dottern hemma på besök. Med hennes tillhjälp fick hon stora bryggkitteln på elden, och när vattnet väl kokade, lade hon i sin skörd tillika med några näfvar groft salt — efter som salt också gömmer hälsa — och så fick alltsammans koka öfvertäckt, till dess hon ansåg att blommorna lämnat all den kraft de kunde. Sedan flyttades stora sän in i stugan framför den sprakande elden, lillen kläddes af, och så lyfte hon honom försiktigt i det bruna, simmiga vattnet, som lukade så starkt, att hon fick som yrsel. Men det gjorde ingenting. Hon kände, att hon var på rätta vägar!

Från den dagen saknade »lilla Gustaf» aldrig sitt saltade blomsterbad, det fick så vara vinter eller sommar.

Före midsommar torkade mor Anna en så stor mängd örter hon ansåg sig behöfva för året. En del lade hon in på buteljer och gaf honom in af saften tre gånger om dagen. Hon trodde, trodde så lefvande och fast, att hon inte ens blef förvånad, när böld efter böld försvann, när de sammankrympta lemmarna började att räta ut sig, när jämmern tystnade för allt längre och längre stunder, när med ett ord hälsa kom tum för tum. Efter några månader kunde den sjuke gå öfver golfvet, och efter två år var han fullkomligt frisk, om också litet blek och späd för sin ålder.

Några år därefter var åter »den store doktorn» på besök i staden, och åter trängdes hjälpbehöfvande i hans förmak. Bland dem märktes en liten mager, hoptorkad kvinna i snygg, enkel dräkt, och med henne en ung gosse, ja så ung, att den hvita studentmössa, han höll i handen, föreföll som en onaturlighet. Hela staden kände dem. Det var mor Anna och hennes Gustaf. När föräldrarna sågo hur hans håg stod till boken, hade de sålt torpet och flyttat till sta'n. Visst hade det kostat på att ge sig af så der vind för våg, men det kunde nu inte hjälpas. Hade de fått honom tillbaka på ett sådant vis, så var det nog någon mening med det. —

Mor Anna hade tur nog att genast få städning. För mannen gick det långsammare att komma i arbete, men

till sist fick han likväl plats på en mekanisk verkstad. Hans håg hade alltid stått till maskiner och sådant. Han dog likväl knappt ett år därefter, djupare sörjd än de flesta, och sedan dess hade mor Anna knogat fram sin gosse ensam — fast inte alldeles ensam ändå. Gustaf hjälpte själf till så mycket han förmådde. »I skolan var aldrig något att göra», utan han tillbringade sin mesta tid på sjön med fiske. Hvar den vackre, vettige gossen, med de mörka, litet tankfulla ögonen och det vänliga leendet infann sig, bärande sin fiskkasse, blef det handel af.

I skolan försökte lärarna först att hålla honom tillbaka, af fruktan att han skulle öfveranstränga sig, men de märkte snart, att den oron var öfverflödig. Han var utrustad med ett makalöst minne, som gjorde hvarje egentligt arbete obehöfligt, och hade dessutom en djup, snabb uppfattning, som var nästan plågsam, sade rektorn, hvilken tyckte om, »att barn voro barn och inte grubblande tänkare». — Nå, någon grubblande tänkare i den meningen var inte Gustaf, han var tvärtom ovanligt hurtig och frisk, det var bara som om de första åren af hans lif kommit honom att växa om sig själf. Knappt fyllda femton år, tog han den hvita mössan med nästan »skojigt» granna betyg, sade kamraterna, som likväl »förlät» honom, på grund af alla de metrefvar, med hvilka han så frikostigt stått till tjänst. Och nu stodo mor och han här och väntade på att få slippa in. Dels ville mor Anna, af naturlig moderlig stolthet, visa upp sin gosse; dels hade hon aldrig glömt den medlidsamma blick, som följt

henne, när hon förra gången var här och utan tröst måste aflägsna sig med sin sorgliga börda, och dels... »Ja, visst var han lärd, men de lärda kunna också behöfva lära — om inte annat så af vår Herre, ty vår Herres blomster var det, som...»

Nu var det deras tur. Så väl mor Anna mindes hvarje möbel, hvarje småsak! Just där vid bordet stod han då också...

Doktorn såg på dem spörjande. Hans skärpta blick sade honom genast, att dessa inte voro hjälpsökande i vanlig mening. — Men mor Anna kom sig inte för att säga ett ord. — Hon hade alldeles kommit af sig. Först när Gustaf tagit henne i handen, som för att lugna henne, fattade hon mod och frågade, om inte doktorn kände igen dem. Och så berättade hon sin enkla historia i så enkla, enkla ord. Ju längre den beryktade mannen lyssnade, ju hårdare sammanprässade han läpparna. Till sist kände han stora tårar stiga upp bakom ögonlocken och vände sig tvärt bort, så att ingen skulle få se dem falla. Han skulle i det ögonblicket villigt ha bytt ut både konst och vetande mot en sådan brinnande kärlek och tro!

»Ursäkta», sa' ödmjukt mor Anna, som trodde, att han var trött på hennes prat, »men ja' ville bara — ja' tänkte att — det här med blommorna — att det kunde vara någon ann' som...» Tyst vinkade han åt dem, att de skulle gå. Han kunde inte säga ett ord nu, det kände han. Sårad drog mor Anna sig tillbaka, men när de kommo till dörren, vände Gustaf raskt tillbaka och sträckte

Och så berättade hon sin enkla historia.

från handen. Den äldre mannen tryckte den länge och hårdt i sin. Det låg mycket i den handtryckningen. Både förståelse och ett löfte.

Så slog Gustaf armen kring moderns lif och förde henne ömt, nästan varsamt, genom det folkuppfyllda mottagningsrummet.

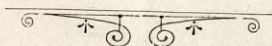
»Så du pjåskar», sade mor Anna förbrående, fast det skrynkliga ansiktet strålade af belåtenhet. »Men det va' ändå orätt af doktorn, att inte tro på blommorna, för vår Herres blomster va' det, som...»

År senare strömmade skaror af sjuklingar åter till staden, nu för att söka hjälp hos den nye doktorn, hvars rykte redan växt ut öfver hela Sverige. För alla hade den bleke, undersåtsige mannen, med den kantiga pannan och de smala, genomträngande ögonen, ett vänligt ord, för alla ett lefvande intresse. Hans storhet låg i förmågan att utforska sjukdomens natur. Man kunde tro honom själf ha lidit alla plågor, så skarp och säker var hans blick. Innanför mottagningsrummet, hvars enda prydnad var ett porträtt i kroppsstorlek af en berömd Stockholmsläkare, hans vän och beskyddare, låg ett stort, soligt rum, till hvilket dörren ständigt stod på glänt. Där inne satt hans mor, »doktors enda kärlek», som stadens mödrar misslynta uttryckte sig, vid fönstret i sin mjuka stol och stickade. Hon var flera och sjuttio år, håret var hvitt

och ryggen böjd, men när någon förgråten mor, med sitt sjuka barn på armen, lämnade mottagningsrummet, smög hon sig alltid fram till dörren och hviskade:

»Gustaf du, du glömmet väl inte det där om blom-
morna, för det var ändå Vår Herres blomster, som. .»

Det glömde han aldrig.

Skön Rosamunda.

En af tant Binas historier.

Efter föräldrarna hade hon fått ärfva ett litet rödmåladt trähus »norr i stan» med en skorsten nästan lika hög som huset själf och en vacker gård, som på sommaren var planterad med löjtnantshjärtan, brinnande kärlek, ringblommor och en rabatt solrosor, som utgjorde hennes stolthet.

Fönsterna voro låga och belägna tätt intill gatan, men rutorna voro ständigt klara, gardinerna bländhvita och mellan blommande myrträd aftecknade sig luftiga festoner af mustascher, pipskäg, valkar och — blygsamt dolda bland de tätaste grenarna — lösflåtor och peruker.

Hon försörjde sig med hårarbete, och när detta tröt gick hon i husen som täckstickerska och linnelagerska. Elaka människor sade, att hon var puckelryggig, men det var idel förtal. Hon var bara litet »satt i växten», och litet, helt litet vriden åt vänster, som om någon på skämt börjat att använda henne som korkskruf och glömt att vrida henne rätt igen. Eljest såg hon inte illa ut. Hyn var frisk fast fräknig; näsan hade en käck form uppåt; käkarna voro skarpt utvecklade och munnen stor, men försedd med jämna, gulhvita tänder, ögonen blå och svärmiska. Det enda verkligt vackra hon likväl egde var hennes hår — det var fullkomligt praktfullt. Vågigt, glänsande, blåsvart, räckte det henne nästan till fötterna. Också var det hennes triumf att skaka ned det inför beundrande kunders blickar, som bevis på sin »konst». Det hviskades om, att det knappt fans en äldre fru i staden, som inte på sitt hufvud bar litet af detta öfverflöd. Mamsell Rudqvist ansåg tydligen sitt hår som sitt förlagskapital och försökte draga så mycken nytta däraf som möjligt. Det må nu inte förtänkas henne. Dessutom tyckte »hela stan», att det var så innerligt trefligt att se svarta strån sticka fram ur fru B-s ljusbruna flåta och

rektor K-s gula peruk få de besynnerligaste skiftningar i mörkt, och man lät hennes kapitalomsättning fortgå i ostördt lugn, så mycket mer som offren aldrig vågade beklaga sig. På den tiden var löshår ännu en hemlighet, en djup hemlighet, hvilken man icke vågade anförtro åt sin bästa vän.

Vår första bekantskap gjordes öfver en täckbåge, där hon stickade min äldsta systers brudtäckte. Hon var alldeles förtjust i att sticka sängtäckten — isynnerhet röda. »De kastade ett rosenskimmer öfver hennes lifs öken», som hon uttryckte sig. *Mig* intog hon med ens. Barnpigan sade, »att hon var som en lefvande roman», och om man med en lefvande roman menar, att ända till brädden vara öfverfylld af kärlekshistorier, romantiska äfventyr, baserade på kärlek, kärleksvisor, hemlighetsfulla äfventyr med kärlek till grund och kärlek till ände, ja då gjorde hon i sanning skäl för namnet. Jag lyssnade med öppen mun och klappande hjärta till alla de underbara taflor hon upprullade, och om jag också inte förstod allt hvad hon sade, förstod jag dock att världen var full af hemlighetsfulla, tjusande händelser, och att kärleken måtte vara en bra mycket mäktigare herre än själfva skolmagistern, hvars makt eljest vid denna tid föreföll mig mer än lofligt stor. Troligen var det min så öppet visade beundran, som kom henne att öppna sitt hjärta för mig, ehuru då endast en tioåring. Hon talade i förtäckta ordalag om ett brustet hjärta, om falskhet och svek, om mannens trolöshet och vänners falskhet. Hon

häntydde på, att hon kunnat vara borgmästarfru, länsmansfru, rådmansfru, ja, alla möjliga slags fruar utom den rätta, fast hon tills vidare föredragit friheten. — »Ack frihet, frihet!» Här slog hon sig vanligen för bröstet och vände ut och in på ögonen, men endast för ett ögonblick — hon var nämligen mycket flitig — sedan nickade hon hemlighetsfullt och sade, »att — ännu lefde Sofia Rudqvist.» Som den saken föreföll mig vara tämligen omöjlig att betvifla, brukade jag be henne förklara sig närmare, men då nickade hon bara än mera hemlighetsfullt, och blef min nyfikenhet allt för besvärlig, afklippte hon den med någon af mina favoritsånger.

Ännu mer än hennes historier beundrade jag hennes sång. Många gånger har jag undrat om det var min barnsliga inbillning, som öfverdref styrkan af hennes röst, men för mitt minne framstår den som någonting fullkomligt häpnadsväckande. »Den skar genom mærg och ben», brukade min mor säga, som hade ett ovanligt känsligt musikaliskt öra. Visst är att den skar genom luften. I kyrkan öfverröstade hon både orgel och församling, och när hon, som ofta hände, stämde upp sina sånger för öppet fönster, fick halfva staden en konstnjutning gratis. I hennes hem intog alltid gitarren med sitt breda, vatttrade himmelsblå sidenband hedersplatsen i den enkla träsoffan; själf förklarade hon likväl helt anspråkslöst, att hon bara »gnolade». — Hur skulle då hennes *sång* ha varit! Hennes favoritsång och min var den om »Skön Rosamunda», som sörjde sig ihjäl (af kärlek naturligtvis),

och hvars lik af måsar fördes till riddar Hugos slup. Hon gret och sjöng, jag gret och lyssnade, och slutet blef alltid en snyftduett. Vanligen var det likväl hon som hämtade sig först. Hon ryckte upp näsduken, torkade sig om näsan, som var röd och blank af sinnesrörelse och tårar, och förklarade, »att världen var nu en gång sådan och man måste taga den sådan den var.» En förklaring, som redan då endast ofullständigt tillfredsstälde mig. Emellertid skulle det komma att taga ett hastigt slut såväl med sången som med historierna.

Min mor, som troligen fann att mamsell Rudqvist eller »Skön Rosamunda», som jag kallade henne, inte inverkade hälsosamt på min redan förut tillräckligt arbetande fantasi, avslutade täckstickningen helt tvärt, och jag blef förbjuden att göra henne några besök med mindre jag hade »ärende». Höra och lyda var den tiden barnens lösen. Visserligen lyckades jag i början skaffa mig ett par »ärenden», men sedan gick en lång tid utan att jag kunde utfinna något medel att kringgå den moderliga befallningen, när äntligen moster en dag, till *min* stora glädje och till *sin* stora smärta, upptäckte, att hon behöfde en liten »bagatell» att sätta i nacken (hon skulle förr ha dött än uttalat det förfärliga ordet: lösfläta) — »bara för kylans skull». Jag fick nu det förtroendeuppdraget, att hos mamsell Rudqvist underhandla om pris och färg m. m. »med all delikatess och nödig försiktighet». Aldrig hade läxläsningen förefallit mig så odräglig som den dagen. Äntligen var den undanstökad, och

så rusade jag åstad totalt förgätande mosters varning »att välja de minst besökta gatorna och passa på att stiga in när ingen såg mig».

Det var en ljum försommardag.

Syrénhäckarne doftade, hafvet, som inneslöt den lilla staden som i en ring, glittrade och glänste; svalor bygde bo, och buskar och träd slog ut knopp på knopp. Jag hade likväl föga sinne för detta, utan skyndade framåt »långtande, törstande efter det underbara», denna gång representeradt af »Paul Clifford», den ädle rövvaranförraren, hvars lefnadssaga i muntligt sammandrag för länge sedan blifvit mig utlofvad. Straxt jag kom fram märkte jag att någonting ovanligt var på färde. I öppningen till syrénbersån hängde ett jätttestort A bundet af lingonris, inuti bersån stod ett bord belagdt med en hvit duk, på hvilken lästes: »Välkommen», lagdt i halfaltnshöga bokstäfver af förgät-mig-*ej* och penséer. Dörren till rummet var stängd — huset innehöll endast ett rum och kök — men köksdörren stod på glänt, och utan att mycket betänka mig, steg jag in.

Några knäppningar på gitarren hördes — sålunda var hon hemma. En viss känsla af blyghet höll mig likväl tillbaka. Tänk om hon hade främmande, och om jag kom och störde! Försiktigt tittade jag genom nyckelhålet, men såg endast den enkla toalettbyrån med sin jungfruliga slöja hopfäst med ett par små svarta mustascher. Som en egenhet kan anmärkas, att slöjan *alltid* var hop-

fäst med mustacher, ehuru oftast af omväxlande färg. Sist jag var där hade de varit rödgula.

Preludierna upphörde, och nu klingade »Skön Rosamunda» mig till mötes. Aldrig hade visan förefallit mig mer rörande och aldrig hade den sjungits med mer känsla och värme. När sista versen kom, förmådde jag inte behärska mig längre utan sköt upp dörren och trädde in. Aldrig skall jag förgäta den syn, som här mötte mina blickar! Midt på golfvet stod min värdinna med utslaget hår, gitarren hårdt tryckt till sitt hjärta »sjungande med hela sin själ», iklädd hvit underkjol, broderad natttröja knuten kring lifvet med ett rosenrött skärp, och ena foten stödd mot en blomsterprydd pall. På soffan låg en ung man och snyftade — trodde jag först, — hvilket jag för öfrigt fann vara helt naturligt, men när han plötsligt rusade upp eldröd i ansiktet som om han höll på att kvävas, märkte jag att han skrattade, skrat-tade så spasmodiskt att han måste stödja sig för att inte falla omkull.

— Kära Sofi — hahaha! — aldrig har jag sett — hahaha! hihhi! — någonting så löjligt — — Hahaha! hihhi! hohoho! — Här kastade han sig tillbaka i soffan ett rof för en ny skrattparoxysm så våldsam, att jag fruktade den skulle släcka hans lif med ens. Rosamundas sång tystnade, och gitarren föll med ett skrällande ljud till golfvet. Den unge mannen reste sig upp. Han såg bra ut. Håret var lockigt, och han hade ett par alldeles lika mustacher med dem som för tillfället sutto på

toalettbyrån. Han gjorde en tydlig ansträngning att beherska sig, men en blick på Rosamundas löjlige utstyrsel kom honom ånyo att förlora själfbeherskningen. Mumlande en ursäkt, ryckte han till sig en kokett blanklädershatt, som låg på en stol, och störtade på dörren. Ännu långt ut på gatan kunde vi höra hans friska, bullrande löje. Rosamundas ögon stodo fulla af tårar, och plötsligt brast hon ut i en häjdlös gråt. Så barn jag än var, förstod jag dock, att dessa voro af en annan art än de, hon brukade fälla öfver sin hjältinnas olyckliga slut. Mosters »bagatell» sjönk i glömskans graf, och jag gjorde allt hvad jag kunde för att trösta henne, men hon var otröstlig. Hennes fäfänga hade fått en allt för hård törn för att ett barns deltagande skulle kunna skänka någon lisa. Jag bad henne tala till mig, men det var hopplöst. Hon bara grät. Det enda jag mellan snyftningarna kunde urskilja var, att männen voro otacksamma, dåliga och usla. Att de voro får-räfvar-vilddjur-hycklare-indianer — —. Det sista ordet frampressades mellan tvänne snyftningar så djupa, att jag trodde de skulle kväfva henne. Den värste hycklaren, räfven och indianen var likväl den unge man, som nyss på ett så ohöfligt sätt lämnat henne.

— »En barndomsvän, hvars hemkomst efter en tre-årig sjöresa hon velat fira, — ett dum-dum-huf-vu-vud — (här sjönk hon ånyo ned mellan tvänne förfärliga snyftningar), som ingenting förstod af det högre sällskapslifvet. *Alla* hjältinnor togo emot i morgondräkt (klockan var nio på kvällen!), men hon skulle hämnas, hennes beslut

var fattadt, hon skulle hata och förakta allt hvad män-
ner heter så länge hon lefde — och längre — till.» Här
sjönk hon ned i en riktig störtsjö af snyftningar. Jag
stod alldeles rådlös inför detta häftiga utbrott. Jag var
öfvertygad, att hon skulle sörja lifvet af sig, och att äf-
ven hennes lik af måsar skulle komma att föras till den
trolöse mannens slup — men när jag följande morgon —
— efter att ha stigit upp en hel timme tidigare än van-
ligt — gjorde henne ett besök, till hälften fruktande att
finna henne stel och död, tog hon emot mig rödblommig
och leende som vanligt. Men mustascherna på toaletten
voro ersatta af en svart rosett, och hon framkastade att
hennes beslut fortfarande var orubbligt, hvilket likväl inte
kunde hindra, att jag en vecka senare hörde henne i
stadsträdgården sjunga »Skön Rosamunda» för stadens
barberare, en lång mager man med rödgula mustascher,
— alldeles lika de som suttit på toaletten före de svarta
— och ett löddrigt ansikte, som liknade en tvålkopp. Från
den stunden mistade min favoritsång allt behag för mig;
jag vet ej hur det var, men det kändes, som om den fal-
lit i smutsen, och som om den aldrig, aldrig kunde bli
ren mer. Några veckor senare lyste det för nämnda
barberare och landshöfdingens husjungfru. Samma dag
på kvällen mötte jag mamsell Rudqvist. Hon var mörkt
klädd och såg dystert ut. Jag frågade om hon fått sorg;
hon nickade med ett melankoliskt småleende och anför-
trodde mig med dof ton, att om det *funnits* kloster,
skulle hon ha tagit slöjan. Världen var så dålig, män-

nen så usla, hon skulle aldrig, nej *aldrig*, gifta sig, inte ens om de lågo på knä i långa rader och bådo henne. Jag tyckte att den saken var af bra liten betydelse, men som hon själf tycktes fästa så stort afseende vid den, fastnade hennes löfte i mitt minne; också blef min förvåning oändlig, när hon en dag frampå hösten, ljusklädd, strålande af lycka och belåtenhet kom för att bjuda mig på bröllop — »till tärna, om herrskapet ingenting hade däremot.»

— Skall *du* gifta dig? frågade jag allt för häpen för att komma fram med en lyckönskan. (Hon hade förbjudit mig att säga mamsell.) Hon nickade leende — — Men du sa' ju —. Man säger mycket, afbröt hon hastigt, fast skrattande. Det är inte värdt att vara så sträng. — Jag vet inte om hon med »sträng» menade mig, eller om hon menade, att det inte var värdt att allt för strängt hålla på sina föresatser — alltnog: vid jul-tiden stod bröllopet.

Mannen var bleckslagare, enkling, gammal, ful, med fullvuxna barn, men han hade en rätt god affär, hvarför partiet ansågs godt för *henne* — hur det däremot skulle bli för honom, därom voro åsikterna delade. Aldrig hade man sett en brud mer strålande och glad. På kvällen sjöng hon alla sina visor — utom »Skön Rosamunda», som kanske uppväckte allt för ömtåliga minnen.

När konfektsbrickan bjöds omkring för tredje gången, kom hon fram till mig — som, klädd i hvit nettel-duksklädning och konstgjord blåklintskrans, kände mig

mycket stolt öfver min värdighet som tärna och som för längesedan hade förlåtit henne hennes brist på ordhållighet.

— Nå hvad tycker Elsa om honom? frågade hon. Är han inte bra söt?

— Hvilken? frågade jag häpen.

— Min man naturligtvis. — Det är omöjligt beskrifva den stolthet, hvarmed hon uttalade orden »min man.»

Jag betraktade brudgummens grågula ansikte med de små grisögonen, det borstiga håret och den karbunkelika näsan.

— Jag tycker just inte, att han ser så bra ut, sade jag slutligen tvekande.

— Inte se bra ut? upprepade hon med uppriktigt förvåning. Jag tycker att han är riktigt vacker, jag. — Och det är jag öfvertygad, att hon gjorde. Hon var född med fantasiens rosenröda slöja för ögonen. Hur lifvet än skulle gestalta sig, skulle hon alltid komma att taga det bästa därur.

Samma höst flyttade mina föräldrar från orten, och många, många år förflöto innan jag återsåg min födelsestad. Det känns alltid vemodsfyllt att återse den plats, där man tillbringat sin barndoms så medvetslöst lyckliga år. Långsamt vandrade jag gata upp och gata ned, i minnet återkallande tusen små händelser och tilldragelser, när jag helt plötsligt befann mig utanför Skön Rosamundas f. d. hem. Jag visste att mannen sålt stugan straxt

efter bröllopet, och jag vände stegen till Storgatan för att om möjligt uppsöka min gamla väninna i hennes nuvarande hem. Mycket riktigt, där var boden alldeles siglik som för femton år sedan. Mannen satt i verkstaden nedlutad öfver sitt arbete, omgifven af flera gesäller. Han var lika grågul, rödnäst och ful som förr. Litet mera böjd var han kanske, men han såg friskare och framför allt nöjdare ut, än när jag gjorde hans bekantskap. »Hans hustru träffades en trappa upp.» När han hörde mitt namn, ville han följa mig och förbereda Sofi på »det rara besöket», men jag ville just träffa Sofi utan alla förberedelser, hvarför jag bad honom att inte lämna sitt arbete. Den glada, ljusa förstugan var nyskurad, trappan belagd med trefliga trasmattor i vackra färger, messingshandtaget på tamburdörren sken som guld, tjänstflickan, som öppnade, var snyggt och trefligt klädd, med ett ord, jag fick genast ett behagligaste intryck. Dörren till den enkla, hemtrefliga, väl vårdade matsal, i hvilken jag införts, öppnades och »Skön Rosamunda» stod på tröskeln. Hon var sig tämligen lik, endast bra mycket fetare och kanske ett halft slag till vriden åt vänster. Ögonen strålade af lefnadsfröjd och kring munnen lekte ett friskt leende, men mellan ögonen lågo ett par veck, som endast hårdt arbete eller bekymmer hade kunnat gräfvat. Hon var enkelt, men ytterst ordentligt klädd, och det nu något glesa håret täcktes af en ärbar mössa.

Först kände hon inte igen mig, men sedan blef hennes glädje fullkomligt bullrande. Jag måste taga af mig

hatten och sitta i förmakssoffan, dricka kaffe och berätta om allt som händt mig under de år vi varit skilda. Men sedan kom min tur att fråga.

— Och du är riktigt lycklig? frågade jag af gammal vana bibehållande den förtroliga benämningen, sedan hon slutat sin enkla berättelse om arbete och försakelse, år och barn, sjukdom och pröfningar, om orubblig förtröstan och ett aldrig svikande gladt lynne, om framgång och seger — till sist.

— Ja, det är jag visst det, svarade hon med ett eftertryck som jag afundades henne. Det vore väl en stor skam eljest. Jag har en snäll, rar man, och vår Herre har ju välsignat vårt arbete, mer än vi någonsin vågat hoppas. Visst såg det illa ut när gubben — Gud signe honom — förlorade allt han ägde på svågerns cession, och alla barnen lågo sjuka, — men jag har kunnat arbeta, Gudskelof — tillade hon skrattande. — Till och med nu, när jag kan få vara fru, glömmmer jag af mig ibland. —

— Och barnen? framkastade jag.

— Åh, de! — — Hela ansiktet strålade af moders stolthet, när hon började upprepa deras olika förtjänster.

— Mina två äldsta pojkar gå i lära, och arbetsamma duktiga pojkar äro de — den yngste har godt hufvud och ska' studera till präst, småflickorna ha högsta betyget i skolan, men —. En skugga föll öfver det nyss så glada ansiktet.

— Men? upprepade jag frågande.

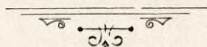
— Ja, kors, alltid ska' det vara något, svarade hon leende — fast jag nog märkte, att leendet var konstladt.

— Det är vår äldsta flicka, som gör oss bekymmer. — Hon är fjorton år och så full af svammel, inbillningar och historier att jag rakt inte förstår hur vi ska' bära oss åt. Hon är alldeles galen i romaner, hon klär ut sig och spelar spektakel så fort hon kan komma åt. Jag tror hon kan hvarenda visa, som blifvit skrifven och — ja, hör bara!

I detsamma ljud på afstånd ett par guitarr-accorder, och första versen af »Skön Rosamunda» klingade tydligt, ehuru dämpadt, genom den stängda dörren. Jag blickade på min värdinna, men intet annat uttryck i hennes friska ansikte än ett af djupt moderligt bekymmer, kunde märkas.

— Om jag begriper, hvem barnet brås på, suckade hon slutligen.

— Ja, säg det den som kan!

En auktion i den gamla goda tiden.

et skulle bli auktion hos herrskapet Hanssons på Björkby. Inte en sådan där intressant auktion, där frun vid första klubbslaget faller afsvimmad i en »purpurrod causeuse, som kastar ett mildt rosenskimmer öfver hennes liljehvita drag»; där en hemlighetsfull vän till ett »vansinnigt pris» ropar in hennes (fruns) piano, sybord af rosenträ eller någon annan nödvändig husgerådsartikel, som

sedan kommer henne till handa i en ännu hemlighetsfullare packlår, körd af den allra hemlighetsfullaste körsven, helst på julaftonen, när det snöar bra; där mannen — »stolt ännu i känslan af sin förnedring» — slår armen kring sin stamfars bild och ropar: »tagen allt, men skonen detta! En Sidensvans kan dö, men sälja sin heder, (sådana där Sidensvansar ha vanligen sin heder innestående hos förfäderna) det kan han ej!»

Nej, herrskapet Hanssons skulle flytta från orten; det var alltsammans. Att jag sade *herrskapet* Hanssons, kommer sig däraf, att de hade ett förmak som de aldrig eldade, att frun begagnade hatt, herrn bonjour, och att de åkte i trilla, när de foro till kyrkan, en på den tiden bland bönderna — åtminstone på dessa orter — exempellös lyx, och som väckte mycken ond blöd. Ja, om sanningen måste fram, tillhörde herrskapet Hanssons verkligen bönderna, fast de »råkat komma upp sig genom ett skogsköp», och fast de gjorde allt för att både de och andra skulle glömma denna obehagliga omständighet. Men ingen är profet i sitt eget land, det fick herrskapet Hanssons erfara, och just *därför* var det auktion på Björkby i dag. Herrskapet Hanssons ville bli *erkända* som herrskap, men det var just hvad de inte blefvo, och nog var det bra förargligt när man hade förmak, trilla, bonjour och hatt, för att nu inte tala om ett nästan stränglöst piano, eller portopianoporto, som frun tyckte om att uttrycka sig för det lät så lärdt, hvilket herr Hansson bytt sig till af handelsman i stan, och på hvilket frun lärt sig

klinka både »Gubben Noach» och »Kom sköna flicka» — med hvad möda vet blott klockarfar, som gaf henne lektioner mot sex skilling gången — utom traktering — men ingenting, inte ens »portopianoportot» och fruns musikalska talang hjälpte. Drängarna kallade herrn för far, pigorna frun för mor, prosten sade helt enkelt Hansson, och prostinnan, som ville gå en medelväg, antog, att *madam* Hansson mjölkade korna själf.

Då beslöt herrskapet Hanssons att skudda sin otacksamma »halfva» fädernebygds jord af sina fötter och flytta hem till Småland, hvarifrån de egentligen härstammade, fast det var något som herr Hansson kände sig föga hågad erkänna, ty då hade han också varit tvungen erkänna nära släktskap med en viss Olof Hansson, som en dag kom vandrande med hackan på axeln. Ägendomen och kreaturen sålde de under hand, visserligen med några tusen kronors förlust, men det förklarade frun inte gjorde någonting — »det tillhörde deras nya stånd». Herr Hansson kliade sig i hufvudet och spottade i taket, hvilket var *hans* sätt att bevisa missbelåtenhet, och började helt långsamt begrunda, om det verkligen tillhörde hans nya stånd att förlora hvad han vunnit i det gamla. Men som han inte var så särdeles stark i att tänka, beslöt han att »gå på logen» och sofva på saken, hvilket var hans utväg vid alla kinkiga förhållanden, och vid hvilken vana fru Hansson förgäfves sökt vänja honom af. När han vaknade, hade han glömt hvad det egentligen var han skulle sofva på, och så fick realisationen fortgå i ostördt lugn.

Auktionen på lösöret skulle börja klockan 8. Redan klockan 6 var herrskapet Hanssons i full toalet. Frun i storrutig poel-de-chevre-klädning, mössa med eldröda band och halfhandskar, som gingo till armbågen; herrn i buteljgrön bonjour, blommig sidenväst, himmelsblå halsduk, kedja med berlocker och en kolossal kråsnål med oäkta rosenstenar. Frun hade med egen hand kammat hans tupé, så att den reste sig precis öfver vänstra ögat, och sedan han fått en mild påminnelse — herr Hansson tålde inga andra än milda påminnelser — att inte »gå på logen», att inte spotta i taket, att inte — ja, jag vet knappt om jag vågar säga ut ordet — snyta sig i fingrarna —, sådant *hände* verkligen herr Hansson ibland, — gick han ut på gården för att se till om allt var i ordning. Gården var öfverfylld af de mest olikartade effekter. Där funnos åkdon, den famösa trillan inberäknad, åker- och körredskap, väfstolar, spinnrockar, smörtjärnor, laggkärl, enklare möbler, fiskdon, väfskedar, en gammal murken ekstock och Gud vet inte hvad. Här skulle auktionen begynna. I salen var förmaksmöbeln utställd. Allting utom »portopianoportot», som skulle föras med som herrskapsskylt, skulle säljas, så att man fick köpa ett nytt möbelmang passande för de nya rummen. I hvardagsstugan var ett stort trakteringsbord dukadt, 14 kannor brännvin voro hemköpta från staden och tappade på små kuttingar. Herrskapet Hansson visste hvilken vikt det låg på »trakteringa» och hade ställt sig därefter.

Klockan var knappt 7 förr än skåde- och köplystna

började att infinna sig. Herr Hansson höll sig så herrskapslik han någonsin förmådde, bjöd på »kaskar» (brännvin och kaffe) och snus; frun drack kaffe med gummorna, lät Brita ropa »frun» tre gånger i halftimmen och hällde öfver sig en half flaska eau-de-cologne, »för hon kände sig så konstig i knoppen». Uttrycket var kanske ej så fint, men *idéen* var fin. Den hade hon lärt sig af patronessan på Ekby, som alltid hade en flaska eau-de-cologne till hands, när hon någon gång nedlät sig att bevista »sockentillställningarna», ett gemensamt namn för bröllop, barndop och begrafningar.

Klockan tio var gården alldeles fullpackad af folk. Betänksamma gubbar, nyfikna gummor, jäntor och pojkar, hundar och barn trängdes om hvarandra. Endast med möda förmådde auktionsförrättaren — ett misskändt geni, något som auktionsförrättare ofta äro — tränga sig fram till bordet, vid hvilket, eller rättare, *på* hvilket han hade sin plats. Det var en medelålders man med pussiga kinder, listig blick och en mun, som aldrig tycktes ha varit sluten sedan dess ägare föddes hit till världen. Eljest var han brännvinsadvokat, och känd att göra svart till hvitt lika raskt som han med auktionsklubban »skojade» bort hvad skräp som hälst till oskäligt pris.

Först gingo buden litet trögt. Gummorna stodo bredvid och röcko gubbarna i rocken; ungdomen »kände sig liksom litet buskabyg så här på förmiddagen», och vågade sig icke fram; jäntorna höllo hvarandra i hand; pojkarna puffade hvarandra i ryggen; men ingen kom sig för att

öppna mun. Men den som inte var »buskablyg» det var auktionsförrättaren. Han skrek, grimaserade, hoppade »och var så stadiger slängd i mun, att man rakt kunde skratta ihjäl sig.»

— Hvem vill ha en bryggkittel?

Ingen människa ville ha en bryggkittel.

— Ni må tro, att det inte är en *vanlig* bryggkittel den här. Om man brygger dricka i den, blir det öl bara det får stå. Pass på du, Olof Jonsson. Du kan just behöfva en så'n där kittel, du!» Skratt. Olof Jonsson var känd för sin snålhet. Öl fans aldrig i hans hus — knappast dricka.

Så gick det nästan med hvarje sak, den lirkades bort innan man visste ordet af.

Herr Hansson tänkte klia sig på benet för att uttrycka sin belåtenhet, men kom lyckligtvis ihåg sig och gnuggade händerna i stället.

Frun däremot var förtviflad.

Hvarken patrons på Ekby eller prostens hade infunnit sig. De förra hade skickat sin inspektör, de senare sin rättare. Om hon bara vetat hur hon skulle ha burit sig åt, hade hon bestämdt svimmat. Nu gaf hon Brita en örfil i stället och hällde öfver sig den andra hälften af eau-de-cologne-flaskan: det lisade något. Folkmassan på gården växte i hvart ögonblick; trängseln blef olidlig. En tjock jänta hämtade humör.

— Vet'en inte skam te trampas! Tror'en kanske att

ja' int' har kött i skorna, hva sa? Å klädninga se'n!
Tror'n att den är gjord att stå på?

— Nej, men att stå på sig *i*. Hej, Lisa!

Innan Lisa visste ordet af, kände hon sig upplyftad
högt i luften och nedsläppt igen som en mjölsäck.

Lisa blef tyst.

Nu skickade herr Hansson ut drängarna med bränn-
vinskuttingarna. Verkan blef snart märkbar. Gubbarna
blefvo »kaxigare» i ropen, gummorna finga rycka och
draga i rockskörten bäst de ville; ungdomen slog sig i
hop, tog hvarandra kring halsarna och ställde till ore-
da så snart de kommo åt; auktionsförrättarens kall blef min-
dre maktpåliggande. Snart voro laggkärnen och det min-
dre husgerådet placerade.

Man kom nu till åkdonen.

Först ropades en flakvagn ut, som inspektoren på
Ekby köpte, så ett par kärror och så — trillan!

Det blef alldeles tyst i folkhopen med ens. Trillan
hade så länge gjort ondt i ögonen och varit utsatt för så
mycket klander, att man just var nyfiken se, »hocken som
skulle våga sig på högfärdsotäckelsen». Ingen enda af de
församlade ville ha den, det var då alldeles säkert.

— En trilla! Hvem vill köpa en trilla lätt som en
fjäder och rymlig så man kan bjuda hela släkten på skjuts! —

Det tycktes icke finnas någon enda, som kände sig
disponerad för en slik artighet.

— Två hundra riksdaler! Bara två hundra riksdaler
för en trilla med så mjuk sits och böjliga fjedrar, att man

kan åka till himmelriket med ens, om bara inte samvetet är för tungt! —

Tystnad. Man kände sig troligen för tungt lastad. Auktionsförrättarens små svarta ögon glindrade af illparighet. — Det är en *herrskepstrilla*, ska' ni veta!

— Dä va' lögn, Pontus! — ropade nu en uppnäst dräng med bländhvita tänder, den samme, hvilken nyss på ett så kraftigt sätt tystat Lisas demonstrationer. — Aldri' har något *herrskep* åkt i den trillan, dä ä' då säkert! — Skratt.

— Se så, raska på nu, gubbar! Inte kunna vi sitta kvar i trillan hela dagen. Hur är det med dig, Olof Olofsson. Du ser ut som om du hade något på hjärtat. Är det trillan, så säg bara ifrån?

Olof Olofsson tittade under lugg och såg mäktiga förlegen ut.

— Ropa du, Olle, hviskade gumman, som stod bredvid. — Vi ä' lika golika som nån an te åka i trillavagn. —

Olle bjöd mycket lågt 20 riksdaler.

Och nu brusade en riktig storm af bud lös. Det fans icke en bonde i hela byn, som ej bjöd på »högfärdsotäckelsen».

— Man hade bara känt sig litet skamsen att göra första budet.

— 30 riksdaler — nej, 40; 45, — — — Se så, knussla inte gubbar! — — 50! — Det var rätt — —; 75 säger *Johan Persson* — 75 — — 75 — 80 — — 100 — Det var duktigt — Så ska' det gå — — Hopp!

Buden riktigt jagade hvarandra. Herr Hansson gick

bakom logen och skrattade så tårarna runno, och därtill hade han skäl. Själf hade han gifvit 100 riksdaler för trillan — och nu slogs den bort för 225. En nämndeman i grannbyn blef den lycklige ägaren. När spänningen om budens utgång väl var öfver, tittade bondgubbarna tämligen förlägna på hvarandra. De hade bara bjudit med på »skoj», förstås. Ingen enda af dem hade i verkligheten velat *ha* trillavagnen.

Isynnerhet voro gummorna ifriga att uttala sin belåtenhet med att »högfärdsotäckelsen» kom bort från byn, ehuru de flesta af dem sågo mycket långa ut i ansiktet — af hvad orsak veta de bäst själfva. Solen stod nu högt på himmelen, värmen blef tryckande; intresset slappades af. Auktionen aflystes till klockan 4.

Fru Hansson, som druckit 16 koppar kaffe utom på-tårarna, började just att känna sig behöfva något mer stärkande. Herr Hansson, som förtärt en otrolig mängd med »kaskar» och »knäppare» (små supar), delade hennes åsikt och började att »knuffa in» de af grannarna, som skulle dela middagstrakteringen. Jag sade »knuffa in», men som det tillhörde konvensansen, att de inbjudna skulle streta emot så mycket som möjligt, måste handkraft användas. Något annat emottagningsätt skulle för öfrigt icke hafva ansetts som passande. Ute spred sig folkmassan åt alla håll. Matsäcksskrinen framtogos, pänningar öfverräknades, köp beskådades.

I skuggan af ladugårdsväggen hade ett älskande par slagit sig ned.

— Ä' dä någe du tyr (längtar) efter, Brita Kajsa, så säg bare ifrån.

Brita Kajsa noppade förläget på förklädet.

— Säg ut du bara, uppmuntrade fästmannen.

— Dä fins en tafra me' en flicka å en kjöfvan (liten hund) på, som jag dras ohiskligt efter! —

— Den ska' du ha, om jag också ska' ropa ikull dem allesammans. —

Bredvid Brunte sutto far och mor på hösäcken. Far, med det tåliga, intelligenta ansigtsuttryck som ofta utmärker norrländingen, skar tjocka skifvor ur jästbullen, som han höll i handen, och såg hvarken åt höger eller vänster. Mor såg högröd och förargad ut.

— Nog hade J, far, orkat med trillavagnen om J bara velat. Men J ä då så beg (envis) som en bock. Om jag begrip' hvar J hade vette' som köpte de därne skrälle te kärra i ställe. Hva' dug' hon te?

— Att åka i, tänk' jag.

— J tänk', J. Dä vore bättre J lät vara tänka. —

— Som J, mor? —

Inne i hvardagsstugan var middagen öfver. Auktionsförrättaren låg på en träsoffa och snarkade så att fönster-rutorna skallrade. Herr Hansson hade, döf för sin hustrus böner, tagit af sig rocken och satt nu bredbent vid bordet med hufvudet nedböjdt på de korslagda armarna och »tänkte». Hälst hade han »velat gå på logen», men fruktan att försofva sig hade afhållit honom. Luften var kvätvande, och flugorna sjöngo vaggvisor i taket. Grannarna

försökte att hålla sig vakna genom att sinsemellan förtala maten, som de funnit allt för »svag och pickliger», men i soffhörnet satt fru Hansson stel och rak, förr färdig att dö af sömnsjuka, än gifva efter en tum af sin värdighet. Precis som dalkarlsklockan i köket slog 4, vaknade auktionsförrättaren.

Det var en man som kände sin pligt.

En dräng skickades ut att ringa i auktionsklockan, här en gammal koskälla, och snart hördes ånyo de ropan-des röster och klubbans fall. Brännvinskuttingarna hade gått flitigt omkring under rastetiden, middagshvilan hade stärkt krafterna, modet växte i kapp med välbefinnandet. Man höll inte längre så noga på buden. Infall började att hagla, skrattsalfvor aflöste hvarandra, auktionsförrättarens »kvickheter» väckte allt större jubel.

Vid 6-tiden drog sig folkströmmen inåt. Nu skulle möblerna gå.

Pojkarna lyfte upp jäntorna på armarna, »så att de skulle få se hur det tog sig ut hos Hans Hansson, som köpte en skog och fann en guldgrufva, och som blef högfärdsgalen för besväre'.»

Öfverallt nojs, lif och munterhet.

Herr Hansson, som tömt knäppare på knäppare, skrat-tade allra mest åt Hans Hansson, den fattige, utarbetade Hans Hansson. Han såg sig själf som genom en dimma. Hej, så lustigt det var!

Förmaksmöbeln spriddes öfver hela byn. Det var som om man riktigt glädits åt att få slita den i stycken. Sto-

Iarna fullkomligt dignade under speglosor, och hvad »resort-soffan» angick, var det tur att den förmådde bära alla de glåpord, hvarmed den öfveröstes. Värmen blef snart plågsam. Fönstren slogos upp, men den milda augustiluftan förmådde endast föga afsvalna alla dessa röda, upphetsade ansigten. Ännu gick visserligen allt tämligen anständigt till, men brännvinskuttingarnas inflytande röjdes allt mer och mer. Klubbslagen föllo hastigare, munterheten blef allt mera bullrande och plump. »Håll käft, Per Olof — 'Håll 'en själf, du din klockskojare!' — 'Se så, gräla inte, pojkar.' — 'Ro hit me' brännvine!' — 'Hej, jäntor, — här ska' valsas!» Så ljöd det i alla hörn. Klockan 9 var salen ännu packad af folk, men skämtet hade nu öfvergått till skoj, glåporden till hot, luften var mättad af gräl och brännvinsångor. Kuttingarnas verk var fullbordadt. Öfverallt hördes suddiga röster — syntes slöa ansigten. Man skralade och ropade om hvarandra, klubban föll alltjämt, oreda och oväsen hörde inte mer till undantagen. De starkaste af gummorna drogo med våld gubbarna med sig ut, de svagare satte sig vid kärrorna och gräto. De förståndiga tyckte att det var orätt af »världi' prosten, att inte närvara vid folkförsamlingar, sådana som dessa, då det ju alltid gick passerligt till.» Men världi' prosten var händelsevis en nervös och ömtålig man, och höll sig undan så ofta det var möjligt, och ibland äfven när det inte var möjligt. Fru Hansson, som var en resolverad kvinna, när hon inte spelade fru, körde med egen hand ut den ljushårige drängen, som var en af de

värsta orostiftarne; herr Hansson bjöd fortfarande på kaskar och snus, men tungan lallade, bonjouren var afkastad, västen upprifven och herrskapsfasonerna hade flytt sin väg för längesedan. Om jag inte vore patriot, skulle jag säga att Björkby en timme senare erbjöd obehagliga scener af gräl och slagsmål, men som jag nu är patriot, nöjer jag mig med att intyga, att diverse armar höjdes och sänktes och att dagen därpå en förvånansvärd mängd af den manliga befolkningen i de olika byarna skyltade med blåslagna ögon och uppsvullna näsor.

Men hvad jag med bestämdhet kan intyga är, att klockan 11 på kvällen var fru Hansson ute och letade efter herr Hansson med ljus och lykta. Han hade alldeles försvunnit under den allmänna villervallan. Sist hon sett honom hade han till hennes fasa slagit upp locket till »portepianoportet» och satt sig i basen, så att »bondbassarna skulle få höra någonting schantilt». Klockarn, djupt rörd, föll honom då om halsen förklarande, att »konsten var skön», hvarvid de båda herrarne trillade i golfvet, men sedan hade hon förlorat honom ur sigte.

Länge sökte hon förgäfvets. — Hennes tårar strömmade — hon trodde sig blifven enka. Slutligen fick hon höra ett egendomligt ljud från svinstian. Det lät som om åskan sakta mullrat därinne. Det ljudet kände fru Hansson väl igen. — Hon ryckte upp dörren och mycket riktigt, där låg herr Hansson och snarkade med hufvudet lutadt mot Jeppes feta rygg, och ett soligt leende på de öppnade läpparna.

— Hansson, Hansson, har du glömt att vi ä' herrskap, Hansson? snyftade frun förkrossad.

— Herrskap? hickade mannen. Dä ä' just hvad jag ä', dä'!

Han skulle ha kunnat haft rätt. Allting beror ju på jämförelse här i världen.

Ett frieri.

vå riksdaler ä' bjudet!»

»Nej, tre. Tänk på kärestan så grann hon blir!»

»Tror J, att ja' sitt hände å slit ut meg för en riksdaler?» sa Skräddar-Janne från Björkedet och hoppade med stor värdighet ned från

diskhörnet, där han haft sin plats, sträckande på benen lik en fluga, som råkat i olag. »När en tocken karl som ja' säg två riksdaler, så menar han två riksdaler. Förreksten så fins dä väl sölkesfruntimmersknytschaletter i stånda å!»

Skräddar-Janne var liten, puckelryggig och sned, med insjunket bröst och oformliga fötter, som tycktes ha sugit åt sig all must och märg ur den spinkiga kroppen. Näsan var lång, hakan kort, håret svart, skägget, eller rättare skäggstråna, röda, det ena ögat stod ut, det andra sjönk in; — disharmoni öfverallt — men belåten såg han ut. Ja, så belåten, att det aldrig för ett ögonblick föll någon in att önska honom annorlunda än han var. — Rocken var sprättig, nattkappan pöste, hatten satt käck på ena örat, halsduks-snibbarna fladdrade, och 'spasserkäppen' under armen sken som renaste guld. Det var grannmarknad i staden. Och kors, ett sådant lif på gator och torg! Positivlåt, skratt, skräl, gräl, ömhetsbetygelser framkallade af ruset. Luften var fylld af ljud och oljud. De af gubbarna, som supit nog, understöddes villigt af dem, som ville supa mer. Lif, rutsch, oreda. I morgon var det slut på ståten! På rådstugtrappan stod polisen, stadens ende vaktmästare, klädd i uniform, för att tillse, att intet ofog bedrefs, troget understödd af brandvakten, som med saxen på axeln var färdig att knipa till, så snart befallning gafs. — I bodarna arbetade betjäningen så svetten lackade, medan ståndens ägare genom rop och lockande skyltar sökte göra konkurrensen så blodig som möjligt.

»Häj!» skrek Skräddar-Janne, där han knuffade sig fram — med sölkesfruntimmersknytschaletten säkert förvarad i bröstfickan, i lag med psalmboken, den andra 'vän-gåfvän' som redan se'n tidigt i morse väntat på sällskap.

Saken var den, att Skräddar-Janne dragit till markna'n

fast besluten att komma hem som förlofvad karl, och som praktisk man tänkte han: 'att hadd'n bara fästegåfvorna klara, så nog fick'n fästmö se'n.' Men en knipig jänta skulle det vara! Inte någon fy skam! Visst tyckte han, 'dä va skada på en tocken karl som han, att han skulle gå sta och gifta sig, för då blef man ändå mest som för-lorad', men moran gaf honom ingen fred. Hur liten går-den än var, så orkade hon inte längre att sköta den ensam. Men nu gällde det att välja. Det fanns då inte en jänta i socken rundt, som inte var 'tagen' i honom, det visste han då utantill, hur mycket de än nojsade och flinade för att 'kaschera' sig. Han begrep nog ändå hvar skon klämde! Ja, det var riktigt tröttsamt ibland med jäntorna. *En* fanns det då, som rent ut skulle slicka sig om mun — men pytt fick *hon!* Det var Lovisa i Marks.

Hon hade hängt efter honom se'n han knappt kunde gå, och hängde efter honom gjorde hon än i dag. I kyrkan tittade hon på honom i stället för på prästen; på danserna vaktade och passade hon på honom, som om han varit ett lindebarn. Skräddar-Janne spottade. Nej, bättre upp ska' det vara! Tjo! skrek han ånyo, svängande ena benet som ett hjul och slog fast hatten i nacken. 'Undan, gubbar, för här kommer ja!'. Därmed slog han armen kring halsen på den närmaste damen och drog henne, som om han ämnat strypa henne, tvärs öfver gatan framåt boden, där drickesvarorna serverades. Hon följde med tyst och tam som en hemfödd kalf, tänkte Janne. Jo, han

visste nog, han! Buskablyg var det inte värdt att vara.
Upp me' hufvudklä'et, så fick'n se!

Å rackarn, dä va ju Lovisa!

Han släppte henne, som om han brännt sig, och slank snopen och förlägen ånyo in i folkmassan, utan att låta beveka sig af den halfkväfda snyftning han hörde bakom sig.

»Tvi vale! Dä rent kändes bäkst i mun på'n!»

Pojkarna påstodo, 'att Lovisa Marks brukade sko kjolytget sitt alldeles som artilleristerna skodde byksern, för att inte skära hål på'et, när hon satte sig, så skrå mager va' hon.' Men det var bara förtal. Nog fanns de, som voro fetare, men hon redde sig. Grof var hon däremot nästan som en karl och stark därefter. Man påstod, att hon lyft en tunna salt, men att hon kunde ta en tunna råg på ryggen, det var nu visst och sannt. För öfrigt svettades hon ständigt; hade hvitt hår, som hon försökte få svart genom träget begagnande af blanksmörja och svinister; bred mun och små kisande ögon, som hade en god och öppen blick, men till den saken var det ingen som lade märke. Ja, vacker var hon inte, allra minst nu, när tårarna strömmade och svinistret och blanksmörjan kommo och beklagade sorgen. Janne kände sig rent som 'aftrillad' för en stund. Det var bestämdt ett dåligt varschel att han just skulle råka ut för den där. Men så strunta han i'et. Han var nog karl att reda sig ändå. Tjo! Så kastade han ånyo hatten på örat, nojsade, slängde käft och gjorde sig så gemen som möjligt — i allmänhet höll han sig mycket stram, 'för dä tyckte han hörde te en tocken som

han', men ingen fart kom det i'et ändå. Jäntorna voro skygga som harar i mars. 'Dä va nog ingen som våga tro på en tocken heder, och förreksten såg han inte en, som var 'go'lik' åt seg håller!'

Utanför en mangelbod stod en pajazzo i nattskjorta, vidbyxor och linperuk doppad i mjöl och skrek, att här inne förevisades världens nittonde underverk — hvilka de andra aderton voro visste han bäst själf — en ko, som sprang som en häst i rundel, 'i rundel, mitt herrskap, i rundel, medan Signorina Niotti gör konster på dess horn.' Men folkströmmen drog förbi. Konster på kohorn hade de flesta utfört själfva, utan att begära något för det, nej, då var karusellen bättre! Dit styrde också Skräddar-Janne kosan, sedan han kastat en hastig blick i tobaksdosans spegel och ordnat sin något illa medfarna toalett bakom ett stånd.

Karusellbanan var packad af folk.

Hvilket stim och lif! Hästen, som drog 'spelet', fick inte hvila sig ett enda ögonblick. Slädarna, hästarna, båtarna voro öfverfyllda. Jäntorna skreko, pojkarne hurade, medan gammalfolket såg på ståten med gapande mun. Åh, så skojsamt det var! I första båten satt Mjölnar-Sven, en lång ståtlig pojke med svart glänsande hår och lifliga bruna ögon, hållande Märtha Ljusne kring lifvet. Hon var socknens vackraste tös, röd och hvit som en äppelblomma, med gropar i kinderna, tjoekt ljust hår och en midja 'som höll att ta i.' Som ett jehu kom det öfver Skräddar-Janne, att just henne skulle han ha. Dom

skulle då bli ett riktigt grannt par! Men hva' hadde Mjölmar-Sven där att göra! Men han skulle nog snart lära'n!

Morskt trängde han sig fram i första ledet, fläkte upp rocken, så västen med 'sölkesblommorna' skulle göra effekt, och ställde sig i position med armen i sidan och ena benet framsträckt. — Men Märtha råka att inte få syn på'n. Hva! Visste inte Sven nå'n hut! Skulle dom aka ett tag te! Långt efter humöret hade Skräddar-Janne aldrig, och nu rann det på honom så han bara ville 'klå'. »Gud nåde Sven, om han fick tag i'n!»

Ändtligen stannade karusellen. Mjölmar-Sven hoppade ur, och Skräddar-Janne hoppade i. Det gick så kvickt, att Märtha knappt hann märka ombytet.

»Sitt J still», sade Janne beskyddande. »Nu ä de ja' som bjud'!»

»J?» sa' Mjölmar-Sven och blef ilsken kring ögonen.

»Ja, just ja'. Kanske J vill ha en huril?»

Janne reste sig upp i båten och knöt de små vissna händerna med en min så käck, som om han kunnat slå en jätte i smulor. Märtha skrattade så de hvita tänderna lyste. Hon visste ingenting roligare, än när pojkarne 'argades' för hennes skull, och Skräddar-Janne var en pojke han med, sådan han var.

»Huril!» skrek Mjölmar-Sven. »Då blir dä så godt J tar prässjärne' å hela släkten te hjälp!»

De omkringstående skrattade. Skräddar-Janne ryckte på axlarna, en gest, som han lärt i sta'n och af hvilken

han frikostigt begagnade sig vid kinkiga tillfällen, och vid närmare eftersinnande föll det sig allt lite kinkigt att visa sin mandomskraft på så osäker grund.

»Kör», skrek han i stället, »dä ä ja' som betalar!»

I detsamma satte sig karusellen verkligen i rörelse, ackurat som han borde, tänkte Skräddar-Janne, när dom fick köra för en tocken karl som han! Han tänkte också något annat. Att lägga armen kring Märthas lif, som Sven hade gjort, och trycka henne intill sig, något som han fruktade att Sven också hade gjort. — Men herre Gud, hvar tog hufve' vägen! Allting blef svart. 'Åh hjälp, hjälp', skrek han. 'Ja' dimp ur.' Ansigtet blef gulgrönt, och krampaktigt grep han tag i Märtha, som skrattade så hon höll på att förgås. Pojkarne nedanför skrattade också, Mjölmar-Sven allra mest, men knappt kände Skräddar-Janne fast mark under fötterna igen, förrän all hans själf-tillit kom tillbaka, fast andedrägten tröt och han ännu var gulgrön i färgen.

»Dä va fasligt, hick», sade han, »så sjäpig J va, Märtha, hick, hick, hadde ja' inte hålli' emot, så hadde J bestämdt, hick, trilla' ur. Men dä gör ingenting», tillade han ned-låtande. »J ä ju bare ett kvinfolk. Men kom nu, jänter, så många som vill, så bjud' ja' på kaffe me' godta där borta i boden. Tjo! Int' nå' knussel! J ä ja', Märtha, sk'a följes!»

Märtha fnissade, tittade på Mjölmar-Sven, men så lät hon Janne ta sig vid handlofven och släpade med ungefär som en släde i bar-vinter. Fyra andra jänter hörsammade

bjudningen. Den ena tog den andra vid handen och så satte sig falangen i rörelse lik en lång orm, hvars platta, glänsande hufvud Janne var.

Mjölmar-Sven bet sig i läppen och såg arg ut. Han hade hållits i markna'n hela dagen och var pank, men så drog han en granne afsides och började ett ifrigt sampråk . . .

Boden, där kaffet serverades, var öfverfylld af folk, men Janne visste att puffa sig fram. Han domderade, grälade och svor, 'ackurat som om han vuri en riktig herrekarl', tänkte Lovisa beundrande. Hon beundrade för öfrigt blindt allt hvad Janne gjorde, det var nu en gammal vana, som hon inte kunde komma ifrån. Hur hon kommit med, visste ingen, men med var hon. Janne, som just litet smått skämdes öfver sitt handlingssätt nyss, lät udda vara jämt — för öfrigt kunde det inte skada, att Märtha fick se 'en tocken karl han va me' fruntimmer'. Till sist bjöd han på varm punsch och smörgås. Han arbetade i sitt anletes svett, grymtade som en gris, kacklade som en tupp och var så treflig att jäntorna skrattade 'ända ut-öfver seg'. Ja, en gång skulle de då riktigt få se, hvad han dög till. »Skål, Märtha», sade han litet emellan. »J å ja' ska drickel».

I detsamma kom Mjölmar-Sven, som lyckats skaffa pengar, in med annan falang flickor, för att visa, att inte han behöfde vara sämre än nå'n ann.

»Nu bli dä för hett», sa Skräddar-Janne och reste

Ja, just ja! Kanske J vill ha en hurtl?

sig upp. »Men strunt i hva' man kostar på seg för en gång. Nu bjud' ja' er på panorama — allihopa.»

»Jestanes så spendersam J ä'», sa Lovisa nästan med tårar i ögonen, men henne hörde ingen på.

»På panorama!» skrek Mjölmar-Sven. »Dä blir int' nå' åf, säg ja'».

»Blir dä int' nå' åf?» Janne pöste ut som en spindel.
»Dä ska' J få se då. Kom J, Märtha, me' meg.»

Märtha fnissade och tittade i smyg på Mjölmar-Sven.
»Märtha stannar i lag me' meg», sa' Sven mörkröd af ilska.

»Nej, säg ja!»

»Jo, säg ja'!»

Utan att spilla ett ord vidare, kafflade Janne upp rockärmarna, så de bedröfligt smala armarna blefvo synliga, spottade i händerna och ställde upp sig för att slåss.

•Kom sta' om J törs», sa' han.

»Nej, ja' har int' flughåfven me' meg», sa' Mjölmar-Sven, som kände, att han aldrig skulle stå till svars me', 'att röra ved ett tocket elänne.'

Nu blef Janne ond på fullt allvar och sa ett gläpord som tog.

»Håll J käften, Spink-Hans», skrek Mjölmar-Sven, eljes...»

Ja Gud vet hur det hade gått, om inte Märtha hviskat ett par ord i örat på Sven, hvilka verkade lugnande som olja på vågen.

»Gå J gärne på panorama», sade han och gapskrattade — »men akte er, Skräddar-Janne, att J inte kom te å klippe fingra åf J!»

Janne drog ned skjortärmarna och satte hatten till rätta.

»Så' dänne ä' dä alltjämt», sa han föraktligt. »Me' meg våga de aldri, sta. Men nu gäll' dä, jänter, att hälle i hop!»

De marknadsbesökandes antal hade ökats. Torget, på hvars andra sida panoraman var belägen, krälade som en myrstack; det var nästan lifsfarligt att söka tränga sig igenom. Men det imponerade inte en smul på Janne. Han stack 'spasserkäppen' genom halslinningen ned på ryggen — för att ha den i säkert förvar — knäppte ihop

rocken, tog Märtha vid handen, bad de andra 'att inte släppa tag' och kastade sig så in i folkmassan med ett mod, som varit värdt en större sak.

»Undan, Per Jöns!» skrek han, »mak' åt er, Bakbergamors! Undan me' labbarna, Smeds-Kalle! Å hut, hva' puffes J för!... Var int' rädd', jänter, ja' hjälp' er nog igenom!»

Men redan efter ett par minuter voro krafterna slut. Det insjunkna bröstet flåsade, svetten lackade, hatten var stukad, rocken upprifven. Han skulle ha sjunkit ihop som en trasa, om inte Smeds-Kalle, en godmodig jätte från samma by, tagit honom vid handen och lik en plog banat väg i mängden. Kort därefter voro de i säkerhet.

»Dä sto' hårdt åt», sa' Skräddar-Janne, flämtande och torkande svetten ur pannan. »Dä va rätt, Smeds-Kalle», tillade han beskyddande, »att J tog meg i hand' å dä gjorde rakt ingenting, att ja' hadde en te att dra på, å ensam hadde J aldri' kunna' sträfve er igenom.»

I panoraman var tämligen folktomt. Janne, som just började tröttna på att spela 'kavaljerement', var fast besluten att göra upp med Märtha så fort tillfälle gafs. Att hon skulle svara ja, var själftaget. 'Hon hadde ju int' gjort annat än hängt ätter'n så lång kvällen va. Ja, på dä viset, att han skulle få vara som mer i fred, va de nog bra att han blef gift.'

Af den ursprungliga jänt-falangen återstod endast Märtha, som blifvit fasthållen, och Lovisa, som hållit sig fast — men för henne generade sig Janne inte en smul.

Han harklade, spottade i ett hörn och tänkte ta fram fästegåfvorna — men hur det var så dröp det in en då och en annan då — det var omöjligt komma åt att säga något. På lotteriet vann Janne en kam och Märtha ett par hängslen.

»Ska' vi byte?» frågade Janne ridderligt, »så få en och hvar åf oss hva' vi bäst behöf'.»

Märtha räckte fnissande fram hängslena och såg så innerligt 'behändig' ut, att Janne rent som började känna sig sugen efter fästmökysen.

Mörkret hade börjat falla på — utanför fanns en smyg, 'där man kunde vara som hemma hos sig...'

»Kom, så gå vi ut dänne för oss själf' ett tag'» sade Janne och blinkade. »Ja' ha' liksom ett ord att säje — ja, J förstår. Hä?»

Märtha blef blodröd i ansigtet. Janne såg nog hur det ryckte och drog kring munnen, 'rent som om hon velat skratta ända utöfver sig i bara glädjen', men så slog hon helt sedesamt ned ögonen och nappade på kjolen 'ackurat som en jänta borde göra under slika cirkumstanser'.

»Gå J före», hviskade hon till sist, »så att int' folke' får nå' att prate om. Ja' kom' strax åter.»

Janne gick och slog ihop klackarna så godt han kunde för att se morsk ut, men benen värkte, ryggen värkte — hela kroppen värkte. Aldrig hade han trott det kunde vara så arbetsamt att skaffa sig en jänta, men så hade han också fått en 'knipig' en.

I detsamma lyste Märthas ljusa hår i smygöppningen;

han hörde som ett dämpadt skratt, och så såg han henne glida in i mörkret...

Påföljande morgon var mor i Björkedet i fullt stök redan strax efter fem på morgonen. Janne hade lallat något, när han kom hem från markna'n kvällen förut, om att det var så godt hon pyntade fint — för i morgon — kom det då folk som hette duga. — Visst hade han varit drucken — han tålde ju ingenting, stackarn, men någon mening låg det nog i det — Gud ske lof. Björkedesmor var liten och förkrympt, med ett par röda ögon, som sågo ut att ha gråtit bort alla tårar de ägde, och en känslig, välformad mun, det enda arvet hon gifvit Janne, eljes brådde han till utseendet på far. Hvem han blifvit så 'storsint' efter, visste ingen.

Värst var, att hon för hans klenhets skull måst skicka honom till sta'n i lära. Se'n hade han blifvit så 'högsinnad och fåfänglig', att hon knappast stod ut m'en.

Men i botten var det inte något ondt med honom. Lirkade man bara med honom, så kunde man ju få honom hvart man ville — men mor var så trött på att lirka. Hon hade inte fått göra annat i hela sitt lif och kände sig just längtande att någon skulle komma och byta af sig. Och nu såg det inte olikt ut, ty nog hade han menat något om fästmö — förstås. Nog visste hon hvem *hon* önskade i huset till sonhustru, men man fick ta hvad vår Herre gaf. Men nog hade Lovisa dugt åt honom, det var säkert. Bättre hustru hade han aldrig kunnat få. Stark, tålmodig, arbetsam — och som hon höll af ho-

nom se'n. Det var rent otroligt. Och det hade hon gjort ända se'n dom lekte tillsamman på sandhögen och Janne var herre och hon piga förstås . . .

Men nu måste hon sta och pynta!

Vid sjutiden sken hela rummet, som om det varit nymåladt. Mor ville inte att sonhustrun, hvem det nu kunde vara — skulle få något att anmärka på 'nyhemmet', när hon första gången satte foten dit. Fick hon nu bara litet friskt enris på golvet så . . . De bästa kopparne voro framme, 'midsommarråna' framtagna ur kistan. Jo, hon skulle allt få se, att man visste till sig på Björkedet. —

»Men Herre Je, va' dä inte två kvinnfolk, som lyste upp i backen!» Mor slängde på sig nykjolen, strök håret slätt, lade friskt bränsle under kaffepannan, som just stod i uppkok, och ställde sig vid fönstret för att hålla utkik. »Hjälpanes, de va' Marks-folke' som kom'. Hva' i all ti' hadde dom hänner att göra just *nu*. Lovisa, stackarn, skulle dä då allti' oturas för! Janne sof då än, som väl va' — eljes skulle han väl bli som ett peppar. Fattades bara att fästmon kom i samma vefva! Jestanes tocke elände!» . . . Mor hann inte längre i sina funderingar förr än dörren öppnades och Lovisa och hennes mor trädde in, båda i full söndags-stass, så hvardag det var. Lovisa hade 'blankat' håret värre än vanligt, men var ändå som trefligare att se på än vanligt. Det var som om något vackert skint igenom inifrån, tänkte mor, när hon flyttade fram

stolar och bad främmandet sitta ned — för hur det än kändes, så måtte man väl ändå visa sig som folk.

Marks-mora var stor, fet, talade i näsan och hade ögonbrynen uppdragna, som om hon lefvat i en ständig, allt uppslukande förvåning.

Efter de första hälsningarna satt hon med händerna i kors och såg ut som om hon väntat på något.

»Vi tyckte vi skulle komme vi», sade hon slutligen.

»Jaha», sade mor. »Ja' tänk' kaffetåra ska' vara klar i rappe'», tillade hon, för att hjälpa upp saken. Marks-folket var eljes hennes käraste gäster — men i dag så...

Marks-mora drack tre koppar utan att säga ett knytt, men medan den fjärde svalnade, började hon igen, denna gång med en viss uppmaning i tonen:

»Jaha — vi tyckte — vi skulle — komme — vi.»

»Skadar inte», sa mor, som började undra om Marks-mora 'var riktig i knoppen' — och inte tycktes det vara fullt ut med Lovisa håller. Hon stack skeden i näsan, var både röd och vit och stirrade mot dörren, som om hon trott att vår Herre stått utanför och väntat på att få slippa in.

»Far hälsa», sa Marks-Mora så där som om hon gifvit en puff.

»Tack för dä», svarade mor, utan att synas det minsta mera väckt.

»Vi ha tänkt lämne två kor, en gris, två fjä'rbolstrar», tog nu Marks-mora åter till orda, som om hon alldeles uppgifvit hoppet att få något 'handtag' af sin värdinna.

»Nygärdet får å følge me'; bröllop forstås å utstyr åt den første lillen. Visst hadde vi tänkt, att Lovisa skulle få seg en likare karl, men ätter hon håll' så obegripligt åf'en så...»

Mor satte sig ända ner i lutter förvåning. 'Jesses, hadde Janne spotta i kålen å äti' upp'n se'n!'

»Vi blef sams i går på marknan», sa Lovisa blygt.

Mor snöt sig i förklädet, så ända nöjd kände hon sig. Nu skulle'n då få vård och hjälp till döddar, om hon föll ifrån. Och aldri' skulle Lovisa räkna matbitarna i'na, om hon kom på undantag, det visste hon för visst. Hon rent som tog Lovisa i famn af pur glädje. Ja, ett bättre 'välkommet' hade Lovisa aldrig kunnat önska, men hon bara stirrade allt fortfarande mot dörren.

Ungefär samtidigt satt Janne på sängbalken inne i kammaren och mornade sig. Han hade vaknat vid ett mycket dåligt humör, kände sig ruggig och otreflig. Pängar hade han ju gjort af med som ett riktigt spektakel, och inte var han belåten med fästmön häller. Fästmö-kyssen hade rakt inte smakat så 'go' som han hade trott. Visst va' Märtha fager att se på, men dä fanns väl andra. — Tvi! Han önska alla jänter dit pepparn växte! Bu, så illa han kände seg. Men så hadde'n å sup'i fyra karlar under bole', för att bli gla' men int' hadde'n vurti nå gladare för dä. Dä riktigt hörde hin te att gifte seg, när man inte kände nå' tycke för jänta!

Här reste han sig upp och började slinka omkring i rummet. 'Men hjälpanes, så kläderna hanses såg ut! Rent

som om dom lega' i dike'. Hadde *han* lega' i 'dike'? Nej, dä va' Smeds-Kalle, som lega' i dike', å *han*, som skulle 'sta å hjälpa opp'en förstås, han, som aldri' kunde hålle seg från att hjälpe andra. Å så hitta' inte Smeds-Kalle, dä nöte', vägen, utan han, Janne, måste krafle seg upp på ryggen på'n, som för att hålle utkik — å så damp han i backen som en säck. Tvi, så illa han mådde. Dä va' så godt han tog sig en 'bäsk' me' däsamma.'

Men innan han hann verkställa sitt uppsåt, öppnades dörren och mor stack försigtigt in hufvudet.

»Hva' ä' dä om?» sa Janne argt.

»J ha främmande.»

»Ha ja'? Hocken?»

»Jäntan din, vet ja'.»

»Jestanes, ä'na redan här!» Janne lät gråtfärdig. Men så rörde hans smickrade egenkärlek på sig.

»Ja' tror hon dug'», sade han drygt.

»Dä ha ja' allti' tyckt», sa mor saktmodigt. »Men raske J nu. Dä står en bit salt å lite' dricka i skåpe'.»

Om det nu var bäskens, drickats eller salta bitens förtjänst, men en halftimme senare stod Skräddar-Janne utanför dörren till storstugan, fin och putsad, med himmelsblå halsduk virad kring halsen, jacka med blanka knappar och lädergaloscher, för att visa att han 'förstod sig på'. Men när han skulle öppna' tog det rent emot. Han kände sig blyg och förlägen, något som han egentligen var af naturen, fast han 'rappade upp sig'. Hälst hade han sprungit sin väg från alltsammans, men så visste

han, att om han så gömde sig i 'hafsens djup', så skulle hon nog leta rätt på'n ändå. Man släppte minsann inte af en tocken karl som han! Med en djup suck öppnade han dörren och trädde in. Först såg han ingenting. Det var som en dimma för ögonen på honom. Alldeles af en slump styrde han kosan fram till Marks-mora och sträckte fram sin hand.

»Tack», sa han.

»Tack själf», sa hon. Men i detsamma fick han se hvem det var han hälsat på.

»Ä' J hänne?» sa han. »Hvar ä' dän andre då? Jänta' min, menar ja'.»

»Jestanes, hon stå' ju rent ända bakom J!»

Skräddar-Janne vände sig om, men hur han såg och såg, så såg han bara Lovisa, 'som sken både utan och innan, så hon va' ända fager', tänkte Björkedes-mor.

»Dä dänne, ska' dä dänne vara min jänta?» sa Janne och fnyste, som om han fått vatten i munnen.

»Hocken annan?»

»J borde just skamma er», sade Janne med stor värdighet, »att, så gammal som J ä', söke skoje me' folk.»

»Skoje», sa Lovisa och blef blodröd i ansigtet. »Ä' int' vi fästfolk kanske?»

»När vart vi dä?»

»I går på markna'n.»

»Å hut», sa Janne, för så arg blef han.

Nu slog Lovisa till att gråta, så det kunde höras en mil.

»Tags (kifvas) inte, bärner», sa Marks-mora, som bara fattade att det var ett vanligt kärleksgnabb.

»Tags», sa Janne föraktligt. »Tror J kanske att J kan pluttre'na på meg?»

»Pluttre?» sa Lovisa. »Liksom int' J...?»

»J ljug'!»

»Ljug' ja'!»

Ursinnig gick Janne upp och ned i rummet Att någon skulle våga försöka drifva skoj med honom, föreföll honom som ett riktigt nid-dåd.

»Fy, Janne, att J kan — hur kan J», snyftade Lovisa, »liksom ja' — J borde just skämmas!» Här slukades hon af snyftningarna, men kraflade sig modigt igenom de största störtsjöarna och började försvarstalet.

»Först högg-högg han meg kring halsen å drog meg-meg — tvärs öfver torge' som ett lefvanes spektakel. Kanske J inte gjorde *dä* håller?»

»Dä va' ett misstag», sa Janne.

»Misstag! — Så bjö' han meg å de andra jäntern på-å kaffe — me' dopp-opp — å så-så — på panorama utanpå. — Dä va' bara Märtha Ljusne å ja' — å Märtha kunde han då inte, inte hålles ätter, då visste ja', ätter som hon gjort upp me'-me' Mjölmar-Sven, å dä-ä hadde hon själf tala om för Janne, sa hon...»

»Hadde hon — tala om...» Jannes röst låter inte beskrifva sig.

»Å så» — här ökade sig snyftningarna på ett oroande vis — »sa hon, att han sagt — att han tänkte —

— bu — — å så skuffa' hon in meg i mörkre' — bu-u
— å så frågte — han bu-u-u-u! — Det sa 'kluck' i Lo-
visas hals, som om hon varit en butelj som hållit på att
fyllas, men ännu höll hon sig tapper. Hastigt rullade hon upp
näsduken hon höll i handen och tog fram en eldröd silkes-
duk och en psalmbok, som Janne allt för väl kände igen.

»Hänne ä' fästegåfvorna», sa hon. »Halsduken hadde kosta
tre kronor, sa han. Kanske J inte gjorde? Å se hänne kan
J läsa i boka: 'Från en vän till en vän från densamma',
å ä' dä int' Jannes skrif-skriftyg så spött på meg — —
Å så kysstes vi, å så sa han, att ja' allti' vure-vure den,

den som han...» Nu förmådde inte Lovisa beherska sig längre. Hon grät, som om hon åtagit sig att inom en viss tid fylla förklädet, hon kastat öfver hufvudet.

Janne var inte vacker att se på. Läpparna voro blå och hyn grå. Med ens stod det honom klart att han tjänat till spektakel, 'å dä till ett riktigt'. Som hans vrede inte hade någon annan att bryta ut på, så bröt den ut öfver Lovisa i ohäjdad styrka.

»Dä ä' erat fel», skrek han. »Hadde int' J hängt kring halsen på meg som en tiggarpåse alltjämt, så kunde ingen ha fått tockna tankar. J ha dragi' skam öfver meg båd' nu å förut, kom dä evigt i håg!»

Lovisa reste sig upp. Läpparna darrade, men tårarna stannade af. Tyst lade hon fästegåfvorna ifrån sig.

»Dä ä' sannt», sade hon slutligen med ett slags omedveten värdighet, »att ja' hålli' åf er se'n J va' ett lite' kryp, som bena inte ville bära. Ja' bar er ja', å dän man sköt' å slit' ondt för, dän som fäst' man sig mera ve. Men J har gjort meg en tocken obegriplig vanheder dänna da' att ja' aldri' kan glömma't. Ja' far te sta'n i måron å tar tjänst, å' se'n ska J slippe tiggarpåsen.» Här darrade rösten häftigare till. »Ja' vill hvarken vare er te skam eller skada. Å nu, mor, ä dä så godt att vi gå hem till vårt. Ja' tänk', att far int' blir sorgsam, att vi int' kom' fler än vi gick.»

Janne stirrade på Lovisa i nästan fänig förvåning. Att Lovisa någonsin skulle kunna öfverge honom, hade aldrig fallit honom in. Hon var hans hand, hans öga, hans egen-

dom, hans gemenskap med den öfriga världen. Hvem skulle nu vaka, när han blef sjuk, beundra allt han sa, tro på allt han gjorde? För ett ögonblick vek sig hans vackra inbillnings-slöja åt sidan, och han såg sig så hjälplös som han i verkligheten var. Svetten strömmade från pannan, och händerna ryckte nervöst.

»Ajös», sa Lovisa så lugnt hon kunde. »Lycka te, Janne!»

Nej, han kunde inte låta'na gå! Björkedes-mor och Marks-mora greto i kapp. Den ena af sorg och den andra af harm. Lovisa var redan vid dörren.

»Strunt i 'et», sa Janne slutligen med ett djupt andetag.

Lovisa såg upp utan att tordas förstå.

»Strunt i 'et» sa Janne om igen, harskande sig nästan som om han haft gråten i halsen och sköt åt henne fästegåfvorna tvärs öfver bordet. »Hva' en tocken karl som ja' säg', står fast», — här blef också rösten fastare — »om dä så sker i mörkre'.»

Påföljande söndag var det ovanligt med folk i kyrkan. Mjölmar-Sven hade berättat för pojarna om det spratt, som Märtha spelat Janne och Lovisa. Märtha hade inte kunnat tåga för jäntorna, jäntorna inte för gummorna — och så undan för undan. Nu var litet hvar nyfiken se hvad min offren skulle hålla. Lovisa kom först, åtföljd af både mor och far. Hon hade hufvudklädet långt framdraget och höll psalmboken ovanligt länge för ögonen. Hon skämdes väl, kräket! Att hon våga' komma alls

Så kom Björkedes-mor, som såg ovanligt nöjd och belåten ut, och, just som ingångs-psalmen spelades upp, Janne.

Han var pyntad på allra bästa vis, nickade nedlåtande åt bekanta och tycktes inte vara 'chikanerad' en enda smul. Men saken var den, att Janne sofvit på saken och fått en helt ny uppfattning af tingen. Predikan var sömnig, uppmärksamheten därefter, till dess lysningarna lästes upp. — »Lysning förkunnas inför denna kristna församling första gången mellan skräddaremästaren och bonden Johan August Nylund i Björkedet och jungfru Lovisa Ulrika Stenbärg i Marks.» Det gick som en hviskning genom hela kyrkan — detta hade ingen väntat sig! »När blef det afgjort! Kors, att dom följdes åt en tocken dag! Hysch! — hör på prästen!» I jäntornas bänk var fullt uppror. Lovisa böjde sig djupare ner, så ingen skulle se hur okristligt hon gret i bara glädjen, och Janne såg sig omkring med stolta blickar. Sedan Lovisa blifvit hans, var hon den 'knipigaste' jänta i hela socken, det kunde han gå ed på. När utgångsmarschen spelades upp, tog Janne fästmän vid handen och marscherade morskt nerför hufvudgången, »preksis som om han spelat brudgum i förgångs.» Han nådde henne nätt och jämt till axeln, men hon hade ett omedvetet sätt att krypa ihop, för att tvinga sig efter honom, en bild både af deras föregående och kommande lif, hvilket gjorde att Janne ändå tycktes 'rå' — och det gjorde han ju också i verkligheten.

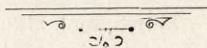
»Ja' hoppes, Märtha», sade Janne vänligt till Märtha Ljusne, som stod i spetsen för jäntorna, hvilka skockat

sig vid ingångsdörren, »att J int' ä sint på meg, för att ja' nojsa lite' me' er på markna'n? En tocken da' tyck' man seg liksom ha lof. Hanne ä hängslern J gaf meg'» — han lämnade henne ett litet paket — »me' kammen ä' dä int' så noga — dän kan J gärne få behålle som ett minne!»

Röd och förlägen slank Märtha in bland jäntorna. Mjöltnar-Sven blef arg. — 'Men int' kan ja' hjälpa' att ja' ä' en tocken karl som ja' ä' bland kvinnfolk', sa Skräddar-Janne.

»Nej, Janne, dä rår J int' för», sa Lovisa.

En värmande känsla af belåtenhet smög sig genom Jannes ådror. Ingenting går ändå upp mot att vara förstådd!

En fest.

Redan tidigt på morgonen kunde man se att det skulle bli något ovanligt af. De stora öppna foderhäckarna, som genomlöpte hela ladugården, hvarken sopades eller fylldes med hö, till hörbar missbelåtenhet för de fyratio kokreatur, som stodo klafvade å dess bägge sidor. Däjorna, i uppskörtade kjortlar, nojsade och pratade, med händerna i sidorna, i stället för att som vanligt aflägsna sig, så snart mjölkningen var förbi; fyra stycken s. k. föspojkar, med skjortorna flaxande ur byxornas titthål, sprungo fram och åter, på hvarandra pröfvande de mjuka spön, de nyss skurit sig ur den närbelägna rönndungen. Ungboskapen, född och uppfödd i ladugårdens dunkel, bölade och stam-pade i sina trånga bås, skyggande tillbaka för solskenet, som i dag obehindradt fick strömma in genom de vid-öppna dörrarna. Gammeltjuren satte sin breda panna emo häckens kant, som för att pröfva hur stort motstånd den skulle kunna göra, om han verkligen »tog i.»; i ena hör-net stod vallhunden bunden med de röda, spetsiga öronen till väders, skällande hest och oupphörligt, som om han velat säga: pass på, här blir något af! Luften darrade

af ihärdiga, otåliga bölanden; hofvar klapprade och smällde; mjuka, skälfvande mular drogo allt begärligare in dofterna från beteshagen, där hängbjörkarna svajade och lockade så utmanande, i sin skira, fagra försommardrägt.

»Ja, man ska' väl 'sta då», sa' Jon-Jon, förste ko-drängen, en lång, mager karl, med snus under högra näsborren och ett par svarta, uppdragna ögonbryn, som liknade tuggbussar.

»Ja, man ska' väl de'», svarade Ox-Jans, som snedbent, surögd och röd såg ut som om han varit beredd på allt bedrägligt i denna bedrägliga värld.

»Bäst ta Fröken först.»

»Bäst det», instämde Ox-Jans, stoppade brödbiten han gnagit på tillbaka i lommen och linkade fram till en stor, vacker, rödfleckig ko med krumma horn och okynnig uppsyn.

»Mak' åt sej, Fröken. Mak' åt sej, säger jag. Jaså, hon ska' krångla som vanligt! Smack!»

Ett slag på den skinande länden. »Fröken» blef indignerad och betedde sig därefter.

»Tvi vale, ett så'nt...! Ur båset med sej — ur båset, säger jag! Smack!» Ännu ett slag. Fröken såg trilsk ut, och satte sig på bakhasarna. »Ge'na ett lyft, Janne! Nå, raske dej! Så där ja! Pass på.» Janne, en pigg tio års pojke, »passade på», kilade en brädlapp under Frökens bakdel och bände till.

»Så ja», sa' Ox-Jans. »Ett tag till! Upp, upp med sej, säger jag. Dra'na i svansen, Janne!»

Nu tyckte Fröken det gick för långt. Med en vild-sint fnysning rusade hon, med Janne släpande vid svansen och Ox-Jan dinglande vid hornen, rakt fram till väggen, där Jon-Jon stod, men innan hon visste ordet af, hade hon hufvudet säkert fast mellan ett par dugtiga ribbor, och det öfverflödiga af de under vintern onaturligt utvuxna hofvarna afhugget med ett hvasst huggjärn. Det kallades att »sko». Alla de öfriga kossorna fingo genomgå samma process. Somliga togo saken flegmatiskt, men de flesta ansågo den tydligen för en alldeles onödigt toalettfiness och stretade emot så mycket de kunde. Ox-Jan badade i svett; Jon-Jon högg så armarna värkte. Janne hade för längesedan fått förstärkning; pigorna bara flinade och fnissade, så man hade rakt ingen hjälp af dem. Ändtligen var hela ko-skaran genomgången. Karlarna pustade ut. Ladugården såg ut som ett haf i uppror. Bruna, svarta, röda ryggar böljade om hvarandra. Ingen brydde sig om hur och i hvilka båsar djuren klafvades. Det var ju bara för en stund. De enda lugna voro slagtoxarna, hvilka med halfslutna ögon makligt mumsade sitt läckra foder, som om de inte längre känt sig vara af denna världen. Allt mera otåligt vände sig de hornprydda hufvudena mot dörrarna; stampandet blef allt mera ihärdigt och energiskt; bandhunden skällde, så han blef hes. Karlarna hojtade, pojkarne kilade fram och tillbaka som ödlor. Pigorna brottades med kalffvarna, för att få dem ur båsen. Hej, ett sådant lif där var!

»Ja, man ska' väl 'sta då», sa' Jon-Jon, som passat
Norrländsgubbar.

på och gifvit den vänstra näsborren samma ranson som den högra.

»Ja, man ska' väl det», instämde Ox-Jan och drog till svångremmen med en min, som om han velat göra sig beredd på svåra ting.

Alla utgångar stängdes, med undantag af hufvudingången, där pigorna ställde upp sig, beväpnade med hvar sin jättestora kvast. Pojkarna höllo sig »innerst», för att bättre komma åt att fösa på. Ox-Jan tog sin plats midt på gården; vid grinden till rågåkern stod patron själf och spelade ängel, med pince-nez på näsan och ett bart skinnande spanskt rör i hand.

Inne i ladugården löste Jon-Jon djur efter djur, så fort armarna hunno med.

Först föstes Fröken fram. Fick man bara henne att gå, så följde de andra efter — det var en gammal erfarenhet. Fröken vädrade, kisade — som om hon behöft husbonds pincenez — och gjorde helt om.

»Kom kossan, kom kossan, kom kossorna mi», lockade Ox-Jan ute på gården.

Fröken tog ett steg framåt — men så stannade hon, tydligen fast besluten att ge betaldt för skoningen nyss.

»Kom Fröken, kom Fröken, kom ko-os-san mi!» ropade Ox-Jan, som tydligen insåg nödvändigheten af att bli mer personlig i sina förförelsekonster.

Fröken drog upp öfverläppen och grinade.

En af pigorna höjde kvasten.

»Slå inte, slå inte!» sjöng Ox-Jan, så mycket han

»Kom Fröken, kom ko-os-san mi!»

orkade. — »Ta grästapp, ta grästapp!» fortsatte han —
»kom kossorna mi!»

Stina, ung-pigan, ref händerna fulla med tjockt, doftande gräs och höll framför Fröken. Fröken vädrade, tog ett strå så där som på skämt, så ett till, så munnen full. Så gaf hon helt plötsligt Stina en puff i magen, så hon trillade omkull som ett kvarnhjul, satte hufvudet i bringan och rusade ut.

Nu blef det lif af! Fnysande, stampande, trampande, trängdes de andra djuren i dörröppningen. Somliga ville ut, andra ville in, skrämde af solskenet. Ox-Jan brottades med gammeltjuren, som ovilkorligen ville vara med och inte fick.

Janne, som ville vara lika kavat, släppte ungtjurarna Pius och Garibaldi olofvandes och fick till tack göra en extra luftresa ut genom dörren på Pius horn, men hamnade lyckligtvis på ett halmtak.

Trängseln i dörren blef allt häftigare... Till sist tog Stina, som kände sig arg öfver kullerbyttan nyss, den värsta orostifterskan, en ljus-skygg kviga, vid hornen, och rent kastade henne ut på backen. — Som en ström, hvilken fått utlopp, kommo de andra rusande efter. Under några ögonblick var hela gården ett kaos af damm-moln, skuttande ben, svajande svansar och skimrande skinn. Ox-Jan ropade och ordnade: »Ulla, Elvira, Silkesdocka, hva' tag' ni er till. Skämm sej, Rosa, hva' har hon i gödselhögen att göra, Pius, låt bli Viktoria, säg' jag, åh hut, Garibaldi — ska' du stångas! Hvem i all världen ha släppt dom. — Emma — mak' åt sej — se så — så där ja. — Se upp, hopp...»

»Öppna grinden till gårdet», kommenderade patron, som mist pince-nez'n och fått skinnet afskrapadt på näsan.

Men i detsamma flög grinden högt i luften på Frökens okynniga horn, och inom fem minuter var skaran spridd på den doftande, frodiga betesmarken.

Äta? Hvem ville äta! Äta gjorde de ju vintern lång. Nej, hej, här skulle springas! Somliga sprungo i rundel med svansarna i krom, som om de blifvit dresserade på en cirkus, andra kastade upp stora torfvor med hornen, somliga stångades, andra rullade sig i en stor bosshög, så man såg dem som i en sky. Pius och Garibaldi togo

sig i smyg en dust bakom vedhögen. Ingen reda, ingen ro. — Slutligen började likväl de »allvarsamma» att smaka på gudsgåfvorna, föspojnkarnas arbete blef lättare, patron gick hem utan pince-nez, belåten med att »ha fått svettas ut»; bandhunden lade sig under en tall så lång han var och sof, som om han vetat, att det en sådan här »första Maj-dag» inte var värdt att bråka för mycket. Lugn kom efter stormen...

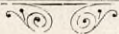
»De' stod hårdt åt», sa' Jon-Jon och torkade svetten ur pannan med tröjärmen.

»Ja, de' gjorde de'», instämde Ox-Jan och släppte upp svångremmen igen, som om han ansett värsta faran öfver för den här gången.

»Ja, man ska' väl 'sta då», sade Jon-Jon efter en stund.

»Ja, man ska' väl de'», svarade kamraten undergifvet.

I ladugården började den tunga, arbetsamma vinter-rengöringen, men ute i hagen fortgick festen till senan kväll, fest i jubel och vårdoft, fest utan skugga, om man inte räknar att Janne låg på logen och grät, som om hjärtat velat brista, af harm öfver att ha blifvit tagen på hornen utaf Pius — men det var något som ingen på hela fältet brydde sig om!

Huru som Pär-Pärs Kalle å Ers-Ers Kalle kom te å byte namn.

Ja-ha, dä va' så, att Pär-Pärs mor haddeentegbit, som låg midt i Ers-Ers lägda, å så gifte sig

Ers-Ers me' Pär-Pärs mor för att få tegbiten, för si hon ville just inte släppa'n för mindre.

Jaha, nu va' dä så, att Pär-Pärs mor hadde en pöjke, å så hadde Ers-Ers far me', å båda två hette dom Kalle. Men dä gick inte så kringt att få dom att samsas, som dä hadde gått me' tegbiten å lägdan, utan dom låg i lufven på hvaraan så lång da'n va'. Dän enda behållninga som vart åf dä', va, att Ers-Ers slapp klå hvarsken dän ene eller dän andre, för dä gjole dom då själf. Men

i botten så va' dä allt Pär-Pärs Kalle, som va' kitsligast, för likare (bättre) pöjke än Ers-Ers Kalle fanns just inte i byn. Te å läsa va'n rakt fri (oupphunnen), å te å skaffe seg va'n riktigt utgjorder. Han kunne få ett torte halmstrå att bäre ax, å male mjöl ur en tommen kvarn, å som han visste att göre seg förtjänster åf allting va' då rent otroligt. Folke' va'en slät mot i syna för att få höre, hva' dom sa', å se'n så skvallra han för Ers-Ers far hvart evigaste ol. Ja, dä va'en fri'en pöjke! Också sa Ers-Ers far, att han va' färdi' att lägge seg ne' å dö hva' stunn som hälst, så gla' va'en i pöjken,

Men me' dä andre kräke' så va' dä som mera be-
dröfligt. Visst kund'en arbete, men han ville bara leke,
å skratte, å skoje, å så va'en så vettlöst frikosti', att han
gaf bort allt han hadde å mera te, för si han hadde dä
just inte mycke' som va' sitt, kan tänke. Å inte begrep'en
att *skaffe* seg en slant, håller, hvarsken när han for te
stan me' kol-skrinda eller me' hölasse', utan han lämne ifrån
seg hvar-evigaste styfver å fick ovett för besväre', för si
Ers-Ers far trodd'en just inte mera än jämt. — Å inte
begrep'en att ralle på folke', å inte kund'en språka i ka-
tekesa på husförhöra, håller. Ja, dä va' en riktig vett-
villing te pöjke!

Jaha, så va' dä så, att Per-Pers mor la' seg ne', å
dödde en söndasmåron. Hon hadde just inte vuri' så
mycke' extimerad, å dä sista ol hon sa', va', att tegbiten
gjort'na rent olyckli', men dä talte hon som i dödsvarschel,
så dä va' nog ingen mening i'et. Jaha, nu skulle Pär-

Pärs Kalle sta' å ärfve, men så for Ers-Ers far te adli-
katen, som bodde hos klockarn, å hur dom räkne ut'et, så
hadde Kalle bare tjuge riksdaler att få. Vill'en processe,
så gick dä för seg å, men te dä va'en för gammal. För
si ve' tinge' ä dä en tocken konst' ordning, att man måst'
börje processa i vagga, för att hinne få klart, innan man
går i grafva.

Så tog'en slantarn som afbetalning, som'en sa' å gick.
Men tegbiten dän va' hans, dä hölle'n på, å låfte, att
dom nog skulle få höre åfen.

Jaha, så va' dä så, att åra gick. Ers-Ers far hadde
lämne från seg hemmanet å hadde undantag, men dä va'
nog inte så rart, för Ers-Ers Kalle hadde liksom vurti
lite' försigti' å höll på slanten allt han kunne. Te sist fick
gubben flytte ner i bryggstuga', å hadde inte grannars
stucki' åt'en en matbit då å då, så hadde'n nog hatt'et
svårt. Men så förkyldde han seg i julotta, fast dä visste
ingen åf, å dödde utan att säje nå'n människa te. Jaha,
nu va' dä så, att dä allt fanns elakte folk, som sa', att
gubbkräke' dött åf vanvård å tocke där elänne, men så
ställde Ers-Ers Kalle te en riktigt grann begrafning me'
båd' brännvin å annandagsmat, å då vart dom tyst, för
dä va' väl så hedersamt man nå'nsin kunne begära.

Jaha, så va' dä så, att år efter år gick, å om Pärs-
Pärs Kalle visste man just inte mycke'. Han hadde tjäna
dräng hos nämde man, men visste ingen hut, utan stälde
seg utanför dottern Britas fönster på lögdagskvällen i la
me' dom andre pöjkarna, å jänta hadde inte bättre vett

hon håller, utan släppte in'en. Ja, just han, å ingen annan. Nu vart'en bortkörd, å flicka gift me'en slarfver te bonn-son. Så tog'en tjänst som dräng i sta'n, men där lärde han seg att supe. Ja, te sist lär'en rakt åf kommi' i kurra för slagsmål, men dä ä då ingen, som riktigt vet, om dä ä sannt. Så for'en te Amerika å va' borte i fem år. Men så kom'en hem igen å slog seg ner i byn som spelman på handklavér. Söp gjol'en regalt, men roli' va'en å hadde nog kunna reda seg, om han bara velat, men si han ville inte, utan slog seg i slang me' dåligte folk, å så börja dä te å gå åta bakars (tillbakas) me'n allt mer å mer. A inte kunne han hålle seg från att ge, håller, utan hadde han en klä'-trasa, så gaf han bort'en, å hadde han en kaka brö' mer än han åt opp för da'n, så gick den samme väg. Te sist vart'en så rakt uschli', att han börje gå omkring i gåla å taihjäl hundar å tocke där. Men då tyckte han just int' nå om, för han va' liksom lite' blödsint åf seg. Då slog han seg på att skålle å rake svin ve' slakt i ställe', å dä sto' han ut me', för då va' kritt're död't, kan tänke. Från den tia så fick'en heta Gris-Kalle. Jaha, så va' dä me' dä, ja! Nu va' dä så, att Ers-Ers Kalle hadde vurti allt rikare å rikare, men dä hadde han just ingen trefnad åf, för si han hadde liksom vurti allt mer å mer försigti'. Han nändes knappt te åte, å trodde, att dä bara fanns tjufvar å rackare te här i väla. När Pär-Pärs Kalle kom hem från Amerika, så vart'en rädd, otroligt. Adlikaten, som hjälpt Ers-Ers far me' arfskifte', hadde supi' ihjäl seg, å nu va'en liksom ängsli' att dä

skulle bli nå' kramasch åf, kan tänke. Men så bjö'en hem Pär-Pärs Kalle å drack'en full, å så lät han en' skriva unner ett papper, att han hadde fått allt han skulle å så lät han bära ut'en i skogen där han fick sofve ruse' åf seg, å så förbjö' han folke' sitt att nå'nsin släppe in'en mer. Jaha, så va' dä, ja. Per-Pers Kalle vart himla arg. Inte för tegbiten, för dä gjol'en just dä samma, sa'n, för dän hadde han ändå supi' opp, sa'n, men för att han tyckte seg liksom illa lurad. Han svor på, att Ers-Ers Kalle nog skulle få betala kalase' — men åra gick, å inte tog han seg nå elakt för, som väl va', för i botten va'n inte elak, kräke'. När han hadde vuri hemma i ett års ti', så gick'en bort å va' borte en hel'en månad, å när han då kom igen, så börje han supe som allra argast. Nämndeman sa, att han hållits i byn, där dottern hanses va' gift, å vuri så konsti' å stillsam, att man rakt inte känt igen'en.

Jaha så vart dä en otroligt svår vinter. Snön föll så tätt, att skogen va' full, å kallt va' dä, så dä knäffte i knutarn. Gris-Kalle slank dörrarn emellan å fick seg en bit här å en bit där. När dä led fram te jul, så hadd'en riktigt grannt me' göra, för se, ett svin finns dä då mest i hvar gål, å skollinga å rakninga va' dä just ingen som höll nå' på. Men han kunne inte hälle seg, utan fick han en slant, så skull'en te sta'n å köpe brännvin å traktere. Körkråde' frågte Ers-Ers Kalle, om inte *han* ville ta'n hem te sitt å föda'n, ätter som dom ändå skulle vara liksom ett par bröder — men dä ville han inte, å inte ville han ge en slant häller, för att få

in'en hos nå' hyggligte folk. »Låt svine' fryse», sa han; »dä gör'en godt». — Jaha, så va' dä så, att åtte dagar före julafton dä åre' kom Ers-Ers Kalles fördräng köranes ur skogen me' ett lass me' bångar, (kvistar och grenar) för si Ers-Ers Kalle lät just int' folk bränne någe annat, te dä va'en för försigti', då fick han se liksom en snöhög unner en tall,

å ett ben sticka fram ur högen. Dä va' Gris-Kalle, som kommi' från sta'n så plägad, att han vurti ätter på vägen. Drängen slängd'en på lasse' å for hem, men när Ers-Ers Kalle fick se hocken dä va', så sa'en kaf nej för att släppe in'en. Men drängen, som va' gammal i gåln, gaf seg inte, å te sist fick dom lägga'n på hanses säng i lill-stuga', te

dess han skulle bli liksom opptind, men innan natta skulle'n bort, dä svor då far på. Men när kvälla kom, va' dä' kaf slut att få nå lif i Gris-Kalle, så såf'en å snarka, å då ba' drängen, att han skulle få stanne å rake jul-svine, som skulle släppa te lifve' måron därpå. Ja si Ers-Ers Kalle va' nu då så försigti', att när dä gällde att få nå'nting gjordt för ingan, så va' inte han dän som sa nej, å så fick Gris-Kalle stanne.

Jaha si dä ä nog så, att man kan såfve otroligt å ändå höre liksom en smul. Så måtte dä ha vuri' me' Gris-Kalle å, för eljes ä dä då inte godt att vete, hur han fått reda på paschasa. Men på måron, när dä knafft va' ljust, smög han seg opp ur sänga, smög åt seg storstu'-nyckeln ur ficka på drängen — för si Ers-Ers Kalle såf så hårdt, att han inte tordes stänge in seg, om elden skulle komme' lös — å så gick'en in i gammel-hemme'.

Ja si, se'n va' dä förstås folk, som sa', att han rent åf *fått* nyckeln åf drängen, men dä va' nu bara elakhet, kan tänke. --

Jaha, nu kröp'en ne' genom vindslucka' — eljes kan då ingen räkne ut, hur han kunne komme in te Ers-Ers Kalle, som låg i lillkammarn å såf, me' kammarnyckeln unner hufvu'. Jaha, hur dä se'n gick te, ä inte godt att vete, men ress som dä va', så fick man höra ett förfaseligt oväsen, buller å svordomar, å skrik om hjälp i säfstuga', å så slängdes döra opp, å Gris-Kalle, me' blo' på fingra å rak-knifven i näfvan, ko.n utfaranes me' en tocken fart,

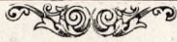
att drängen inte hann te å öppne mun, för än han va' långt ute på väga.

Jaha nu va' dä just ingen, som våge seg in, för man trodde dä allmänt, att man skulle få se en jämmerli' syn. Dä va' noga bekant hva' Gris-Kalle sagt, å nu tänkte en å hvar, att han hålli' ol å skuri halsen åf bror sin. Te sist tog för-drängen kurasche' te seg å lyssne ve döra. Dä stänka, dä stampa, dä svor! Nej, dö va'n då inte! I däsamma flög döra opp, å Ers-Ers Kalle sto' på tröskeln så illanste rö' i syna å blänkanste blank i hufvu', som om han nyss blifvi' född hit i väla. Han riktigt böla åf ilska, å dä kan dä ingen människa unre på. Jaha, dä va'en okristli' handling! Gris-Kalle hadde rake håre' åf honom i ställe' för åf svine', utan att lämne så mycke' som ett strå kvar, å te på köpe' hadd'en skår'an' helt finurligt midt i panna, ackurat som man pläga göre me' tockna kräk.

Jaha, så va' dä ja. Från den stunna gick Gris-Kalle-namne' öfver te Ers-Ers Kalle, å Gris-Kalle fick' en hete te sin dö'. Den rätte Gris-Kalle han vart stämd te tinge', men han ursäkte seg me', att han bara hadde tagi' miste på svin, å som Ers-Ers Kalle just inte tyckte dä va' treffligt att stå så dänne å titte vördi domarn midt i öga, så tog'en tebakars stämninga, å så gick den andre fri. Men från den tia kalltes Gris-Kalle allmänt för Ers-Ers Kalle, å Ers-Ers Kalle fick'en heta i alla sina lefnads dar. Jaha nu va' dä så, att Gris-Kalle eller Ers-Ers Kalle rakt vart som förvandlad me' namne'. Han slöt

upp å supe, å börje te å arbete å folke seg. Hva' dä lä om, så skaffa han seg ett torp å gifte seg me' nämde-
mans Brita, som vurti enka å fatt dä smått, å från den
tia rädde han seg regalt.

Jaha, så va' dä me' dä, ja!

Stora pengar.

Det låg en tung, tryckande stämning öfver det stora, ordentliga köket. Drängarna suto raka som störrar kring det rödmålade, fyrkantiga fällbordet, väntande på kvällsgröten, som ungmor just i detsamma hällde upp i fyra fat, hvilka ställdes vid de olika hörnen, medan doppet däremot försiggick ur ett gemensamt mjölktråg på bordets midt. Öfverst vid bordsändan satt husbond' eller »gammelfar», som han i hvardagslag kallades, en lång, mager gubbe med tjockt, krusigt hår, starkt framskjutande underläpp och buskiga ögonbryn öfver de små, icke goda ögonen. Bredvid honom hade sonen, en omkring trettioårs karl, med liknöjd uppsyn och i förtid böjd rygg, sin plats. Ingen yttrade ett ord. Pigorna spunno sömnigt och ihärdigt; själfva katten såg slö och ointresserad ut. Det enda friska och ljusa i rummet var ungmor vid spisen, hvars käcka, rödblommiga ansikte bildade ett riktigt behagligt afbrott i den allmänna kulenheten. Gammelfar eller Olof Karlson var en driftig och dugande karl, men han hörde till dem, som trampa sin väg öfver andra. Ingen hänsyn återhöll honom, när han ville fram. Hustru, barn, tjänst-

folk och grannar — alla voro bara medel, af hvilka han begagnade sig till det yttersta. Hustrun dog trött och missmodig vid några och fyratio år. Barn hade hon födt hvarjt år, men de trufdes inte. Små svarta kistor buros nästan med bestämda mellanrum ut från Olof Karlsons gård. Ändtligen fick hon en liten, som tycktes hågad att hålla i. Men när flickan var sex år, »orkade hon inte längre». Det tog modern så, att hon snart följde henne efter, och så satt enklingen ensam på gården med den förstfödde, sonen Erik Albert, den enda af barnen, som »gått till». Från en slö och förtryckt gosse växte han upp till en slö och förtryckt man. Till sist glömde han nästan af att tala, men så kom ungmor i huset och med henne bättre dagar. Erik Albert hade sett henne på en dans och för första gången i sitt lif visade han en viljestyrka, som nästan gick upp mot faderns egen. *Henne* skulle han ha och ingen annan. Fadern var klok nog inse, att om en ung häst tredskades, var det bättre att släppa efter tygeln för en gång. Man fick honom bara så mycket säkrare i hand sedan. Han visste också, på skvallervägen, att Hanna var den dugtigaste människa han kunde få i huset, om också hemgiften bara låg i händerna. Frispråkig och modig var hon visst, men det skulle han snart ta ur henne. Det gick likväl inte så lätt som han hade trott. Hon gjorde hvad hon tyckte vara rätt och billigt, arbetade för tre, men lät ingen, om det så var gammelfar själf, drifva sig öfver förmågan. Erik Albert rent som lefde upp under denna tid, fast det nog var svårt

att se på honom... Han hade nu en gång blifvit så fullkomligt inprässad under en annans vilja, att han aldrig kunde göra sig fri. Någon »rifvande karl» skulle han aldrig bli, det visste ungmor mer än väl; men hon tyckte bara så mycket mera om honom för det — stackarn. Ett år efter bröllopet fick hon en gosse. På tredje dagen befallde gammelfar att modern skulle stiga upp — så hade hans hustru fått göra, men Hanna förklarade helt lugnt, att hon inte orkade. Hon låg sina åtta dagar ut, men kom så ned i köket frisk och blomstrande och tog med en sådan fart i hop med sysslorna, att hon snart återvann den förlorade tiden. Från den betan betraktade gammelfar sonhustrun med en viss aktning, och folket rent förundrade sig öfver hur undfallande han kunde vara ibland, när hon satte sig upp både emot skick och vanor och handlade så, som samvetet bjöd. Men den tunga, förlamande stämning, som svärfadern förde med sig hvart han gick, den orkade hon inte med. I början hade hon rent nött ut sig, för att sätta lif i spelet, men numera teg hon lika väl som alla de andra, så länge han var inne i rummet. Så ock i kväll. Skedarnas skrapande och dal-karlsurets tunga pickande var nu, som afton efter afton, vecka efter vecka, de enda ljud, som afbröto måltidens tystnad, så vida det inte föll husbond' in att säga något, men det hände så sällan.

En kall vindpust drog in i rummet, det blef en skugga i den breda ljusflod, som föll från elden öfver golvet. Dörren hade öppnats, och en utarbetad kvinna,

med ett svart hufvudkläde långt framdraget öfver de rödgråtna ögonen, steg in. Ingen låtsade se henne, inte ens mor, fast hon gaf henne en snabb och medlidsam blick. Den nykomna läste igen dörren bakom sig så försiktigt, som om hon varit i kyrkan och kröp skyggt in i skuggan,

som föll från skåpet, där husets tenn- och linneförråd förvarades. Ändtligen var kvällsvarden öfver. Gammelfar lade ned skeden, sonen slickade af sin och följde exemplet, likaså fördrängen, och så den andra, efter den rang och ställning de innehade i huset. Mor läste bordsbönen högt, i förväntan på att »lill-Kalle» snart skulle bli tillräckligt stor för att kunna aflösa henne —

han var nu tre år. Drängarna troppade af, utan att hvarken tacka eller säga god-natt; pigornas rockar surrade ånyo. Fortfarande låtsade ingen se kvinnan vid dörren, som nervöst noppade på förklädet utan att våga se upp.

»Stig fram J, Jon Karls mor», sade Hanna slutligen och ställde en stol vid elden. »Att J ä ute så sent?»

»Ja' ha' int' kunne' komme från barnkräka förr», svarade kvinnan med osäker, sluddrande röst, som om orden varit stelnade på tungan. »Lillen ha' rent vuri som toki' att skrike i dag. Dä ä väl sorgen, som slagi' seg på mjölka, kan ja' tro.» — — Här snyftade hon till, men beherskade sig, fast bröstet gick i tunga ryckningar. Man såg, att hon var utvakad, nervös, nästan utom sig.

Gammelfar tände kvällspipan och började läsa i tidningen, han fått låna af prästen, utan att hvarken tyckas höra eller se. Mannen såg litet forskande på hustrun, men började så att arbete på en väfsked; pigorna lyssnade i smyg; det låg väntan i luften.

»J hadde bätter gå hem», sade mor medlidsamt. »Ja' hadde just tänkt kviste öfver ett tag i måron för att hjälpe te me' svepninga. Han ska' väl i jola på söndan, kan ja' tro?»

»Ja, så ha vi tänkt...» Åter ville snyftningarna fram, men åter höll hon dem tillbaka. — »Ja' tänkte — fråga — — ja' har ingen frid. Herre Jesses, hva' ska' dä bli åf meg å barnkräka, om vi kom' ifrån törpe!» skrek hon till, som om det brutit sig fram med våld. »Dä ä ju bara två-hundra som rester. — Ja' kan nog arbeta — tre-hundra ha han ju sträfva' åf — — han råka ju för så svårt i bröste' — eljes hadde dä ju int' händt — dä gick så fort — å nu ligg' han där kall å stel utan att höre våran jämmer — han som va' så ömsint å mån om. Herre Jesses hva' ja' ä olöckli'!»

Hon slog förklädet öfver hufvudet och började gråta så våldsamt, att mor måste stödja henne.

»Hör på, Jon Karls mor», sade nu gammelfar och lade ifrån sig tidningen. »Rätt ä rätt. Kan J betale hva' som brister, så ä torpet erat; kan J inte, så ä dä mitt. Dä såldes på så'na vilkor. Karlen eran va en dugande karl, å han knoga' seg fram bätter än ja' nå'n-sin kunde tro. Femtio kronor om åre under tio års ti'. Så va kontrakte'. Ve kontraktsbrott eller dödsfall hele summa, som restera, på en gång — eller också gick törpe' tebakars te meg utan afdrag.»

»Han va ju stark å frisk — aldri kunde han tro, att han skulle råke ut för en tocken bråd-dö'. — Han tänkte, att kunne han bara kralle seg igenom me' betalninga, så hadde vi ju tak öfver hufvu' te dö'dar. J kan väl aldri' vara så hårdsinnt att köre ut meg å barna nu i svarta hösten — han ha ju betalt ordentligt — — dä gick så fort»... Resten hördes inte för tändernas pinsamma klapprande.

»Affärd ä affärd», svarade gammelfar. »J få' stanne te slute åf vecka', men på månd'an behöf ja' stuga' själf.»

»Å barnkräka?»

»Dä borde J ha tänkt på i förväg.»

»Herre Jesses, herre Jesses», skrek hon till, »fins dä ingen hjälp, ingen hjälp!»

»Skaffe pengar!» Det låg hån i tonen. Hustrun såg upp. »Hvem tror J ä' villi' att skänka' ätter en tocken

summa som två hundra kronor?» sade han skarpt och häftigt. Men så kastade hon om och började att be.

»Kan J då inte vara barmherti' för Herren Jesus skull! Dä skulle bli min dö' att måsta komma på sockna å se barna slitas än hit än dit —.» Hon kastade sig som i en yrsel på knä och försökte att fatta hans hand för a't kyssa den. Far vek undan. Det rent låg som skadeglädje i blicken, tyckte mor.

»Som sagdt», sade han, »karlen eran va en dugande karl, men så va han å stram öfver'et. Hadde han vuri' lite' mjukare i ryggen, så hadde J nu kanske sluppi' att krypa på knäna.»

»Stig J upp, Jon Karls mor», sade Hanna, som var alldeles blek, något som hon alltid blef, när sinnet kom i uppror. »Man ska' inte knäa för nå'n an' än vår Herre. Vill *Han* hjälpa, så blir J nog hulpen. Gå nu hem till erat. Se hånne lite' som ja' plocka' hop åt barna!» Hon gaf henne ett knyte.

»Dä ä onödigt», sa gammelfar barskt. »J ha int' nå att ge nå åf!»

»Ja' tänk'», svarade Hanna rappt, »att sonhustrun på en tocken gård som denna ha rätt att ge bort en kaka brö', å mera te, om hon vill. J borde tacke, att dä fins nå'n i huse', som vet hva' hjärta å vett bjud'.»

Mannen såg förskräckt upp, pigornas spinnrockar stannade. »Nu skulle dä väl ändå gå på tok för mor!»

Gammelfar blef gråhvit under ögonen, något som drängarna fruktade värre än döden, för då var han svå ,

och höjde handen som för att slå till, men så häjdade han sig. Det låg någonting i de klara grå ögonen, hvilka så modigt mötte hans, som kom armen att sjunka. Han kände instinktmässigt, att det inte var så han skulle kunna träffa *henne*. Utan att låtsa ha hört de sista orden vände han sig till Jon Karls mor och sade brutalt:

»Mitt sista ol ha J hört, å nu i väg me' J! Ja' tyck' int' om att ha tiggare i köke'.»

Nu såg han, att han hade träffat! En timme senare låg hela gården i kvällshvila. Endast ifrån köket, som på samma gång var makarnes sängkammare, lyste ett svagt sken.

Mannen satt med hufvudet lutadt i handen vid fällbordet, hustrun på en pall vid spisen, där ännu några kol glödde. Det var som om tystnaden glömt sig kvar härinne. Ingen af dem sade ett ord.

»Dä ä stora pängar», sade slutligen mannen, som om han äntligen grubblat sig igenom en svårlöst fråga.

»Ja, dä ä dä», instämde Hanna tungt. Så blefvo de tysta igen.

»Bäst vi gå och lägg' oss», sade mannen och reste sig upp. »Ja' ska' upp i otta.»

»Tänk deg, Erik Albert», sade Hanna utan att röra sig och med en så märkvärdigt saktmodig röst att den rakt gick till hjärtat, »om du låg kall å dö däruppe å ja' å fyra små te lill-Karl blef kasta' ut på döra utan att vete hvar ja' skulle finne brö' eller tak...»

»Ja, nog vore dä svårt.» Svaret kom som motvilligt.
— — »Men dä ä stora pängar.»

Ingen visste bättre än Hanna hur stora de voro. Ett hundra kronor hade hon trampat ihop medan hon tjänade, och ett hundra tjugofem hade de gemensamt sparat, sedan de blefvo gifta — med hvilka försakelser visste de bäst själfva. Huru genomglada hade de inte varit för hvar slant de fått »in i boken»! Om någonting skulle hända, om sjukdom skulle komma, om gammelfar skulle bli för svår mot gossen — då skulle han bort, därom voro båda öfverens — så hade de en styfver, som var deras egen. Eller också, om lillen skulle få håg till prästen — han var ju så märkvärdigt klok och talförd...

Hon steg upp. Det vanligtvis så klara och beslutssamma ansigtet såg trött och osäkert ut.

»Hon ä ju ändå bara en oskyld», sade mannen och klarnade till, aldeles som om han funnit lösningen till en gåta.

Hanna hällde vatten på glöden. Ja, det var nog sannt det där som mannen sa... men ändå...

»Bäst vi gå å lägg' oss», sade hon slutligen långsamt. »Dä ä tid på.»

En stund senare sof Erik Albert tungt. Hanna däremot kastade sig länge fram och tillbaka. Men slutligen kom det hvila äfven för henne. Knappt hade det likväl börjat att dagas förr än hon väckte mannen.

»Erik Albert», sade hon. Mannen mumlade. »Erik Albert», upprepade hon och skakade honom i armen.

Mannen tittade yrvaken upp, men när han såg hustruns friska ansigte lutadt öfver sitt, slöt han ögonen ånyo. När hon såg ut på *det* viset, då visste han, att hon gjorde hvad hon ansåg vara rätt, om hon så skulle stupa för besväret.

»Ja' får ingen lefvande ro i min själ., sade hon, »å dä skulle int' J få häller, om vi lät en tocken orätt ske, när vi kunde hindra'n. Vår Herre hjälper nog för oss, när tider blir. Ja' spring' öfver te handelsman ett tag. Han låne' oss nog på boken te dess vi få ut, å så tänk' ja' be honom som skänka eller låna'na pängarna som från seg, förstår J. Hon kom nog te å betala, dä tror ja' för visst, å gör'na inte, så kan dä int' hjälpes ändå!»

Mannen suckade och vände sig mot väggen.

När pigorna kommo ut i köket, stod ungmor som vanligt sysslade vid spisen, litet svettig och varm kanske, trots morgonkylan, men eljes sig lik. Allt gick sin gilla gång. Hanna kastade då och då en blick i smyg genom fönstret, men ingen syntes till. Till sist blef hon rädd att någonting oförutsedt hade inträffat. Det blef middag, men ännu inte något bud. När karlarna kommo in till middagsmaten, var gammelfar vid ett ypperligt lynne. Han hade varit framme vid Stensbro, som torpet kallades, och sett sig om. Det var riktigt grannt upparbetadt nu. Aldrig hade han trott att den där bärgbacken skulle kunna bli något dugande af, när han sålde ut den och skogsbiten på årsafgift, men nu hade det mynnat ut till en riktig grannlåtsaffär. Han talade under hela måltiden,

men bara om ett: om torpet, om hur han skulle styra och ställa, om de förbättringar och förändringar han skulle ta ihop med. Han kände att hvarje ord träffade Hanna som en syl, och han ville ge henne betalt för i går.

»På måndagsmårn», sade han slutligen till fördrängen, »så blir dä så godt J börje dagsverket ve Stensbro me' att rifve ner gårdsgåla rundt kring rågtegen. Men var nogsam me' gårdslet, för dä ä nästan nytt. Om int' Jon Karls mor ä i väg, så ä dä int' värdt att bråka me'na. Vi börja bara att rifve take' af stuga'. Hon ä utrutten å dug' ingan te. Ja' tänk' plöja upp markbiten å lägg'an te potatisåkern bakom.»

Ungmor blef eldröd i ansiktet. Läpparna öppnade sig, som om hon ämnat säga något peppradt, men hon häjdade sig och teg. Potatisfatet kom i stället med en sådan fart på bordet, att rågan rullade långt fram på golfvet.

»Ha J fått skakan (frossan)?» frågade gammelfar försmädligt.

»Ja, kallt nog ä dä till'et», svarade Hanna raskt och ställde sig vid fönstret. Mannen gaf henne en blick i smyg, men hon låtsade inte om honom. Tänk om handelsman narrat henne! — — Taket af stugan! Kunde man tänka sig... Och gammelfar talade alltjämt om socken... om påhäng... en massa barnungar... fick väl gå och tigga — om sturskhet och förfall. Kom hon då aldri! Jo, tyst, hocken ä dä som kom springande uppför backen? Jo, dä va hon! — Men hon hadde nå'n me' seg...

»Tänk' J läsa från borle eller tänk' J int'?» bröt gammelfars röst barskt in i hennes funderingar. Hon läste, men nog skulle ett uppmärksamt öra ha hört att rösten var mindre lugn än vanligt.

I detsamma rycktes dörren upp, och Jon Karls mor åtföljd af fjärdingsman kom rusande in i rummet. Det magra ansiktet var blodrött, ådrorna på halsen stodo som spända strängar, andedrägten tröt — det var tydligt att hon sprungit en lång och tröttsam väg.

»Nej se fjärdingsman», sade gammelfar utan att låtsas se sällskapet. »Dä va rart främmande å midt på hvarda'n till. Var så go' å stig fram å sitt.»

Fjärdingsman, en liten röd, tjock karl, som tycktes uppmad med brännvin i stället för mjölk, så genompyrd tycktes han af den ädla vätskan, torkade svetten ur pannan.

»Hon har rent hållit på att springa lifvet ur mig», sade han som ursäktande.

»Hocken?» frågade gammelfar.

»Jon Karls mor, vet jag. Var inte hemma, när hon kom, det står inte något ta' på mej ska' jag säga.» Han skrattade hest och själfbelåtet. »Handelsman ville, att jag skulle följa med och som hjälpa henne till rätta», tillade han. »Kvinfolk ä kvinfolk, när det gäller affärer...»

Under tiden hade Jon Karls mor med skälvfande händer rullat upp en näsduk hon hållit i handen och tagit fram ett hopvikt papper och en gammal flottig plånbok.

»Se h nne, se h nne, tag», sade hon brådskande, »ja' ha' pängar — d    pängar — ja' ha' pängar — pängar...» Orden stubblade om hvarandra, som om de slagits för att komma fram.

»Se h nne, se h nne, tag», sade hon brådskande.

»Handelsman har l nat henne», sade fjärdingsman som förklarande. »Han tyckte synd på torp... och nu har hon nästan mist vettet i glädjen, kräket.»

Far blef ursinnig, det var inte svårt att se, och gaf mor en snabb blick, som om han misstänkt henne f r

»djäkelstyget», men mor hällde lugnt upp en kopp kaffe och bjöd Jon Karls mor.

»Drick en tår varmt», sade hon, »dä ska' göre er godt.»

Jon Karls mor bjöd till, men darrade så att koppen flög längs efter golfvet.

Hon började gråta och skratta på en gång, halsen drogs ihop af kramp. Tyst förde mor henne in i lill-kammaren och gaf henne den vård hon så väl behöfde...

Far var skarp, men fjärdingsman var skarpare den här tiden på dagen. Torpet blef Jon Karls mors för »evärdeliga tider».

Åter var det kväll, och åter låg huset i mörker. Ungfolket satt nu som i går för sig själf i köket, och åter tycktes tystnaden ha glömt sig kvar därinne. Men nu var det Erik Albert, som satt vid spisen och tänkte. Hanna sysslade vid byrån med lill-Karls kläder, fast nog var det tydligt att händerna arbetade utan att sinnet följde med.

Det kändes så konstigt för Erik Albert. För första gången i sitt lif hade han fått ett så starkt intryck, att det verkat på hans reflexionsförmåga. »Dä va ändå märkligt, att den ena människan kunde göre den andra så ända gla'.» Detta var hvad som trögt och oupphörligt vände sig i hans hufvud.

»Ja' tänk' dom söf, godt i natt», sade han slutligen, mer som en fortsättning på sina egna funderingar än för att säga något.

Hanna teg. Erik Albert började fundera igen. Sex människor som hadde fått bärgning — mat och drick å allt — för evärdelig tid. Hadde dom själfva behållit pängarna, så hadde bara dom själfva vuri glada, å nu va alla sex glada för två hundra. Pängar blef mer att ge — nej — han mente — — pängar blef mer att ge — om man gaf — hadde man mer... Här gick det alldeles sönder för honom. Ja, konstigt va dä, dä va visst å sannt!

I detsamma lade Hanna armarna på byrån och började gråta, som om hjärtat velat brista.

Erik Albert reste sig förvirrad. Sådan hade han aldrig sett hustrun förr.

»Dä va så stora pängar», snyftade Hanna. »Ja' kan int' hjälpa't. Dä rent känns, som om ja' mist' båd' fäste och ära i huse'. Tänk om J blir sjuk — om lill-Kalle — — Hon va ju ändå bara en oskyld.» Resten hördes inte för gråt...

Erik Albert skulle så gärna ha velat säga henne hvad han nyss funderat på och känt, men han kunde inte. Det var bara som en röra alltsammans. Men så kom han på hvad han skulle ta tag i. Det hade Hanna sagt själf, och då var det sannt.

»Vår Herre hjälper nog», sade han tryggt.

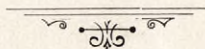
Hanna såg upp. Tårarna torkade, och ansigtet fick sitt vanliga klara, förtröstansfulla uttryck.

»Ja, dä gör Han nog», sade hon trohjärtadt. »Dä

va bara ja', som va dum å snålsam, men dä tänk' ja' att Han inte räknar meg till ondo.»

»Nää, dä gör Han nog inte», sade Erik Albert långdraget. »Jaa —», tillade han efter en stund, »dä va stora pängar.»

Hur stora kunde han aldrig räkna ut, »men konstigt va dä, dä va visst å sannt.»

Ränta.

Domstolsscenen.

Rådstugan var öfverfylld af folk. Det var marknad i staden, och fylleriförseelsernas antal steg till en häpnadsväckande siffra. Också var domaren vid ovanligt argt humör och dref undan mål efter mål, så fort han möjligtvis kunde. Slutligen uppropades Hans Svensson i Helgum, käreande, och Jäppe Jäppeson från Solbärga, svarande. Jäppe klef fram och bockade sig på en sned. Han var liten, trind, ljus, med kullrig mage, kullrig panna och ett par tjocka läppar med litet uppsvängda mungipor, som gömde en ganska stor portion illmarighet och snus.

»Är det ni, som är Jäppe Jäppeson från Solbärga?» frågade domaren barskt.

»Ja — int' annat än ja' vet», sa Jäppe.

»*Det* måste ni väl åtminstone veta?»

»Neej, ursäkta», sa Jäppe, »tocket får man allt hälla te goe me' på go' tro. Men ätter som far min va' nöjd, så — —»

»Ni är således Jäppe Jäppeson från Solbärga?»

Jäppe skrapade med foten, som om han velat säga,

att ätter som nådi' domar'n höll så strängt på'et, så int' va' dä han emot...

»Ni är anklagad för att ha öfverfallit hemmanssonen Hans Svensson i Helgum med okvädingsord och därtill så illa misshandlat honom att blodvite uppstått. Ar det sannt?»

»Ja, dä ä dä», sa Jäppe.

»Ni erkänner således?»

»Att ja' ä anklaga'? Jaa.»

Domaren bet sig i läppen, men så fortsatte han förhöret i litet spakare ton. »Man har hört er säga, att Hans Svensson nog skulle få betala att han knipit en flicka från er. Erkänner ni?»

»Att Hans Svensson knipi' en flicka? Ursäkta, dä kan ja' int', för dä vet ja' int'», sa Jäppe.

»Svara ordentligt», röt domaren, som glömde sig. »Ni och Hans Svensson sammanträffade på vägen mellan Helgum och sta'n. Ni gick, han åkte.»

»Nej, ursäkta», sa Jäppe och spottade. »Så va' dä inte. Dä va' han, som gick, å ja', som åkte. Husbond' hadde gått i förväg te markna'n, å...»

»Det hör inte hit. Ni okvädade honom.»

»Neej, ursäkta», sa Jäppe och ref sig på armen, »så va' dä inte. Väglage' va' smörjigt, å när ja' åkte förbi'n, så spruta' dä dynja ända upp i syna på'n. 'En tocken lort!' skrek ja'. Att han skulle kunna ta miste på dä — föll meg då aldri' in.»

»Och när ni träffades på utskänkingsstället i sta'n, så okvädade ni honom ånyo.»

»Neej, ursäkta», sa Jäppe, »så va' dä inte. Jag tog meg ett glas punsch, men som ja' inte tyckte dä va' mycke' me'et, så kaste' ja skäggskvätta öfver axeln på meg! Sakramenska' kräkpulver! sa ja. Int' rädde ja' för, att han sto' rakt ända bakom å tog åt seg både glåporde' å skäggskvätta.»

»På hemvägen öfverföll ni honom strax utanför tullen och misshandlade honom så illa, att han ännu måste hålla

sig i sängen.» Det lät som om världi domaren fått något i halsen, så tjock var rösten.

Jäppe kliade sig bakom örat och såg lite' tvehågsen ut.

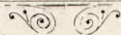
»Jo si me' dä häng' dä så samman», sa han slutligen, »att när ja' kom från markna'n, för se husbonds, dom åkte — så ja' måtte gå — så fick ja' höre ett åktyg liksom komme skramlandes bakätter meg i mörkre'. Int' kunne ja' förstås vete häller, att Hans Svensson hade

skaffe' seg skjuts, utan ja' trodde dä va' nå' ann' fyllsvin, som int' hitte vägen. 'Håll unnan!' skrek ja'. Men dä gjole'n inte. I däsamme kom ja' te å stöte emot nå' mjukt, som damp i backen. 'Jesses grisen!' skrek en karl. Nu fråga' ja' hva' dä va' annat att göre, än att försöke hjälpa'n att få fatt i krittret igen. Ja te å hale å dra; grisen han te å strete å sparke. Ja te' å sparke å slå — han te å grymte å skrike. — Karl'n han rope på hjälp dä värsta han kunde! 'Håll käften, ditt fä', sa ja' — åt grisen — å gaf'en en rikti'. 'Ja' ska' nog få bukt på'n', sa ja'. Va' inte rädd för dä, sa ja'. 'Värre gaphalsar ha ja' rätt på', sa ja'. — Å så börje ja' te å ramle på me' käppen dä bäste ja' orke. Men karl'n han skrek itter värre. — — Jaa, så kom dom me' lyse från handelsmans, å då fick ja' förstås se, att grisen han låg kvar i kärra, å att dä va' Hans Svensson, som låg på marka, fast dä just inte va' mycke' me'n just då.»

»Hvad hade ni på markna'n att göra?» skrek domaren till, som om en kork flugit ur halsen på honom.

Illparigheten drog för ett ögonblik fram ur mungiporna på Jäppe och lyste upp hela hans skinande ansigte.

»Ursäkta», sa han till sist och bockade sig på en sned, så luggen föll ner i syna på'n: »Ja' skulle bara dit å betale ränta.»

När Johannes i torpe' skulle 'sta å skaffe seg en hustru.

Torpe' va' riktigt grannt uppbrukadt. Både han å fåra redde sig regalt. Ved-lider, fähus å svinstia hadde'n, så nu tyckte han seg just vara karl att kunna skaffe seg en hustru — liksom för att öka välmåga, kan tänka. Ensam som han va', kunde dä in' bli nå åslapp (afskråde) att fö' en gris me', så dä hadde int' löne seg stort att skaffe seg nå'n; men kom dä kvinfolk i huse', så föll dä allti' nå'n bit då å nå'n bit då — å fick'n så bårn te, som väl kunne hända, så födde'n ju rent åf grisen som inpå.

Ja si dä va' nog så, förstås, att han inte hadde nå'n ko i fängse håller, men gick dä som han tänkte, så skulle dä nog inte dröje länge, förr än dä falleret va afhjälpt. Petronella i skogsbacken hadde en, hon, som mjölka tre kannor i måle', å . . . Ja, han skulle nog ha frägt'na för längese'n, om inte . . . Ja, köttet ä svagt, å fager va'na inte. Yga gick i kors, håret va' illanste rödt, å två fram-tänder hadde'na mist för så längesedan, att ingen kunde räkna ut, när dä hadde skett. Värst va' ändå, att hon liksom sakna magaställning. Lifve' satt i'na som en kil

i en bräda, men dä fick väl gå för seg ändå — me' Guds hjälp, tänkte Johannes — som va' liksom lite' kristligt sinnad när det så föll seg. Å så satte'n på seg helgdagsrocken en vacker da', ba' en liten bön å tog seg en stor sup, för att bli som humörad, la förstunyeckeln unner brostege' å begaf seg i väg för att fria. Hett va' dä, så svetten drefs ut, men ändå drog dä som kallt öfver ryggen på'n, när han sto' utanför döra å skulle öppne. Men i däsamme böla kon te ute på gärde, å då liksom moda han till seg. Petronella sto' ve spisen å laga kaffe, när han klef på. Han tyckte just dä va' som en lättnad att få se'na från dän sian först!

»Guds fred», hälsa han.

»Dä samme tebakars», sa hon.

»Ja' skulle liksom titte in å hälse på», sa han.

»Ser dä», sa hon. Så for hon me' förklä' öfver en stol å ba'n sitta. — Men nu visste'n inte ett lefvanes grand hva' han skulle säje.

Men hon visste, hon.

»Så pynta' J ä», sa hon.

»Dä ä int' fritt dä», sa han. »J ä bra ensam hänne», la han te' å hoste i däsamme så dänne så hon skulle begripe, att han mente' någe apart me'et.

»Int' just dä int'», svarte hon. »Ja ha 'Docka' i fängse, på vinna ha ja' två sängar fjäderklä'r, i kista dänne ha ja' två äkta sölfverskedar å på sparbanka' ha ja' tjugufem riksdaler kontant —»

Johannes börja' tycke att dä liksom 'lätta' lite'. — —

Nu drack'n fem koppar kaffe å rad — —. Ja, hur dä bar te, så vart dom sams, å så skulle dom gå te prästen å ta ut lysninga me däsamma, för Petronella tyckte, att dä int' då va' någe att dröje me' — å dä va int' fritt att Johannes tyckte däsamme. Surt dricka ligg int' te sej, dä visste han dä 'utan'. Nu gick dom på gärde å hälsa på Docka. Så nöp han i sängklära, som nog aldri' sett nå'n fjäder — å syna märke på sölfre', som va tunnt som ett löf. Men Docka, hon va' nu dä riktig som hon skulle, som väl va'. När dom så kom in igen tebakars, så bar Petronella, att han skulle hålle igen yga, me'ns hon ömse kjoltyg, för att gå till presten, å dä gjorde'n å dä så regalt, att hon mått' nypa'n i armen, för att få'n att titte upp igen. — Men den lede har då så många sätt att fördärfve folk. Ätter en stunn, när dom skulle öfver en stätta, kunde'n inte hålle seg, utan skulle 'sta å titte bara en endaste smul på bena hennes, men se'n gick han, som om dä gällt att gå i grafva. Då hvarken halp att läsa Fader vår eller välsignelsen invärtes. Till sist tog han i hop me' bordsbönera, men int' vart'n nå gladare för dä. »Ja, anden ä' villi' men kötte' ä' svagt», sa han till sist högt som för att styrke sig. »Amen», sa Petronella å neg. Hon trodde, att han hatt en betraktelsestund, å dä hadde'n å hatt, fast just inte en åf de vackre.

När dom kom halfvägs, så mötte dom Sven Erik Svensson i Skärhult, som körde i åktyg å hade en blomkvast i knapphåle'.

»Hvart gäll' kosån så tidt?», frågte han.

»Te presten för att ta ut lysning», svarte Petronella å pöste upp sig.

»Kan dä int' göres om?» frågte Sven Erik.

»Jesses!» sa Petronella å blef blo'rö' i syna. Å be-träffanes Johannes så vart han så ända gla', att han tänkte skrika ja me' däsamme, men så kom han att tänke på kon, på grisen å på dä andre — för små smulor ä å brö' . . .

»Ja' kom först», sa'n drygt.

»Strunt i dä», sa Sven Erik. »Ja' ha tänkt, att om Petronella å ja' lägg' i hop våra två ingården, så blir dä rikti' grannlåt åf!»

Petronella visste rakt inte te seg. En tocken ätter-frågan va'na inte van' me', å om Sven Erik å bare va en lillbonne, så va'n ändå en bonne — å en *storbonne* kunde hon nog aldri' få — — för till dä hadde'na för lite'. Hon hadde längta å trängta att bli bond-mor nu i snart tjugo år. Johannes hade bara vuri som ett nöd'bud. Men hvem hadde å kunna' tro att . . .

»Vill J ta fem kronor för besväre'». frågte 'na fäst-man sin så kallanes.

»Neej», sa Johannes.

»Nå än sex då?»

»Kom' aldri' på fråga», sa Johannes. »Dä fins vitt-nen på att J å ja' skulle följes te prästen.»

»Strunt i'et», sa Sven Erik.

Ja, hur dom gorma å käfta, så vart dom sams att följes åt te prästen å låte honom döme.

Karla' satt seg upp i kärr-sitsen, Petronella hala seg upp i knäna på dom, å så bar dä i väg i all sköns trefvenhet, för int' va' dä värdt att bli osams för tocken strunt.

Prästen han sa, att ett sagdt ol va' ett sagdt ol, å dä va' synd att ändre sinne för gods å gull.

Petronella slog te å böle dä värsta hon orke. Johannes tumma' mössa' å såg fridsam ut, men ge ätter ville'n inte. Förr fick dä bli tingssak åf'et, sa han. Han hadde vittnen.

Petronella ba' så innerligt vackert hon nånsin kunde, att vördi' pastorn ville vara så gemen å låta lyse för henne å Sven Erik me däsamme. Erik ville'na inte miste för brinnande lifve', å blef dä bara tingssak åf, så dömde dom nog åfna både Erik å Johannes å tog allt hon hadde för besväre'. För så gå dä te ve tinge!

Men prästen sa, att nå'n lysning kunde han inte färda ut, som dä nu sto till.

Sven Erik bare sög på piskskafte'. Han hade smort, å nu fick hjule' rulle bäst dä ville.

Prästen talte om försoning å uppgörelse i godo. Petronella grät så näsa vart lika rö, som håre' å öka bud ätter bud. Till sist va'na uppe i fem å tjugo.

Nu förstod Johannes att vår Herre va' me'n å att dä gälde vise hva' han, Johannes, dög te.

»Tror J», sa han, »att dä ä pängarna — (dom trodde han förreksten inte mycke' på) — att dä ä pängarna ja' åtrår», sa han; »kommer aldri' på fråga», sa han. »Dä ä er själf ja' trår ätter», sa han, »å dä ha ja' länge

gjort», sa han, »fast jag ingan velat säje förr än ja fått fängse unner tak», sa han. »Men frid ä bätter än strid», sa han. »Vill J ge meg 'Dockan' i mellangift, så ska' ja' tåle meg», sa han, »för dä ä ändå så godt som J själf», sa han. »Å nu ha J hört fredsbude', sa han, »äljes gå vi till tinge'», sa han.

Petronella slog te å böle, så prästen måste stänga te fönstren, för att inte skrämme fölk, som gick förbi. »Miste Docka! Nej, förr fick dom flå'na lefvandes.»

»Ge'n kon», sa Sven Erik å tog piskskafte' ur munna. Dä va dä enda ol han sa, men dä va' ett som tog. Petronella vart så ända perplex, att han ville ha'na utan ko', att hon inte kom seg för att säje ett knytt; själfva prästen

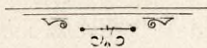
blef baxen (häpen), å anbelangar Johannes så ba' han te vår Herre så rappt han nå'nsin kunne, att Han skulle vare så nådi' å inte ge Sven Erik vette' tebakars förr än dä va' ti' på.

Ja, en stunn ätteråt hade prästen skrivvi' ut lysnings-sedel för bonnen Sven Erik Svensson i Skärhult å jungfru Petronella Johanna Rönbärg i Backa. Men på kvälla, när Johannes kom hemledandes me' Docka, som va' så hulli' att man int' fick in fingre' i kätte' på'na, skramla bona på'n som ett par koskällor, så ända rädd hadd'n vuri till dä sista, att Sven Erik skulle få förstånde' tebakars i otid — men dä fick'n inte, som väl va'. När han väl hadde Docka i fängse å sett 'na ta för seg åf klöfverfodre', som hon fick te välkomst, så tog'n upp psalmen 'Lofva Herren Gud min själ' å sjöng alla fjorton värserna igenom. Dä va' dä minsta han kunne göre, tyckte'n, när han blifvi' så grannt hjälpt igenom. Ofvanpå läste'n bön för dom, som vurti hulpna ur lifsfara, å dä gjole'n riktigt godt . . .

Men grisen den slog han ur hågen. En token obegripli' tur, som han hatt i dänna da' kunne nog en människa bara ha en gång i sitt lif.

På tredje lysningsdaga sto' Petronella å Sven Erik brudfolk. En token brådska va' dä. Folke' sa, att brua nog va' ängsli' att bli mera mögli' än hon va'. Strax ätteråt så fick man höre, att Petronella fått ärfve tie tusen ätter en moster, som ingen trott stå för en smul. Sven Erik hadde vuri me å vittna testamente'.

Den kvällen sjöng inte Johannes 'Lofva Herren Gud'
alla fjorton värserna igenom. Ja, Gud vet, om han inte
glömde att läsa aftonbön å.

Från fjällen.

intern 18** är troligtvis ännu icke glömd i Norrland. Den var ovanligt sträng, och snön föll i sådana massor att ingen i mannaminne sett något liknande. Isynnerhet i februari blefvo snöfallen så täta, att man icke hann skotta upp den ena gatan för än den andra var igenyrd. De nedra våningarna voro fullkomligt begrafda i snön, och drifvorna gingo vid mindre hus ända upp till tak-

åsarna. Endast med möda förmådde man hålla en smal stig öppen till förstuguporten. All gemenskap med landet var afspärrad, och de husmödrar som icke hade ett väl försedt visthus voro att beklaga. Ingen post nådde oss på sex veckor; bodarna måste stängas under flere dagar, och --- en riktig högtid för oss flickor --- skolan fick stå öde och tom mer än en vecka.

Ändtligen upphörde snöfallen. Men nu kom en ny plåga. Vår lilla stad blef formligen belägrad af lappar, och en hungrigare, ihärdigare, mera oförtröttad belägringshär torde man svårligen kunna uppvisa.

Vintern hade varit bister i fjällen. Renarna förmådde icke undanskaffa de väldiga snömassor som dolde den för deras näring nödiga renmossan. Somliga af dem föllo offer för hungern; andra för vargarna, hvilka glömde sin vanliga feghet och anföllo i stora flockar. Också skyndade sig lapparna, så snart snöstormarna upphört, att drifva ned sina utmattade hjordar mot kusten i hopp att där finna bete och större säkerhet.

Lapparna äro sinsemellan sällsynt ärliga och rätt-rådiga; annars ofta motsatsen fast de oftast endast taga någon småsak, som de behöfva. Att ljuga anser en lapp alls icke tadelvärdt. Har han tio renar, bedyrar han att han inte eger »en hof»; har han hundra, kan han möjligen erkänna sig vara egare till fem. Har han ränseln full med mat, försäkrar han med tårar i ögonen, att han ej på långa dagar smakat »en beta bröd». Som tiggare är han oöfverträfflig. Han begär allting. Han börjar med

ljuskronan i taket och slutar med afskrädet i spiselvrån. Skällsord och all slags förödmjukelse underkastar han sig gärna för en sup eller ett köttben — detta gäller dock icke den stolta fjällappen, utan endast de som vandra —. Om sig själf talar han med det djupaste förakt för att genom målningen af egen ringhet smickra fåfången hos »herrsken». Det är omöjligt att få en tiggerlapp att tiga. Han gråter, ber, gnäller, tigger, och om allt detta inte hjälper, hotar han med trolleri och förgörelse, och slutet blir i nittionio fall af hundra, att han går med ränslan tyngre än när han kom. Intet ger ett bättre begrepp om alla dessa lapparnas älskvärda egenskaper än min första bekantskap med Pako, en af personerna i min lilla berättelse.

En dag, tvänne år före den svåra vintern, befann jag mig — då en flicka om elfva år — ensam i köket, när dörren försigtigt öppnades och en gammal, smutsig, skrynklig lapp kom insmygande. Med jämmerlig röst bad han om en »liten, liten droppa brännvin; gammal lapp vara så sjuk.» Jag hade alltid en varm känsla för lapparna och skulle gärna velat villfara hans begäran, men allt var inlåst och nyckelknippan hängde vid min styfmors förklädesband. Detta sorgliga förhållande delgaf jag Pako. Kort derefter inträdde min styfemor. Pako blinkade listigt åt mig, kröp ihop vid dörren och började gråta, först sakta, men sedan allt högre och högre.

— Hvad lipar du för? — frågade barskt min styf-

mor, som skröt af att aldrig hafva låtit narra sig af de »gulbruna plågorisen».

— O, jag arme, stackars lapp! snyftade Pako, i det ett par stora tårar smögo sig nedför hans smutsiga kindben. Alla döda, alla döda!

— Hvilka äro döda? frågade min styfemor mistroget.

— Kärninga, litet barn, stort barn. Alla döda. Vakat åtta dar; ingen mat, ingen drick. Tre barn kvar. Stackars gamle Pako!

Pako grät så »ärligt», som min styfemor sedermera uttryckte sig, att hennes misstankar häfdes. Hon gaf honom både brännvin och mat, hvilket allt han förtärde med många passande suckar och ögonstjälplingar; dessutom fick han litet af hvarje med sig hem till barnen. Pako tackade ödmjukt och gled baklänges ut genom dörren, bedjande »Gud välsigna goda fruar, som tar usel lapp till eget bord.»

Min styfemor, som aldrig gjorde någonting till hälften, skaffade sig på aftonen en häst, och så foro vi ut till lapplägret för att se till hur Pakos barn hade det. När vi kommo fram, funno vi Pako sittande i snön, skrålande och sjungande med full hals i det han allt emellanåt tog sig en klunk ur en mycket misstänkt halfstopsbutelj.

— Hvar äro dina barn? frågade min styfemor, som strax började ana oråd.

— I himlen, svarade Pako salvelsefullt.

— Hvad! äro de andra också döda?

— Döda! Ack nej, de ha aldrig kommit ned. Inngen kärring heller, — grinade Pako, som tydligen hämtat mod ur den halftömda buteljen.

Min styfemor förstod genast att hon blifvit lurad.

— Du har således ljugit! ropade hon, purpurröd af vrede.

— O, du gamle, fördömde, usle lapp! jämrade sig Pako och gaf sig sjelf ett par örfilar. Du gemene, smutsige, eländige usling, — fortfor han och ref sig i håret. Du vara fördömd, du brinna i helvetet som ett strå! Stackars gamle, syndige Pako! — Och sannolikt i en blandning af ånger och skrymtaktig förställning började han tjuta alldeles förfärligt. Därmed fortfor han ända till dess vi lämnat lägret.

Ett par dagar därefter infann han sig i köket som om ingenting inträffat och tiggde med gnällande röst »ett köttben eller en sup», men den gången blef han utan.

Den korta bekantskapen med Pako — så besynnerlig kan en ostyrig och otacksam flicka vara — hade hos mig alstrat en verklig tillgifvenhet för den gamle, och jag hade märkt, att han också hade ett godt öga till mig, och när Pako besökte vår stad, var det mig alltid en glädje. Men knappt har hela min barndom ett gladare minne än när jag en dag i medlet af mars under den nyss nämnda oerhördt svåra vintern fick se Pakos skrynkliga ansigte titta in genom köksdörren och höra honom fråga om »liten mamsell ville åka efter hans nya ren».

Om jag ville!

Olyckligtvis var min far borta, och min styfemor, som aldrig kunde förlåta Pako och visst hundra gånger förbjudit honom att visa sig för hennes ögon, sade nej. I stället fick jag befallning att genast gå upp på mitt rum och ej stå och hänga i köket. Harmsen och med gråten i halsen lydde jag. När jag kom ut i förstugan, fick jag se Pako stå gömd bakom dörren till vindstrappan.

— Vindslugg stor, drifva mjuk, mumlade han försigtigt. Gamle Pako vänta vid bakport. —

Tyst och lättfötad smög han sin väg. En kvart senare satt jag stolt med klappande hjärta i Pakos akja. Den var förspänd med en stor gråbrun ren, rikt utstyrd med purpurröda seldon och silfverbjällror. Pako stoppade väl om mig med en mjuk renhud, fattade tömmen, som var bunden om djurets hals, svängde sig upp framför mig med en fot på hvardera sidan och så bar det i väg med svindlande fart.

Ändtligen stannade akjan.

Vi befunno oss vid Pakos lägerplats.

Ändfädd men förtjust kraflade jag mig fram ur mitt trånga omhölje, kastade en halft bäfvande, halft triumferande tanke tillbaka på min styfemor — och såg mig omkring med ifriga blickar.

Jag såg genast, att Pakos hjord — »fattige Pako endast god nog sköta *andras* djur», hade han sjelf ofta förklarar — var af ovanlig storlek. Talrika grupper af hvilande renar syntes här och där på de vidsträckta,

snötäckta fälten, andra betade på bergslutningarna, vak-
tade af hundarne. Trenne kåtor voro uppslagna och
framför den ena brann en väldig stockeld, öfver hvilken
puttrade en gryta, spridande en något egendomlig doft af
olika slags matvaror. Med benen i kors under sig satt
framför dörren till en af kåtorna en lappyingling, Pakos
tjänare, hvilken ej kunde ett ord svenska, ifrigt sysselsatt
med att mot knäet sno en lång stentråd,* hvars ena ände
han höll i munnen. Hans bror, en parvel på tio, tolf år,
tog sig en middagshvila, liggande framstupa i snön...

»Och sol går upp, och sol går ned,
och lyckan ler bakom fjället.»

klingade i detsamma en frisk kvinnoröst, och en ung lapp-
kvinna kom på skidor ilande nedför bergslutningen. Hon
flög fram som en vind.

Medelst en kraftig böjning på öfverlifvet stannade hon
örörlig som en bildstod midt framför oss. Skidstafven höll
hon högt lutad öfver hufvudet. Ett gladt leende hvilade
på hennes läppar. Jag betraktade henne med stum förvåning.

Hon hörde till dessa icke så alldeles sällsynta lapp-
kvinnor, hvilkas vackra utseende bildar en skarp motsats
mot den vanliga typen. Späd och väl vuxen, mörkögad
med rika, kolsvarta flätor, som på lappars sed hängde ned
utefter ryggen, prydda med stora tofsar af glasperlor, med
en visserligen brun, men dock ovanligt klar hy, klädd med

* Af »hvitthåret» i renarnes kött sno som bekant lapparne den tråd
de behöfva för förfärdigandet af sina kläder.

ovanlig prydlighet i en kolt förfärdigad af snöhvita renskinn, kantade med en lång, svart frans, samt smyckad med en bröstlapp nästan betäckt af silfver, föreföll hon mitt sinne som en uppenbarelse ur en saga, och jag fattades genast af en svärmisk beundran för henne.

— Det vara liten mamsell — det vara Mari — sade Pako. Mari kastade skidstafven ifrån sig, lät skidorna löpa och fattade min hand, som hon hastigt kysste.

— Liten mamsell är god mot Pako, Mari tacksam, — sade hon med låg, behaglig röst. Jag kände mig på samma gång helt förlägen och helt förtjust. Snart voro Mari och jag goda vänner. Jag fick veta, att Pako för henne var i faders och moders ställe, att hon nyss var gift, att mannen varit sjuk och ännu var klen, hvarför de så länge som möjligt sökt hålla sig kvar i fjellen, men att vargarna till sist tvungit dem att draga sig nedåt.

Mari talade svenska fullkomligt obehindradt och uttryckte sig till och med i ett ovanligt vårdadt språk, hvilket förklarades däraf att hon erhållit undervisning af en prästman i Vilhelmina.

Det var en makalös afton jag tillbragte ute i lapplägret. Jag var med om att jaga tillsammans korna, när de skulle mjölkas. Jag fick öfva mig att kasta lasset, hvarmed de skyggaste renarne fångades. Omtrampad, nästan nedtrampad af renar var jag färdig att skrika af förtjusning. Väl förtrogen med skidor lopp jag i kapp med Mari nedför de branta höjderna. — I skymningen slogs ena tälväggen tillbaka, och Maris man utträdde. Hade hon väckt

min förvåning, gjorde han det i ännu högre grad. Lång och smärt, med ett vackert, ehuru något pussigt ansikte, hade han af lappen ingenting annat än det svarta håret, som hängde långt ned på axlarna. Han passade ej för lappdräkten eller den icke för honom.

— Mina skidor! ropade han retligt.

Mari skyndade att ställa fram ett par ovanligt breda skidor för hans fötter.

Det första han gjorde, när han väl fått remmarna om vristen, var att tumla omkull. Med en ed reste han sig upp och när han i detsamma fick sikte på mig, tycktes han skygga till, gaf skidorna en spark och ropade på svenska åt Mari att följa sig in i kåtan. Mari lydde med ett lyckligt leende.

— Nu liten mamsell fara hem, sade Pako. Fru med svarta ögon lurad, ha, ha, ha!

Han visste icke, Pako, hvad som väntade mig, när jag åter kom hem till min styfmor. Man måste betala sina nöjen och jag fick betala mitt. Hälst hade hon velat förbjuda mig hvarje umgänge med de föraktade lapparne, men min far, som hemkommit, motsatte sig helt kort utfärdandet af ett slikt förbud, och snart tillbringade jag hvarje ledig stund hos Mari.

Mannen såg jag sällan eller aldrig till.

Han höll sig mäst i tältet eller ströfvade omkring i skogarna. Det dröjde icke länge förr än jag upptäckte, att Mari i smyg för hans räkning från staden köpte ägg, fint bröd och kött.

I kåtan fick jag aldrig inträda, men tvänne gånger såg jag Maris man komma därifrån med blossande kinder och vacklande gång. »Maris man mycket svag efter svår sjukdom», upplyste Pako.

Mari grät, men sade ingenting. Det var tydligt att hon på lappkvinnans ödmjuka, slafviskt hängifna sätt tillbad sin herre och man. Pako berömde honom ständigt och talade om hans snabba häl, hans många renar, hans rika silfverhand (frikostighet). Men det föreföll mig dock, som om den gamle undvek honom så mycket som möjligt.

Emellertid vandrade hela skaror af folk ut till lägret för att se på vackra Mari och hennes besynnerlige man. Mari besvarade alla frågor med den skenbaraste ärlighet och öppenhet. Hon berättade långa historier om mannens sjukdom, »hur vargar velat taga hans bästa ren, hur klyftan var falsk, hur han fallit och stött hufvudet och sedan dess varit mycket svag.»

Blott en enda gång var mannen inne i staden. Det berättades då som något exempellöst, att när handelsmannen i hörnet bjudit honom en torrisk såsom bevis på sin vänskap, han i stället för att på lappars sed genast sticka gäfvan i munnen, kastat den i ansiktet på gifvaren och bedt honom draga så långt vägen räckte.

En afton i skymningen kom Mari hem, och under förvändning att spå mig, tillhviskade hon mig den underrättelsen, att Pako och hon i all tysthet skulle bryta upp om natten och återvända till fjällen.

Att icke få återse Mari ännu en gång föreföll mig

omöjligt, och jag lofvade att klockan tre om morgonen vara nere på isen; öfver hvilken aftåget skulle ske. Löftet blef svårt att hålla, men slutligen lyckades jag öfvertala husan att väcka mig, och straxt efter tre var jag vid målet.

Där möttes jag af en oförgätlig syn. Inloppet till vår lilla stad utgjordes af ett tämligen bredt sund och bildade i sin vinterdräkt en djup dalsänkning, på ömse sidor omgifven af höga, skogbevuxna berg. I fjärran glittrade det isbundna hafvet och i öster glänste en bred strimma af ständigt växlande ljus.

Tätt intill stranden stodo Pakos och Maris sex hundra renar uppställda, åtta och åtta i bredd, utgörande en lång, mjukt buktande, i gråbrunt skiftande linie. På en liten kulle, med det bleka, gulbruna ansiktet vändt mot den sig så småningom höjande solen, knäböjde Pako, mumlande mystiska ord öfver skidstafven, som han höll i sin hand, under det att Maris och Pakos tjänare på sina skidor stodo i uppmärksam och orörlig förväntan. Bakom dem såg jag Mari. Hon låg på knä framför den akja, i hvilken hennes man satt instufvad, och var sysselsatt med att snöra igen fotsacken, en förnödenhetsartikel som jag aldrig förr sett bland lapparna. Maris långa, mörka flätor släpade på den skimrande snön, den blå, toppiga mössan bar hon käckt uppskjuten öfver pannan, den hvita renhudskoltan med dess purpurröda bröstlapp var kring midjan hårdt åtdragen af ett rikt silfverbälte. Mannen var mulen och dyster.

— Så sent liten mamsell kommer! — ropade Mari med strålande ögon. — Nu hinner jag knappt säga farväl

och tacka dig, som inte blygs att visa vänlighet mot en staccars lappkvinna!

Mina ögon tårades. Jag hade just icke så många att hålla af på den tiden.

— Kan du inte stanna hos oss? — frågade jag beklämd. Mari log; så kysste hon ödmjukt min hand.

— Liten mamsell mycket god, sade hon vänligt. — Men Mari vill inte stanna, om hon än finge all världens fina kläder, eller ett hus af silfver. Mari vill tillbaka till fjällen; Mari mycket lycklig. — Och nu far hon bort med sin lycka, — tillade hon med en strålande blick på mannens ovänliga ansikte.

Nu sprang Pako upp, och som genom ett trollslag fick hela taflan lif.

Tjänarna flögo fram och åter; hundarna skällde, Pako kastade sig i en akja förspänd med en halftämd ren, och jag hann knappt sticka i hans hand en rulle tobak, som jag längesen köpt för detta ändamål, förr än tåget satte sig i rörelse. Först ilade Mari på sina skidor. Efter henne kommo de ståtliga, hornprydda renoxarna; efter dem mödrarna hvilka midt bland sig hade de små kalvarna, så hela den öfriga hjorden, bildande en nästan öfverskådlig massa. Slutligen följde akjorna med sina rikt utpyntade dragare.

Hundarna, åtta till antalet, sprungo på ömse sidor och höllo en sådan ordning i de täta leden, att icke ringaste oregelbundenhet kunde upptäckas.

Maris och Pakos tjänare avslutade tåget.

Bärgtopparne glödde i allt rikare färg. Ändtligen höjde sig vårmånadens tidiga sol fullkomligt och kastade en guldglänsande flod öfver snöfälten. Bländad tillslöt jag ögonen, och när jag efter några sekunder öppnade dem ånyo, uppgaf jag ett ofrivilligt utrop af beundran. Genombrutna af solstrålarne höjde sig de lätta, hårda snöflingor, dem renarne med sina hofvar upprörde, långsamt uppåt likt en luftig, rosenröd, skimrande dimma, genom hvilken den aftågande hjorden afteknade sig luftigt trolskt likt en försvinnande drömbild. Jag vågade knappt andas.

»Och sol går upp och sol går ned,
och lyckan ler bakom fjällen»

Ljöd i fjärran Maris röst allt svagare och svagare.

Sol går upp, sol går ned — — —.

Det egendomliga knäppandet af renarnes fötter var snart det enda ljud jag urskilde.

* * *

På hösten skickades jag till Stockholm för att konfirmeras. Min styfmor var stockholmska och kunde aldrig förgäta sin »extraktion». Hon påstod, att det var enda sättet att göra folk af mig. Jag var borta två år och kom hem, märkvärdigt förbättrad, påstod min styfmor.

En af mina första frågor var efter Mari. Ingen visste dock något om henne. Pako hade varit nere en gång, men låtsade då icke ens komma ihåg hennes namn. En annan gammal lapp hade under inflytelse af ett rus sagt, att »Maris man var mycket dålig lapp. Sälja renar, fara stad,

supa, spela hela dan. Renar dö, illa skött — Mari aldrig sjunga mera».

På midvintern inföll den sedvanliga marknaden. Jag satt vid fönstret och betraktade med en viss stockholmsk öfverlägsenhet den böljande människomassan. Plötsligt såg jag en stor hop skocka sig kring ett föremål, som jag otydligt trodde mig urskilja vara en ren med akja. Då kunde jag ej längre tysta barndomsminnenas röst. Jag förmådde icke längre spela fin dam. Kastande en kappa omkring mig smög jag mig ut. Folket stod så packadt att jag endast med möda förmådde tränga mig fram. Ändtligen stod jag i första ledet. Jag såg en akja förspänd med en ovanligt ståtlig ren, som med dessa djurs sällsporda tålighet stod alldeles orörlig trots oväsendet och stojet omkring honom. En affallen lappkvinna i helvit kolt höll tömmen i sin hand. Hon vände sig till hälften bort från en ung lapp, som stod vid renens hufvud och med en besynnerlig mörk, än hånande, än bedjande blick sökte att fånga hennes öga. På andra sidan om renen stod en man klädd till hälften som lapp, till hälften som herreman. I stället för den röda, toppiga mössan bar han en illa medfaren filthatt; under den sedvanliga kolten framskymtade linningen af en skjorta, och i stället för att hafva benen lindade med band eller beklädda med vadmal hade han ett par svarta benkläder, som nedtill voro instuckna i pjäxorna. Jag igenkände genast Mari och hennes man.

Mari hade åldrats mycket. Kring munnen låg ett drag af djupt lidande, och ögonen hade ett skyggt, oroligt

uttryck. Hennes man var ännu mera förändrad. Ehuru han ännu bibehöll en skymt af sin forna manliga skönhet, bar han i det svällda ansiktet dryckenskapens och förfallets omisskänneliga insegel.

Just när jag kom fram, hörde jag Mari säga i bedjande ton:

— Kom nu, Gustaf. Det blir sent och vägen är lång.

— Ja, skynda på! — ropade gäckande den unge lappen vid renens hufvud.

— Sätt dig i, skall jag köra, — sade Mari med en viss fasthet, ehuru man såg, att handen som höll tömmen darrade.

— Hvad tar du dig för ton? — hickade mannen, — tror du kanske jag låter befalla mig af — af en kvinna? Hva' sa'? —

— Nej, det tror jag inte, — svarade Mari ödmjukt.

— Men du sade nyss, du ville fara. —

— Det var då det. Nu blir jag kvar. —

— Bra! det var rätt! — ropade den unge lappen och gaf Mari åter en lång, egendomlig blick. — Du inte behöfva gå hustrus väg. Du kan skotta din egen. —

Maris läppar skälfde, och hon böjde sig ned i det hon tycktes ordna selygen.

— Hvad säger du, Thord? — frågade mannen med en rusigs hela reslighet. — Tror du kanske, att jag inte är herre i mitt hus?

— Lappens hus vara snön, och öfver snö råda vind, — svarade den tillfrågade med uppenbart hån.

Folkhopen skrattade.

Maris man betraktade den med ursinniga blickar.
— Jag skall visa, att jag och ingen annan är den som råder, — skrek han.

Raglande nalkades han Mari.

— Spänn ifrån renen!

— Hvarför? — frågade Mari, i det hon skyggt och utesägligt bedjande såg på honom.

Mannen tycktes vekna vid denna blick; han slog ned ögonen.

— Du nog vara en dugtig karl, du Gustaf, — ropade i det samma den unge lappen hånande. — Men bäst ändå att hustru taga dig i kanten. Hon orkar nog med dig.

— Nej, hör på den där, — inföll en käck bonddräng, som höll sin käresta om halsen. — Han har munlädret smordt. Hurra för lappskinnet!

Maris man mumlade en ed mellan tänderna.

— Spänn ifrån renen! — befalde han.

Mari betraktade honom åter bedjande som en hund, hvars herre ämnar döda honom; därpå lydde hon långsamt tillsägelsen.

Mannen kraflade sig upp på den omkullstjälpta akjan.

— Hvem vill köpa en dragren? — ropade han med skrällande röst.

En glödande rodnad steg upp i Maris ansikte och ögonen fylldes med tårar.

— Fem riksdaler bjudet, — ropade den unge lappen skrattande.

— Och jag bjuder sex!

— Och jag sju!

— Och jag åtta!

— Jag bjuder fem för horna, så kan nå'n ann ta' steken.

— Ja, vi slå oss ihop. Ro hit med krittret. Femton riksdaler kontant!

Så ljud det rundt omkring under stojande skrik och skratt.

Slutligen stannade högsta budet på tjugo kronor. Mannen höjde skidstafven, som tjenstgjorde såsom klubba och skulle slå till, när Mari helt hastigt reste sig upp från sin hophukade ställning och grep honom i armen. Hon var dödligt blek, och ögonen flammade af förtviflans beslutsamhet.

— Detta blir icke af, — sade hon med fast röst.

— Renen är min och säljes icke. —

Stum af förvåning betraktade henne mannen.

— Är du galen, kärring, — skrek han slutligen och sökte rycka åt sig tömmen, som Mari ånyo fattat i sin hand.

Lappkvinnans slafviska undergifvenhet för sin herre och man fick då ånyo öfvertaget; beslutsamheten i Maris öga slocknade. — Det är vår sista dragren, — mumlade hon, — och utan den kan jag aldrig komma åter till fjällen.

— Håll munnen med dina fjäll, — sade mannen, som vreden tycktes hafva gjort mera nykter. — Jag tänker aldrig i tiden sätta min fot dit vidare. — Släpp tömmen, säger jag!

— Nej, nej!

— Släpp remmen, eller vid lefvande . . .

— Nej, Gustaf, nej!

Folkmassan började mumla. Den tog tydligen parti för Mari, hvars förtviflade utseende kunnat röra en sten.

— Vill du släppa?

— Nej, nej. Du har handladt hårdt, men så hård kan du ej vara.

Med en svordom ryckte mannen remmen ur Maris hand och tilldelade henne med densamma ett så väldigt slag tvärs öfver ansiktet att en blodröd valk höjde sig.

Mari stod för ett ögonblick orörlig. Sedan förde hon med ett smärtsamt skri handen till det slagna stället, såg sig omkring med förvirrade blickar och trängde sig smidigt genom den hoppackade folkhopan. Hon ilade ned till isen.

— Rädda henne, rädda henne! — ropade jag, i det jag sprang nedför backen.

Ett tungt plaskande hördes i brandvaken. Ögonblicket därefter såg jag den unge lappen, som nyss hånat och gäckat hennes man, ila förbi mig och de andra ned till vaken, kasta pälskolten på iskanten och hoppa i vattnet. Tvänne gånger kom han upp ensam. Några unga bonddrängar började emellertid att slå sönder isbräddarna för att så underlätta hans bemödanden. Ändtligen syntes han ännu en gång, och upp ur det isiga vattnet gled nu bredvid hans svartmuskiga hufvud ett dödsblekt kvinnoansikte med tunga flåtor.

Efter några ögonblick voro så väl Mari som hennes

räddare uppdragna på isen. — »Bär henne hem till oss», — sade jag djupt uppskakad. Men ingen af de kringstående rörde sig. Det var ju bara en lappkvinna, och att vidröra en drunknad ansågs dessutom medföra olycka. Mina böner kunde omöjligt förmå någon af bönderna att låna ut sin släde af fruktan att släde eller häst skulle blifva förtrollade; än mindre ville någon hjälpa till att bära henne. Ändtligen anskaffade en af stadens pojkar en dragkälke, och den unge lappen och jag lyckades med stor möda att öfver torget föra Maris döda kropp till mitt hem. Hennes man syntes ej till; han hade, enligt hvad vi sedan fingo höra, smugit sin väg, lemnande både ren och akja i sticket.

Trots min styfmors häftiga invändningar lemnade min far sin egen sängkammare åt den drunknade. Läkaren efterskickades och vi gjorde nu allt för att söka återkalla Mari till lifvet, men förgäfves.

Den hvita renen, som Mari kallades af sitt folk, hade slutat sitt tunga lif, hvars morgon en gång syntes så ljus.

Tyst ordnade jag likrummet efter mitt sinne och smög mig så ut för att få gråta ostörd. På kvällen satt jag uppe och arbetade på den enkla garneringen, som skulle pryda Maris kista; ty för att icke allt för hårdt pröfva min styfmors tålmod skulle Mari redan tidigt påföljande morgon flyttas till »grafkällaren» och där afhemtas af sitt folk, eller också sedermera såsom själfspilling jordas i tysthet.

Alla lappar hade redan samma dag försvunnit ur staden, och af Maris man kunde icke ett spår upptäckas. Hans och Maris tält hade likväl blifvit kvarlämnadt, och där fick man reda på åtskilliga i en lappkåta högst oväntade saker, däribland ett par smutsiga romaner, några tidningar, en hårborste, näsdukar m. m. Men man fann intet, som kunde för öfrigt sprida ljus öfver hans personlighet. Thord tycktes också vara försvunnen, men detta var dock icke händelsen. Vid elfvatiden hade jag mitt arbete färdigt och när jag reste mig upp för att taga godnatt af min far, som delat min vaka, tyckte jag mig höra ett svagt buller i det rum där Mari sof den sista sömnen. Vi öppnade dörren, och då möttes våra blickar af en egenomlig syn. Tämlichen högt på den röda soffan, till hälften öfverskyggad af de mörka grenarne från ett par stora neriumträd, låg Mari i sin vackra dräkt, med det bleka ansiktet klart belyst af skenet från en trearmad ljusstake, som stod vid hennes hufvudgård. Vid hennes fötter satt hopkrupen en ung lapp och betraktade henne med stirrande, förvridna blickar. Det var Thord.

— Se där ligger hvita ren, — mumlade han — vargen tog den till sist. Hvita ren vara död. Vargen jagat den till döden! Usla Thord — usla man döda hvita ren. Han ingen lapp, han inte älska Mari. Thord älska Mari, Mari! —

Här brast han ut i snyftningar som ett barn och rullade sig i vild förtviflan fram och åter på mattan.

Så drog han upp slidknifven, afskar med ett enda snitt en af Maris vackra flåtor och gled ut genom dörren, innan vi hunno hindra honom.

En och en half vecka förflöt, men ännu hade ingen infunnit sig att begära Maris kvarlefvor.

Lapparna voro som bortblåsta, och trots alla efterspaningar kunde man icke upptäcka hvarest Maris man höll sig dold. Man trodde sig emellertid veta, att han på goda grunder höll sig undan. Ändtligen infann sig en gammal darrande lapp med mössan under armen hos stadens borgmästare och bad i ödmjuka ordalag att Maris kista måtte till honom utlämnas. Hans begäran bifölls, och redan samma dag lämnade Pako — ty att det var han, har jag bestämda skäl att antaga — staden med sitt sorgliga sällskap.

Pako uppsökte ej denna gång »liten mamsell», troligtvis af fruktan att utsätta sig för några frågor, men när dejan på morgonen öppnade ladugårdsdörren, vände en vacker ren sina tåliga ögon mot henne. På det granna selyget satt en smutsig papperslapp hvarpå lästes: »Till liten mamsell från Mari.» Det var den omtvistade dragrenen; jag kände strax igen honom. Men trots all kärlek och omvårdnad tycktes renen icke trifvas. Han mattades allt mer och mer, och det dröjde ej länge innan jag en dag fann honom liggande död.

Detta är nu omkring trettio år sedan. Pakos »gamla ben» ha utan tvifvel längesedan »gått till grafven». Må-

hända har »god lapp» också gömt Thord i samma jord som »hvita ren». Och ännu är det, så vidt jag känner, en gåta hvarför Maris man drog den föraktade lappkolten och inträngde inom kretsen af ett folk, som ingen främling kan helt förstå.

En "storbegravning" för tjugo år sedan.

I bryggstugan voro stora tillfälliga bord anordnade af bräder lagda på bockar; i spisen flammade en brasa, vid hvilken man kunnat steka en oxe hel; på hällen puttrade och fräste pannor och kastruller, under uppsigt af »kokmor», en

Norrländsgubbar.

liten mager kvinna med rödt hår, röd nästibb och rödkantade ögon; på gården lågo öltunnor och dricksfat på »lut», med tennstop bredvid, i ordning för törstande munnar, och från hvardagsstugan, där »förtrakteringen» och matsäcksmaten gjordes i ordning, hördes ett sorl, som från en svärmande bikupa. Egentligen borde det hafva varit en sorgsam dag på Hälge gård, ty klockan 10 skulle husbonden, kyrkvärden Pär Karlson begravas. Han hade dött helt hastigt och stod nu lik i sjöboden, nyrakad, nytvättad, svept så vackert i lenong och broderad kambriksskjorta, att man aldrig sett »en likare död». Själva boden var prydd med unga björkar och festoner af lingonris — en lyx, som hittills varit okänd i bygden och mot hvilken själfva den döde tycktes opponera sig, ty det låg ett mörkt, hotfullt uttryck öfver de sträfva dragen, och högra handen var knuten, som i vrede. Men hvad kunde hans vrede uträtta *nu!*

I »lillkammaren» satt »a mor», iklädd svart bombasinsklädning, svarta bomullsvantar, hvitt förkläde och snibbhalsduk, med näsduken hoprullad i handen och psalmboken upp och ned vänd i knäet. Kyrkvärden hade varit byns rikaste man, och att han alltigenom skulle »sörjas som folk» det hade nämдемansmor, som åtagit sig värdinneskapet, gifvit sig näcken på, och då var det säkert. Därför satt nu »a mor» i arrest, ty hon hade visat sig begravningsdagen, innan prästen kom och hemtade henne, så skulle väl ingen ha trott att hon egde »hvarken hjärta i bröstet eller vett i hufvudet», och det hade då gått nämдемansmors heder som förstyre allt för nära.

Hvita lakan hängde för alla fönster; en bred väg af hackadt granris ledde från förstugukvisten ut på landsvägen; stallen voro utrymda, så att de främmandes hästar skulle få rum, och på logen voro stora bord, med dricka och påbredda smörgåsar, ställda i ordning åt folket. Det skulle bli en »storbegrafning» som ännu ingen sett maken till.

Hela veckan hade man bakat, skurat, kokat i grafölsgården; men nu mot slutet var det ändå, som om sysslorna växt upp ur jorden.

I salen i hälgdagsstugan, höll nämдемansmor, klotrund, svettig, röd och med uppfäst kjol, på att duka herrskapsbordet, där prästens, klockarens, skollärarens och fanjunkarens skulle sitta. Salen var ett stort, fyrkantigt rum med marmorerade väggar — eldröda ringlar på grå pappersbotten — öppen spis och ett tjockt lager af finhackadt granris på golvet. På ena väggen hängde »Napoleon och Josefine» i svarta träramar, båda så svullna och snedvridna i ansiktet, som om de nyss varit i batalj. Genom nämдемansmors försorg försvunno de helt hastigt bakom ett par fina drällhandukar. »Josefine hade ju en illnaste röd klädning, kan tänka.» Midt emot hängde ett helt galleri af skönheter i korsetter, pudradt hår och muscher. Kyrkvården hade kommit öfver dem på en auktion och troligen ansett dem vara värda en spik hvar. Med dem gjordes processen kortare. De vändes helt enkelt mot väggen och fingo med damtrasan ett hastigt slag på baksidan. »Att skylä all den otäckelsen kunde då rakt ingen stå ut

med.» Innanför salen fans ett litet mörkt rum med nedrökta tapeter, piphylla och chiffonier. Här hade varit kyrkvärdens allra heligaste, dit ingen af kvinnfolken fått sätta sin fot annat än i och för städning. Alla möbler, såväl här som i salen, voro klädda med hvita »var» och, där sådana fattades, insvepta i dukar, lakan eller servetter.

Allting tog sig så »bedröfligt» ut, som man någonsin kunde begära. Luften var tung och tryckande; lukten af granris nästan bedöfvande. »Man riktigt *kände*, att man var i en grafölgård», som nämдемansmor belåtet uttryckte sig. Midt i salen var ett bord för trettio personer redan färdigdukadt. Strax bredvid stod »herrskapsbordet», som pryddes af husets hela silfverrikedom: två massiva armstakar, en kaffekanna, en tekanna, fyra stycken skålar, två »silfverrofvor» med kedjor, hvilka lågo utbredda likt ormar, en sockertång, två dussin téskedar och två höga förgyllda tumlare, hvilka stodo framför prästfolkets kuvert. På det stora bordet funnos flere brännvinskarafiner, men här endast tvänne utskurna ölstänkor af trä. Framför hvarje talrik lågo knif och gaffel med hornskaft och matsked af silfver. Riktiga jättar till brödkorgar, på hvilka voro upplagda: hårdt bröd, framugsbröd, tunnbröd, limpa, vörtbröd och jästkakor, stodo på brickor färdiga att kringbjudas. »Smörtårtan», middagens förnämsta rätt, kokmors stolthet och nämдемansmors fröjd, stod för sig själf på ett bord. »Den hade lyckats alldeles obegripligt.» Öfver fem kvarter i fyrkant, var den två tum vidare än någon dittills i byn

åstadkommen tårta, och »sviskonfyllningen var så stadig, att den höll att gå på.»

Gökklockan slog sju. Brådskan och oron växte i hvarje ögonblick.

Svettiga och barbenta, sprungo pigorna stugorna emellan; drängarna bredde ut halm på vinden, där den ungdomligare delen af nattgästerna skulle ligga; nämдемansmor hvirflade omkring som ett oväder, och »a mor» tryckte näsan platt mot fönsterrutan af längtan att komma ut. Under de tolf år hon varit gift hade hon knappt sammanlagdt suddigt så mycket som i dag. Benen värkte, och det kändes så »konstbesynnerligt» i hufvudet.

I bryggstugan rådde fullkomligt uppror. »Kokmor» var i allmänhet »inte god att ta's med», men i dag var hon värre än vanligt. Det kunde Stina intyga, som var alldeles uppsvälld i ansiktet af gråt och örfilar. Men så ville då häller rakt ingenting »gå till». Fårsteken hade blifvit bränd och låg och svalkade sig på ett fat; grisstackarn ville rakt inte bli brun, »utan spotta och fräste, så det var både synd å skam att höra på'et»; vattsoppan blef för tunn, och risgrynskakan sprack. Vallpojken tjöt i ett hörn, halfskållad af en panna hett vatten, som Stina hållt öfver honom; Jonke och Pär, sönerna i huset, två 10- och 11-års pojkar, slogos om ett bakelsefat, och så kom nämдемansmor »te på köpet» och frågade, om inte kaffet var färdigt. Det var så man kunde gå åt!

Endast utanför den döde var det lugnt och stilla. Som genom en tyst öfverenskommelse togo alla en krokväg,

för att slippa gå där förbi. Husbonden var fruktad än i döden, och dessutom visste vidskepelsen förtälja, att den som tre gånger på samma dag gick en död förbi snart skulle följa honom efter.

Klockan 8 började ett visst lugn infinna sig efter stormen. Nämndemansmor slog sig ned på huggknubben och torkade svetten ur sin skinande panna, kokmor stärkte sig i smyg med ett glas brännvin, Stina smög sig bakom knuten och tvättade sitt rödflammiga ansikte med ättika och såplödder, »a mor» hade fått 25 hjärtstyrkande droppar på en sockerbit, vallpojken en trasa kring benet och en helande kringla i handen. Kaffet »var klart som kristall» och hade en lagom smak af kanel, allt var i bästa ordning; gästerna kunde få komma när de ville.

Plötsligt hördes ett förfärligt gny och oväsen från hälgdagsstugan. Jonke och Pelle hade i all hemlighet smugit sig upp på vinden för att leka i halmen, men kommit i lufven på hvarandra. Som en skottspole flög nämndemansmors trinda figur öfver gården och uppför den branta vindstrappan. »Vet ni inte hut, pojkar», ropade hon. »Ner me er å sörj, å de' på eviga minuta!»

Nu började »utsocknes-folket» på att komma. Kärra efter kärra körde med anständig långsamhet upp på gården. Framtill sutto far och mor, baktill voro hösäcken och drängen fastsurrade, höll jag på att säga, men så var det inte. Det var bara hösäcken, som var fastsurrad, drängen fick följa med »bäst han gitte». Också presenterade sig de fleste i de mest benbrytande ställningar.

Gummorna voro klädda i svarta klädningar med brandgula skoningar (hvilka tillika med »hvitstubben» voro uppfästa för att skyddas mot damm), stort förkläde, hufvudduk och ridikyl, där psalmboken, näsduken, Hoffmans droppar och en ask sockerpullor hvilade i vänskaplig förening. Gubbarna buro mörka, hemväfda vadmalskläder, lånade svarta hattar, nattkappor, hårslinga öfver västen, lädergaloscher och paraply. Ett par »storgubbar» voro uppsträckta i frackar med runda skört, tjocka, hvita halsdukar och stärkragar, som gingo ända upp till öronen.

Nämдемansmor, nu i »toalett» — nedsläppt klädning och mörka ränder af matolja i det lingula håret -- neg och tog emot, ånyo varm och röd. Stina, hvars kinder efter tvagningen glänste som ett par vinteräpplen, ehuru något »tummade», bjöd »välkomst trakteringa», kaffe och en fjärdels kaka vasselbröd, på hvilken låg en klick smör, en skifva ost och ett »rån». De fleste bland gästerna nöpo likväl endast en »smakbit» af brödet; resten knöts in i »matsäcksduken», som prof på grafölsmaten. Klockan 9 voro alla de inbjudne samlade. Gården låg strax invid kyrkan, så liket skulle »bäras upp» af de närmaste släktingarna. När kyrkklockan ringde första gången, kom prästen, åtföljd af klockaren. Prästen var en medelålders man med en upp- och en neddragen mungipa, hvilket gjorde att han såg ut som om han begrof med ena sidan af ansiktet och vigde med den andra; eljest var han blek och fet samt hade en »alldeles obegriplig predikarförmåga». Klockaren var lång och mager med röda kindknotor och en mun, som

tycktes kunna sluka allt, både präst och församling. Sedan »vördig prästfar» hållit till godo med en kopp kaffe, lade han kappan öfver armen, harklade sig och ställde stegen till »lillkammaren»; stunden var kommen. Begravningsfolket ordnade sig kring trappan; bärarna vecklade upp de långa likhanddukarna, nämдемansmor tog Pelle och Jonke, en i hvardera handen. På allas ansikten lästes ett slags anständig nedslagenhet, men förgäfvets såg man sig omkring efter ett enda verkligt uttryck af sorg. Pär Karlson hade varit en hård man, som med omutlig stränghet hade tagit ut sitt. Sträf och fordrande, hade han jäktat folket nästan till döds med arbete och skonat sig själf lika litet. Hustrun hade han drifvit upp till en förvånande arbetsduglighet; barnen hade han knappt låtsat se. Men *en* dygd, norrländingens förnämsta, *gästfrihetens*, hade han ägt i högsta grad. Ingen hade fått lämna hans hus utan traktering, och så väl vän som fiende hade varit välkomna till hans bord. — Prästen dröjde länge. Slutligen kom han dock, ledande »a mor» vid handen. Hon såg trött och förvirrad ut. Blicken flög hastigt mot sjöboden, och de valkiga fingrarna hoppade nervöst på klädningen. Hon kände sig lika ängslig till mods, som när hon »stod på gången», och lika yr och besynnerlig, som om hon länge stått i ett tröskverk, hvilket hastigt stannat.

Kyrkklockorna ringde andra gången; dörren till sjöboden öppnades, och nu kommo bärarne sakta utbärandes med sin sorgliga börda. Kistan, en riktig herrskapskista med fem silfverstjärnor på locket, hvilade tungt på de

hvita bindlarna. En konstgjord, erggrön krans med pappersblommor prydde hufvudänden, en annan låg vid fötterna. »Hedersamt skulle det vara alltigenom. *Ängsblommor* kunde ju hvilken torpare som hälst bestå sig.» Processionen ordnade sig, med klockaren i spetsen. Närmast kistan gingo prästen och sönerna, hvilka senare af nämдемansmor fått hemliga order »att gråta så att det hördes», därefter »a mor» och en bror till den döde, så de mer aflägsna släktingarna och till sist »vännerna». Solen sken varm, fast det var tämligen sent på hösten; de gulnade björkarna på skogsstigen skänkte ingen skugga, bärarna pustade och skredo endast sakta framåt. Slutligen var dock tåget framme vid kyrkogårdsporten. Processionen, som kommit något i oordning, rättade sig. Prästen tummade på kragen och vände begrafningsprofilen till, bärarne satte ned sin börda och torkade sig i ansiktet, »a mor» sväljde viljelöst sked på sked af Hoffmans droppar, som medlidsamma grannkvinnor erbjödo henne. Hela kyrkvallen och största delen af kyrkogården var packad af nyfikna, Kyrkoportarna slogos upp, bärarne upplyfte kistan å nyo, och så började klockaren att »sjunga in liket». Grafven var klädd med granris, och jordfästningen försiggick med all önskvärd högtidlighet. Prostfar, som fått 50 riksdaler i likstol, öfverträffade sig själf både nu och sedan vid personalierna. Klockaren sjöng, som om han haft fyra klockares kraft i sin strupe; några af de blödigaste kvinnorna snyftade; Pelle och Jonke, som blefvo rädda, när de sågo kistan sänkas ned i det mörka djupet, gråto så vackert man nä-

gonsin kunde begära. »A mor» darrade i hela kroppen. Det kändes alldeles som om kistan lyfts från hennes axlar, och hon erfor ett oemotståndligt begär att räta upp sig — mer och mer! Brodern räknade efter hur mycket som skulle falla på hans lott; de andra släktingarna hur mycket som hade *kunnat* falla på deras lott, om han bara inte gift sig. Och vännerna? Ja, de tänkte på hur mycken onödig ståt, som utvecklades för »en tocken smulgråt som han». Ingen enda kom i håg all den gästfrihet de åtnjutit på Hälge gård. Men hur säger ordspråket? Tärd mat, ingen mat!

»Af jord äst du kommen, till jord skall du åter varda», ljöd prästens röst. De tre skoflarna mull föllo, och så var kyrkvärden Pär Karlson i Hälge gömd och — glömd.

Och middagen? Ja, den blef »hedersam» alltigenom. Nämдемansmor var idel srett och belåtenhet; prästfar höll ett så tröstesamt tal till enkan, att det knappt fans en gumma, som inte tyckte sig kunna stå ut med att mista gubben på »såna konditioner»; klockaren åt som om han haft åtta klockares magar att fylla; öfverallt belåtenhet och skinande anleten. Den enda, som stretade emot, var grisen, som på inga vilkor ville släppa till skinnet, men det gjorde ingenting: han blef uppäten ändå.

Klockan 9 skedde uppbrott. Ölståndkorna och brännvinsbuteljerna hade gått så flitigt omkring, att »gubbarna kände sig liksom litet knäsvaga». Med drängarna var det ej stort bättre. Men som hösäcken nu var borta, så hade de plats att gira med benen. Gummorna hade matsäcks-

knyten så stora, att de knappt visste hvar de skulle lägga fatosten, som lämnades i »färdknäpp.»

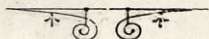
Skämt och munterhet hördes litet hvarstädes, »ehuru i all anständighet, förstås». Ja, själfva vördig prästfar vände ett par gånger »af misstag» bröllopsprofilen till. Ingen enda kom ihåg *hvarför* man egentligen samlats här. Men på logen satt vallpojken och grät.

— Hvad gråter du för? stammade klockaren, som var ute och hämtade frisk luft efter sina ansträngningar.

— Han skänkte mor två kappar ärter i fjol, snyftade gossen.

— Skäms du inte att gråta för två kappar ärter! röt klockaren.

Visst var det litet att gråta för, men för den döde var det mycket nog.

Hurules kättinga fick själa tebakars.

(Saga i allmogestil.)

ä' va' en gång
en kätting, som
va' ohiskligt stor
i truta ä' slängd
i näfva båd' te
arbete ä' smälle
te. Gubben hon
hadde va' liksom

lite' harmodig åf seg, så hon fick vesnes ä' lefve häst hon
gitte, ä' styre ä' ställe me' smulorna dom hadde akurat
som dä föll na ien. Ve missommarstia skulle hon 'sta ä'
lägga väfva på bleke', men dä hadde regne en hel månens
ti', som om himla vuri' öppen, så jola hon va' så upplöst

å' skvattig, att hon darre som en nykokten palt, när man satte föttren på 'na. Men käringa va' inte van te ge ätter, å' inte ville hon göra't nu häller, utan hon sa åt gubben, att han skulle bära väfva ut på lägda.* Så gjo'len å'. Själff hugg hon tag i andre äen, å' spjärnte emot dä vär-schta hon örka, så att tygabiten skulle bli riktigt rarer å' spänder, kan tänke. »Ja' tycke'», börje gubben å' bliga uppåt himlen, men nu bliga käringa på honom i ställe', å' då val'en kaf tyst vä däsamma.

Nu pinna dom väfva, å' så stälde käringa seg på stugobron å' vänte på solsken, men vänte fick hon. Hva' dä inte sqvala ittrigare, inte sqvala dä mindre, å' te sist gick dä me jola' som me nämдемans gris: hon nekte att ta emot nå mera. Å' där låg väfvabiten ute på lägda å' gunga, akurat som en skumfåra på en vågakant. Men käringa va' inte den som gaf tafft i brådraske.

— Blir fälle nå slut på de hånne elänne, sa hon, å' då *måste* sola skine, sa hon, för dä kan ingen hindre, sa hon.

Men dagarn gick å' inte val dä nå bättre. Höll dä seg nån endaste da', så grina dä så grått, att man inte hadde nån nytta åf'et.

— Jag tycke, börja gubben å' klidde seg bakom öra'.

— Hva tycke far? frågte gumma så ovanligt släter i munna, för i botten va'na alt liksom lite' bruten, fast hon höll kurasche oppe, då dä va' nån som såg'na. Men

* Ängen. Jorden.

gubben vart så tagen åf att få, tycke någe', att han rakt inte kom seg för att säje ett endaste ol.

Så lä dä om en ti' igen, å' regne dä sqvala allt sorgmodigare å' sorgmodigare. Väfvva börje te å mögle; å' till sist va'n så luen* å' grøn som en kålmask.

Hadde nu käringa hatt nånstans te torke väfvellänne inom hus, så hadde 'na gjort. Men dä va' justamente va'na inte hadde. Å' när nu grannars te på köpe, börje å' flisse å' fline å' göra spektakel, vart hon rakt som desperat.

— Vänta J, sa hon, hä finns bot för all ting, om man bara förstår att bruka't. På kvällen när gubben låg å' snarka ätter kornmjölsgröten, smög hon seg upp ur sänga, slängde på seg stickestubben å' hufvudklä't, å' sen hon stärkt seg me tre fadervår å' två psalmvärser, la' hon i väg yst åt korsvägen, där hon visste att »han själf», eller — hien med respekt till säjenes — brukte gå fram hvar torsdagsnatt då dä va' nytänning, å' dä' va' just hva' dä hva' den natta. Just som hon kom fram, slog klocka tolf, å' i däsamma fick hon se liksom någe svart komma faranes ut från länschmansgåla rakt till stubben, där hon satt. Fast hon eljes va' så morsk å' kaxig åf seg, så börjde hon att darre å' hoppe, som om hon hatt skackran** i kroppen, å' knäna dom slog emot hvarandre som ett par trummapinnar. Hon tänkte sta å' rabbla opp en fader vår,

* Luden.

** Frossan.

men hon va' inte kropp att få fram ett endaste knytt: tunga satt som fastlödd i gommen på 'na. Men när han kom närmare å' hon varschna att han hadde liksom skepnad af en kar, börja hon te å lugne seg.

— Strunt, tänkte hon, en kar ä' då fälle bara en kar, å' om ochså dän dänne skulle vara lite' för mer än dom andra, så ä' dä väl inte värdt att ge seg öfver för hä.

Han gle fram som en skugge å' va' svart som en korp. Unner armen hadd'en stora pappersruller eller protokoller, å' bak-te hängde en langen kappa, som va' klyfder midt itu af svansa, som han lagt i knorr lång upp på ryggen, så dä va' rakt pyrdligt.

— Hva vill J? frågte'n, när han fick yga på karinga.

— Ha väfva blekt, svara hon så frank å' frimodig, för på nära håll tyckte hon dä just inte va' mycke mä'n.

— Inte värre än dä, sa han. Nå, hva' få' jag för dä, då?

— Få? Ja, si dä hadde då karinga aldri' tänkt nå på.

— Nå, sa hon, ett tocke hand-tag kan J väl göra för tack, sa' hon.

— Tack själf, sa' han. Inte ä' tiderna värscht uschla nu under tinge', men man måste vara om seg.

Karinga va' svåra pänningsnål, men väfvabiten va' bra lång, å' dän va' närmast att betala kalase, tycke hon.

— J ska' få lärft till tri skjortor, sa hon. Dä tycks J riktigt behöfve.

— Tocka bruktes inte i paradise' på min ti', svarte han, å' sen dess ha jag inga lagt meg te. Nej, bättre

opp ska dä vara! Nu tog han fram ett storte, gulte papper å' ba' na skrifva unner. Men käringa va' honom för hemmastadder.

— En hel'n själ för sextio alnar lärft? sa hon. Tack ska J ha, hä ä' för dyft.

— Nå, som J vill, svarte han, å' börja te å' brådska nerför backen. Men dä va' inte käringa belåten me heller. Vänte! ropa hon, å' högg'en i kappa. I kan väl plute* me' J vet ja'!

Hur dom prata å' språka, så vart dom sams om affarden. Halfva själa skulle bli hanses, den andra härta fick hon behålla själf.

Visst tyeke käringa att dä va' i drygaste lage', men när hon så som te tänke på hur granna flissa, så gick 'na in på komerschen. På moran när gubben vakna, höll han rakt på att tappa yga af lutter förvåning. Där låg väfvabiten ute på lägda så blänkande hvit som om sola skint på'n i sex veckor dag.

— Jag tyeke — börje han — —.

— Tig J, far, sa' käringa, för nu va hon kaxig å' stormodig igen.

Grannars kom å titta, å titta fick dom.

— Blekt ä' han sa' käringa, ja *blekt, blekt, blekt!* Sen höll hon sig för go' att säje ett endaste ol mer, utan sa' åt gubben att han skulle hjälpa henne å' knoga in väfvabiten. Så gjol'en å'

* Pruta.

Men från den stunna va' dä slut me fria i stuga.

Käringa blef så konstig å' bortbytt, att gubben rakt inte kände igen'na. Dä va' som om hon vuri delad i två härtar, å' som om den ena härta inte tålte hva' den andra gjole. På lördagskvällen, när gubben skulle sta å' läsa lite' Guss-ol som vanlitt, läste hon ätter, som hon brukte, me' dän ena mungipa, men mä den andra spotta och fräste hon som en argen katt. På söndan vart dä itter värre. Dom höll aldri' på att komma fram te körka, för när hon tog två steg fram så tog hon ett tebakars, å' dä va' kaf slut, att få na att göra på nå anne vis. Å' när hon till sluts kom dit hon skulle, ställde hon seg midt i körkdöra, me ena foten inne å' me dän anne ute, å' där vart hon ståenes som ett lefvande spetakel. Värseht vart dä när prästen kom för altare, för då börje hon göra tocka konstbesynnerliga gringrimascheringar, att vördi' prostrar rakt höll på att tappa predikarförmåga, å' när klockarn tog upp psalmen, sjöng hon tocka okristliga ol, att gubben rakt vart tvungen att föra 'na därifrån me våld.

Men dä va' inte slut mä dä elänne. Hon vart så argsint å' krångli' att ingen kunde vara i lag me'na. Sa hon ett endaste hyggligt ol, så spotta å' svor hon på, så att gubben trodde att take' skulle lyftas af stuga. Tjufvitt vart hon me', fast hva hon tog mä högra hanna, dä gaf hon igen me den venstra. Allra svårast va' na om nättren. Dä va' som om gubben hatt en björkvebrasa la vä seg i sänga, så illanste het va' hon, å' bara han bjö

te å' slänga i hop yga ett endaste tag, så börje hon te å nyp'en, rusk'en å' dran i härna **, så gubbkra'ke' rakt trodde att han skulle mista vette'. Nu tog dä slut med långsinttheta hanses. Mycke kan man tåla här i väla, men nattron å' matron dä måste man då ha. Gubben satt på seg hälgdagsrocken å' gick till prästen för att klaga sin nö'.

— Käringa min å' så svåra elak, börja han.

— För tocket ondt finns ingen bot, sa' prästen, som va' nygift. Nu gick gubben till doktorn.

— Jag skulle be om lite' meklamenter för käringa min, sa han, å' skrapa me foten dä vackraste han kunne.

— Hon å' så svåra ilsken.

— För tocken åkomma finns ingen bot, sa doktorn, som gick i sorg ätter tredje frun.

Nu vart gubben missmodig, men när dä inte fanns nån bot att få, så va' dä väl ingen annan rå än att hålla te goe me' elänne. Men på kvälla la' han seg på ytter-sia i sänga, så att han skulle kunna kralle seg i golfve, om hon blef för oregerlig å' svår. Natta förut hadde hon slängt'en mot sängbalken, så dä hadde rakt sagt skvatt i'en, men nu fick han dä rart. Dä va' som om han kommi i himmelrike' me' ens. På dän hånne sia va' dä alldeles lugnt å' stilla, å' han fick snarke å' sofva bäst han gitte. När gubben vakne på måran va' dä inte fritt att han tänkte att käringa kolat af utan att han varschn'at — men så va' dä inte. Hon låg där alldeles blankt vaken, å' såg så

** Håret

bli' å' mild ut i syna, som den dag han hadde tagi' ut lysninga. Gubben begrep aldri' en smul, men den som begrep, dä va' käringa.

Att »han själf» skulle spela henne ett tocke spratt, dä hadde hon dä aldri' kunna räkne ut. Att man kunde vara folk me bara en halfven själ, si dä visste hon; å' att han skulle vara så rakt inmarig att sätta dit en aan halfva i ställe för dän han fick, dä hadde hon dä inte trott'en om. Hon kände sig så rakt olyckli', att hon fundera på te å dränke seg. Men när hon klef i me ena bene, så klef hon ur mä dä anra, å' inte gick dä bättre för'na att hänge seg häller. Hon vart så blek å' mager, att man kunde läsa en kungörelse tvärs igenom'na, hon ångre seg så bittert att hon vuri' så katig och stormodig, å' hon låfte seg själf att bli from som ett lam. Men tro nån människa, att hon kunde hälle seg? Te sist råka gubben i tocka kramascher för hennes skull, att han vart uppsagd från torpe', å, själf blef hon stämd till tinge' för skällsord. Nu vart hon rakt ända ifrån seg. På kvälla va' dä nytänning. Dä sprang hon till korsvägen å' satte seg på stubben å' vänta. Just som klocka slog tolf, fick hon se »han själf» komma glianes ut från tingshuse' — utan protokoller unner armen den hänn gånga. — Han såg skinnande gla' ut å' knäffte me fingra, så dä small ur dom som ur en namnsdagsbössa. Hva' vill J? frågte han, dä han fick se käringa sitta där så blek om nosa.

— Ha sjåla tebakars, svarte hon, eller å kan J ta dän andra härta me. J gjole en uschlig handling dän

ganga, ja, dä gjole J. Tvi vale en tocken en! sa hon å' spötte på marka. Aldri' hadde jag trott, att dä fanns någe så nåkt* till som en kar, men nu vet ja', att dä fins nå nåkare.

»Han själf» vart så flat öfver tocke tal, att han rakt tappa koncefta. Men käringa arga upp seg allt mer å' mer, å' ola dom droppa så kringt ur munna på'na som takdropp då torn** går. »Han själf» gjole allt han kunne för att få tig i'na, men se dä va' kaf slut dä. Att få en käring att tige då hon vill tala, si till de räcker inte hans makt te.

Till sist såg han sig ingen annan lefvande rå, än att kasta själalhalfva hennes i käften på'na. Så gjol'en å'. Han tog fram'en ur en koppardosa, som han hadde hängandes kring halsen i ett snöre, som va' alldeles fullt af dosor båd' af koppar, guld å' silfver, å slängde in'en med en tocken fart, att käringkrabba trilla åtabak å' kaf miste måle'. Nu pass'en på å' la' i väg dä fortaste han kunne, men från den tia har »han själf» aldri' gjort upp nån' affärd me' kvinnfolk mer.

Käringa va' inte sen att krafla seg i väg hon håller. Hon bet ihop tändren dä värschta hon kunne, så att hon inte skulle tappa själalhalfva en gång te å' stante inte förr än hon va' hemma å' hadde dricksstope i näfvan. Nu klunka hon å' drack till dess hon kände hur själa gle allt

* Dåligt.

** Åskan.

djupare å' djupare ne'. Te sist fast'nan i magen, å' där val'en sittenes å'. Från den stunna kom fria tebakars i stuga, men värsehta kurasche va' liksom taget ur käringa, å' hva dä lä om, börje gubben te å få tyeke någe å', men han vart just aldri' så stark i den paschasa.

Bina.

tugan var rödmålad och låg på en höjd strax invid sjön. En mager berså af syrener representerade civilisationen, medan däremot naturen representerade sig själf på ett sätt, som gjorde Okö till en af de vackraste platser i Bohuslänska skärgården, och det vill inte säga litet, åtminstone för dem, som lärt sig älska denna art af karg naturskönhet. Bina, ägarinna till stugan, var omkring fyratio år och ogift, gick med tunga, klafsande steg och hade ständigt en yllesjal lindad kring hufvudet. Ansiktet var mörkt både till färg och uttryck, ögonen små och glödande, näsan platt och hvilade på öfveriäppen som på en kudde. Hon var en fanatisk läzerska; sjöng psalmer från morgon till kväll; höll bönemöten och hyste själftaget alla kolportörer, som besökte byn. Ena dagen var hon häftig, oresonlig och nidsk, den andra däremot nästan krypande ödmjuk och gifmild, fast hon, så att säga, höll igen ögonen medan hon gaf. Det var med ett ord, som om hon ständigt örfilat sig själf för att 'bli snäll', men utan framgång. Kanske var det just denna blandning af medfödt ondt och påtvunget godt,

som gjorde henne så osympatisk, ty osympatisk var hon, fast hon, tack vare ett slags rå vältalighet, ägde icke ett obetydligt välde öfver de liktänkande i byn — och dessa voro många. Det var under en rekreationsresa från ett tröttande badortslif som en god vän och jag gjorde hennes bekantskap. Af en händelse komna till Okö, kunde vi inte slita oss därifrån, och så blefvo vi hyresgäster hos Bina, efter som ingen ann' ville eller kunde ta emot oss. Ja, allting hade nog gått bra, om bara inte järnspisen varit. En järnspis är en förträfflig sak, utom när man behandlar den som barn i huset, då blir den odräglig — och det var just hvad Bina gjorde. All hennes förmåga af ömhet tycktes inmurad i detta järnvidunder. Om vi, med tanke på en spis' naturliga bestämmelse, vågade göra upp eld, så där som man i allmänhet gör upp eld i en spis, utan egentlig bäfvan och vördnad, grät Bina så det fräste både om henne och 'barnet'. Dessutom var hon kinkig ända till virtuositet. Kom det en droppe vatten på golfvet, blef där träröta; öppnade vi fönstret, sletos hakarna och blåste gardinerna sönder; sutto vi på bron, nöttes målningen af, och — — Ja, med ett ord, hon var en i högsta grad obehaglig värdinna. Vi hade hyrt på en månad, men det fordrades Okös hela lockande naturskönhet, för att förmå oss att stanna kvar. Slutligen en dag kulminerade Bina. Hon började med att klockan fyra på morgonen 'be' för oss, isynnerhet för mig, 'hvars skratt var af satan' (jag tog henne nämligen från den glada sidan), be, så det kunde höras öfver hela byn. Ingen ved, ingen mjölk fingo vi den

dagen. Hon förklarade, att hon skulle ta syn på spisen, så jämmerligt 'misshandlad' var den. — —

Hon var så odräglig, att vi till sist förlorade tålmodet och sa, att vi skulle resa vår väg dagen därpå. Men då, i stället för att bli glad, något som hon naturligtvis borde ha blifvit, började Bina att storgråta, och kastade sig in i sitt rum, ja, något annat uttryck passar ej, som hon fått en hel skyffel glödande kol efter sig. Förstå sig på henne kunde ingen.

Samma dag på middagen satt jag vid bordet under hängbjörkarna och läste. Min reskamrat var på sjön, och Bina hade vi inte sett efter hennes stora scen. Men så öppnades dörren till hennes kammare, och hon kom ut, rödflammig i ansiktet, som om hon begagnat samma uppfostringsmetod för sin kropp, som jag ansåg henne begagna för sin själ. Hon bar två små blommande växter och styrde kosan rakt fram till mig, fast motsträfvigt, som hade hon släpat sig själf vid ett rep. Jag låtsade inte se henne. Det tyckte jag vara min rättighet, efter morgonens orättvisa afbasning.

»Ursäkta», sade hon hest och trött, som om hon slitit ut sig genom att ge skäl åt en hårdnackad motståndare. »Jag skulle fråga, om jag fick lof att presenta frun och fröken dom här?» Därmed ställde hon krukorna på bordet. — »Som ett minne», tillade hon. Var så god och håll till godo.»

Som ett minne! Det var briljant! Af helt naturliga skäl, kände jag mig emellertid alls inte hågad att komma

i någon som helst förbindelse, men visste inte riktigt hur jag skulle formulera mitt afslag. Ty säga hvad man vill, så är det en ganska stor konst att såra folk så att det inte känns. »Hvad heter de?» frågade jag för att vinna tid.

»Pelargon, tror jag», kom det lika tungt och trött, »fast jag kallar dem för försoningsblomster. I fjol gaf jag bort sju.»

»Sju!»

»Ja, så snart det blir ett skott, sätter jag det i lite mull eller vatten, som det faller sig.»

»Och det går till?»

»Alltid, alltid. Det finns inte ett, som inte slagit rot. Herran känner nog behovet.»

Det låg någonting nytt, någonting af kamp och ångest i tonen, som kom min ytliga harm att dunsta bort med ens. Tyst flyttade jag blommorna öfver till min sida och tackade vänligt för gåfvan.

»Har, har Bina länge varit sådan?» frågade jag nästan ofrivilligt. Bina hade i en hast blifvit en personlighet i stället för ett 'otäckt gammalt oting', som jag på morgonen kallat henne i mina tankar. »Jag menar, var det någon kolportör som . . .»

Bina vred på en tunn, sliten guldring, hon hade på fingret, och såg plågad ut. »Åh, nej», sade hon slutligen. »Det var vår Harre själf, som gjorde undret. Det skedde på viken därute», fortsatte hon hastigt och upprabblande, som om det gällt att så fort som möjligt fylla en förelagd plikt. »Jag var ute alldeles ensam i ekan och hade lagt

upp årorna, som jag ofta gjorde, när jag ville vara i fred med mina arga tankar, men inte någon frid kom det ändå. På en gång blef det, som om hela viken varit full af sådana, som vill endt. De hoppade och grinade omkring mig. Allting blef svart. Jag trodde hela båten skulle sjunka. Jag skrek, jag ropade i min nöd, men så förstod jag med ens, att det var min syndaskuld, som vägde så tung, och att Vår Herra, Jesum Christum, var den ende, som kunde hjälpa och frälsa. Sedan har jag sökt honom, honom och Herran i sexton år, sökt både nätter och dagar...»

»Och funnit?»

»Funnit? Ja Herran vet nog hvad oss tarivas, hvad oss tarivas.» Hon vände sig klumpigt om för att gå. Jag mins ej, hvad jag sade, men hon stannade, och så hörde jag den sträfva, upprabblande rösten ånyo. »Vi hade ingen präst här på den tiden. Här var bara synd och otro. Ingen fans, som kunde hjälpa mig i min nöd. Men då sände Herran Zebaoth en missionär, som predikade frälsning för den där sig omvände och bättrade. Men nu är inte Herran husvill längre», tillade hon med tindrande ögon. »Vi ha eget missionshus i nästa by, där de troende kunna samlas.»

»Hvem har byggt det?» Frågan trängde sig fram nästan mot min vilja. Det var, som om jag kommit in på en ny väg, där allt intresserade mig.

»Det Gud vill, sker», sade hon högtidligt. »Han ville, och det blef. Amen. Vi hade inte ett öre till bygget, men så lyste vi ut fri auktion. Hvar och en tog med sig hvad man kunde undvara, och det såldes. Jag gaf tio

kronor i pängar och två silkessaletter. Många kommo, för att göra narr, många ropade under spott och spe, men grundplåten fick vi, och nu förkunnas Herrans ord väldeliga under orgelspel och sång, tack vare *Hans* nåd och trogna vänners hjälp både när och fjärran.»

Ansiktet hade fått ett exalteradt uttryck, orden flöto lätt, med en viss medryckande pathos. Jag tänkte, att i naturen finns ingenting fult, om det bara får sin rätta belysning. »Och nu är Bina lycklig?» frågade jag lågt, för att inte störa henne.

Bina blinkade till, som om jag fört ett glödhett järn framför hennes ögon. Exaltationen dog ut.

»Lycklig?» upprepade hon. »Herran hjälper nog, Herren hjälper nog!» I tonen låg samma undertryckta ångest som nyss.

Det började bli mig så tungt, allt detta. Jag längtade efter litet mänsklighet bland denna hysteriska gudlighet, ty hysterisk var den, uppdrifven, påtagen som ett skylande plagg. Jag frågade, om hon inte hade föräldrar eller syskon — eller någon annan att tycka om — — »Ah, nej, det har jag just inte», svarade hon långsamt, som om hon tänkt sig för. »Jag har just aldrig haft någon att hålla mig till. Mor dog, när jag bara var en liten en, och far gifte om sig så fort han nånsin kunde. Ja, det förstås, tre styfsystrar har jag — vackra.»

Det var som om hon slagit sig själf i ansiktet med ordet. Med ens stod mig hela denna kvinnas karaktär klar.

Skärande, otillfredsställd längtan efter jordisk lycka var det som låg i botten.

»Ja, frun ska' veta», fortsatte Bina, som om det gjort henne godt att en gång få tala ut, »att jag har varit ett svårt och fåfängligt stycke i mina dagar. Spegeldjävulen hängde jag öfver både nätter och dagar, för att se, om inte jag kunde bli vacker, jag med. Förstod inte bättre, förstås. På danserna fick jag mäst sitta. Det gjorde ju ingenting, men när man är ung, så är man just som mera vetlös. Jag tyckte nog, förstås, att jag var lika god som dom andra, om jag också inte var så ljus i skinnet.»

»Har Bina aldrig tänkt på att gifta sig?» De mörka kinderna blefvo svartröda, och fingrarna vred sig som trä-rötter om hvarandra.

»Ja, satan har många garn, och hans arghet är outgrundlig», sade hon slutligen. »Nu kan jag ju gärna säj'at ja jag *vill* säj'at, ty jag vet att Herran önskar, att jag skall vittna. — Det fanns år, när jag inte tänkte på annat än synd och sådant. Jag tror, att jag tagit hvem som hälst, om jag bara fått någon, men jag dög inte, förstås. Hams och slams var det nog i huset, men mig såg ingen åt. Och när man då inte har bättre vett, så... Ibland trodde jag, att jag skulle göra både andra och mej olyckliga, så tungt kom det öfver mej. Lite pängar hade jag fått ärfva efter min mor. Dom kastade jag bort på bjäfs och sådant, och när systrarna då grät i afund, — dom va' ju bara barn, dom med, så kände jag mig lika läskad i min syndfullhet som Lazarus i sin nöd. Ja, så

förmörkad var jag invärtes, och så stor är Herrans nåd, att han mig funnit hafver!» Hon knäppte ihop händerna och neg.

»Fanns det ingen enda gosse som...?»

Bina lutade sig ned och lade en sten under bordsfoten, för att få den att stå rak. Svaret dröjde, men slutligen kom det ändå, fast tvärt och hastigt, som om hon ryckt fram det ur eld. »Alltid som inbillar man sig, förstås. Det fanns en... de båda äldsta systrarna var gifta... den yngsta var bara sexton år... han hölls hemma jämt. — Jag trodde förstås att... Men så... Henne har jag inte sett se'n dess. Ja, dom ä' gifta nu — och har det smått. Jag skickar dem pengar — hvar jul — jag glömmmer det aldrig, nej aldrig. Men hvad betyder jordisk kärlek emot himmelsk!» nästan skrek hon, som om det gällt att öfverrösta någon. »Mig hafver tillfallit den bästa lotten, säger Herran. Men vaker och beder, att du inte faller i frästelset, vaker och beder. Det behöfs, åh, frun, hvad det behöfs...! Ingen vet, hur tungt det är att brottas med Herran!»

När vi fjorton dagar senare lämnade Okö, var Bina den sista vi sågo. Hon stod på bron och vinkade, lika mörk, lika kämpande och fanatisk, med fönstret fullt af försoningsblomster. Några droppar medlidande släcka inte en glöd sådan som hennes. Pelargon, jag fick, har nu vuxit upp till ett träd.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text in the upper middle section of the page.

Handwritten text in the middle section of the page.

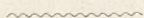
Handwritten text in the lower middle section of the page.

Handwritten text in the lower section of the page.

Handwritten text in the bottom section of the page.

Handwritten text at the very bottom of the page.

Innehållsförteckning.

Förord.....	sid. 5
En bönemanshistoria	» 9
En mor	» 22
På fältet.....	» 52
Kraf.....	» 55
Vår Herres blomster	» 61
Skön Rosamunda	» 74
En auktion i gamla goda tiden	» 88
Ett frieri	» 102
En fest	» 127
Hurusom Pär-Pärs Kalle å Ers-Ers Kalle kom te å byte namn.....	» 131
Stora pengar.....	» 143
Ränta	» 159
När Johannes i törpe' skulle 'sta å skaffe seg e' hustru	» 163
Från fjällen.....	» 171
En »storbegraving» för tjugo år sedan	» 193
Huruless käringa fick själa tebakars.....	» 204
Bina.....	» 214

Innehållsförteckning

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

UNIVERSITETS BIBLIOTEKET
18. DEC. 1970
UMEA

1970/970

